

ข้อที่ ๑

วิชา ป.วิ.แพ่ง ภาคทั่วไป (มาตรา ๑ ถึง ๑๖๙/๓)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง(ควรท่องให้ขึ้นใจ)

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 4(1)..... (2).....** หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในการเสนอคำฟ้อง(มูลคดีเกิดขึ้น/จำเลยมีภูมิลำเนา) หรือคำร้องขอ(มูลคดีเกิดขึ้น/ผู้ร้องมีภูมิลำเนา)
2. **ป.วิ.พ.มาตรา 4 ทวิ.....** คำฟ้องเกี่ยวกับด้วยอสังหาริมทรัพย์... ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล...
3. **ป.วิ.พ.มาตรา 4 จัตวา.....** คำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดก... ให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในศาลในขณะถึงแก่ความตาย...
4. **ป.วิ.พ.มาตรา 7(1)..... (2).....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีที่ค้างพิจารณาหรือเกี่ยวข้องกับการบังคับคดี...
5. **ป.วิ.พ.มาตรา 56 วรรคสอง.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสั่งให้แก้ไขความบกพร่องในเรื่องความสามารถก่อนมีคำพิพากษา
6. **ป.วิ.พ.มาตรา 57(1)..... (๒)..... (3).....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความในศาลชั้นต้น
7. **ป.วิ.พ.มาตรา 58 วรรคหนึ่ง.....** ผลของการร้องสอดเข้ามาตามมาตรา 57(1) และ (3) มีสิทธิเสมือนว่าตนได้ฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่
วรรคสอง..... ผลของการร้องสอดเข้ามาตามมาตรา 57(2) ห้ามมิให้ใช้สิทธิอย่างอื่นนอกจากที่มีอยู่แก่คู่ความฝ่ายซึ่งตนเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วม

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า ในคดีแพ่งคู่สัญญาจะตกลงกันเกี่ยวกับศาลที่จะเสนอคำฟ้องได้หรือไม่? การยื่นขอเฉลี่ยทรัพย์และขอรับชำระหนี้จำนองจะยื่นต่อศาลที่บังคับคดีแทนได้หรือไม่? และหากเป็นคำฟ้องที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับคดีจะฟ้องเป็นคดีใหม่ได้หรือไม่?

คำตอบ ในคดีแพ่งคู่สัญญาจะตกลงกันเกี่ยวกับศาลที่จะเสนอคำฟ้องไม่ได้ เพราะเรื่องเขตอำนาจศาลตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๔(๑) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ข้อตกลงที่ให้ฟ้องคดีที่ศาลแห่งอื่นนอกเหนือจากที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลและศาลที่มีมูลคดีเกิดขึ้น จึงขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ไม่อาจใช้บังคับได้ การยื่นขอเฉลี่ยทรัพย์และขอรับชำระหนี้

จำนองนั้น จะยื่นต่อศาลที่บังคับคดีแทนไม่ได้ เพราะศาลที่บังคับคดีแทนไม่ใช่ศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๗(๒) ประกอบมาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง เมื่อคำฟ้องโจทก์เป็นคำฟ้องที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โจทก์ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลในคดีเดิมตามมาตรา ๗(๒) ประกอบมาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง มิใช่ฟ้องเป็นคดีใหม่ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ป.วิ.พ.มาตรา ๔(๑) บัญญัติว่า “คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่” ดังนั้น คำฟ้องของโจทก์จึงอาจเสนอต่อศาลได้สองศาลขึ้นไป คือ ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลและศาลที่มีมูลคดีเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย เมื่อสำนักงานของโจทก์เป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้น โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๒ ต่อศาลจังหวัดสระบุรีได้ ข้อตกลงที่ให้ฟ้องคดีที่ศาลแพ่งนั้นจึงขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ไม่อาจใช้บังคับได้ (ฎีกาที่ ๔๒๗๗/๒๕๕๑)

คำร้องของผู้ร้องที่ขอรับชำระหนี้จำนองจากเงินที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองก่อนเจ้าหนี้อื่นตาม ป.วิ.พ. มาตรา 289 เป็นคำร้องที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา ซึ่งต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้อง คำร้องเช่นนี้ มาตรา 7 (2) บัญญัติให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา 302 และศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีโดยมีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีและทำคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดๆ อันเกี่ยวข้องด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้น มาตรา 302 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า คือศาลที่ได้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น ดังนั้น ศาลที่ออกหมายบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ย่อมหมายถึงศาลที่ได้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น และแม้มาตรา 15 วรรคสอง จะบัญญัติให้ศาลที่มีการบังคับคดีนอกเขตศาลที่ออกหมายบังคับคดีดำเนินไปเสมือนหนึ่งเป็นศาลที่บังคับคดีแทนตามมาตรา 32 วรรคสาม แต่ก็หาได้บัญญัติให้ถือเสมือนหนึ่งว่า ศาลที่บังคับคดีแทนเป็นศาลที่ออกหมายบังคับคดีแต่อย่างใดไม่ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลที่บังคับคดีแทนจึงเป็นการไม่ชอบ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา 289 และให้ผู้ร้องไปดำเนินการที่ศาลที่มีอำนาจต่อไป มีผลเท่ากับเป็นการสั่งไม่รับหรือคืนคำร้องไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ จึงต้องคืนคำร้องแก่ผู้ร้อง (ฎ.๓๕๖๕/๒๕๔๘)

คำร้องเฉลี่ยทรัพย์เป็นคำร้องที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีอย่างหนึ่งซึ่ง ป.วิ.พ. มาตรา 7 (2) บัญญัติให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา 302 และตามบทบัญญัติมาตรา 302 วรรคหนึ่ง ศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือมีอำนาจทำคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดอันเกี่ยวข้องด้วยการบังคับคดี คือศาลที่ได้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น ดังนั้นศาลที่ออกหมายบังคับให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 วรรคหนึ่ง สำหรับคดีนี้จึงได้แก่ศาลชั้นต้น ส่วนศาลจังหวัดปทุมธานีเป็นเพียงศาลที่บังคับคดีแทนการที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ต่อศาลชั้นต้นจึงชอบแล้ว (ฎ.๒๘๔๒/๒๕๔๕)

คำฟ้องโจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของโจทก์ดำเนินการบังคับคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากโจทก์จำเลยตกลงกันว่าให้โจทก์ชำระหนี้ตามคำพิพากษาเพียง 360,000 บาท นอกนั้นไม่ติดใจดำเนินการบังคับคดีกับโจทก์ โจทก์ชำระหนี้ให้แก่จำเลย ครบถ้วนแล้ว จำเลยไม่มีสิทธิบังคับคดีกับโจทก์ ขอให้เพิก

ถอนการบังคับคดีเสีย แม้โจทก์จะกล่าวมาในคำฟ้องว่าจำเลยผิดสัญญาเป็นเหตุให้โจทก์เสียหายอันเป็นข้อโต้แย้งสิทธิของโจทก์มาด้วย แต่โจทก์มิได้มีคำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายจากการที่จำเลยผิดสัญญา คำฟ้องโจทก์จึงเป็นคำฟ้องที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โจทก์ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลในคดีเดิม มิใช่ฟ้องเป็นคดีใหม่ (ฎีกาที่ ๘๖๑๒/๒๕๔๙)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า ฟ้องให้ส่งมอบที่ดินตามสัญญาซื้อขายเป็นคดีเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์หรือไม่? ฟ้องเรียกเงินมัดจำตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินเป็นคดีเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์หรือไม่? ร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดกพระภิกษุต่อศาลที่วัดตั้งอยู่ได้หรือไม่?

ตอบ ฟ้องให้ส่งมอบที่ดินตามสัญญาซื้อขาย เป็นคดีเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๔ ทวิ แต่ฟ้องเรียกเงินมัดจำตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดิน เป็นการบังคับหนี้เหนือบุคคล ไม่เป็นคำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๔ ทวิ ส่วนกรณีที่ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกของพระภิกษุนั้น ถือว่าพระภิกษุมิถินที่อยู่ 2 แห่ง คือ ที่วัดหัวป่าตามหนังสือสุทธิประจำตัวพระภิกษุ และวัดผู้ตัดต้นซึ่งเป็นวัดที่พระภิกษุไปอยู่เพื่อศึกษาต่อ ซึ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 38 ให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น จึงต้องถือว่าวัดหัวป่าเป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุเพิ่มแห่งหนึ่งด้วยตาม ๔ จัตวา วรรคหนึ่ง มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คดีฟ้องให้ส่งมอบที่ดินตามสัญญาซื้อขาย เป็นคดีเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ ต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลชั้นต้นที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ แต่ถ้าโจทก์ประสงค์จะยื่นคำฟ้องนี้ต่อศาลชั้นต้นที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล โจทก์ก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาลนั้นพร้อมกับคำฟ้องแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาคดีในศาลนั้นจะเป็นการสะดวก เพื่อให้ศาลดังกล่าวไว้ดุลยพินิจอนุญาตเสียก่อนที่จะรับคำฟ้อง โจทก์จะยกเหตุเช่นนี้ขึ้นกล่าวอ้างในภายหลังในชั้นฎีกาโดยให้ถือเป็นคำร้องดังกล่าวหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๔๖๕๗/๒๕๓๒)

โจทก์ฟ้องเรียกเงินมัดจำตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดิน กับเรียกค่าเสียหายเพราะจำเลยผิดสัญญา และโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว เป็นการฟ้องให้บังคับตัวจำเลยเป็นหนี้เหนือบุคคลไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เพราะไม่ได้ฟ้องขอให้บังคับเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินดังกล่าว โจทก์จึงฟ้องจำเลยต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาได้ (ฎีกาที่ ๖๘๓/๒๕๓๔)

พระภิกษุเพิ่มอุปสมบทที่วัดหัวป่าเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2499 ตามหนังสือสุทธิประจำตัวพระภิกษุ เอกสารหมายเลข ร.4 ต่อมาวันที่ 1 มิถุนายน 2514 พระภิกษุเพิ่มได้ย้ายไปอยู่ที่วัดผู้ตัดต้นเพราะประสงค์จะศึกษาต่อ โดยพระภิกษุเพิ่มเดินทางไปมาระหว่างวัดทั้งสองแห่งจนกระทั่งวันที่ 1 เมษายน 2540 เจ้าคณะจังหวัดสงขลาได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้พระภิกษุเพิ่มเป็นเจ้าอาวาสวัดหัวป่าตามตราตั้งเจ้าอาวาสเอกสารหมายเลข ร.3 พระภิกษุเพิ่มเจ็บป่วยด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจตีบต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลหลายแห่งตลอดมา จนกระทั่งมรณภาพเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2543 ที่โรงพยาบาลกรุงเทพ-หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามใบมรณบัตรเอกสารหมายเลข ร.5 มีทรัพย์สินมรดกเป็นเงินฝากที่ธนาคารออมสินสาขาระโนด จังหวัดสงขลา จำนวน 200,233.73 บาท และเงินฝากที่ธนาคารออมสิน สาขาพระประแดง

จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 939,986.09 บาท พระภิกษุ พ. มีถิ่นที่อยู่ 2 แห่ง คือ ที่วัดหัวป่าและวัดผู้คัดค้าน ซึ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 38 ให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น จึงต้องถือว่าวัดหัวป่าเป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุเพิ่มแห่งหนึ่งด้วย ผู้ร้องในฐานะเป็นพนักงานอัยการยอมมีสิทธิร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกต่อศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลในขณะถึงแก่ความตายตาม ป.วิ.พ. มาตรา 4 จัตวา วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๕๐)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า ผู้ส่งจ่ายเช็คถูกฟ้องให้รับผิดชอบเงินตามเช็ค จะยื่นคำร้องขอให้หมายเรียกผู้สละหลังเข้ามาเป็นจำเลยร่วมได้หรือไม่? ตัวแทนถูกฟ้องเป็นจำเลย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกตัวการเข้ามาเป็นจำเลยร่วมได้หรือไม่? ผู้เข้าชื่อถูกฟ้องจะยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกผู้รับประกันภัยทรัพย์ที่เข้าชื่อเข้ามาเป็นจำเลยร่วมได้หรือไม่?

ตอบ ผู้ส่งจ่ายเช็คจะยื่นคำร้องขอให้หมายเรียกผู้สละหลังเข้ามาเป็นจำเลยร่วมไม่ได้ เพราะผู้ส่งจ่ายไม่อาจใช้สิทธิไล่เบียดเอาจากผู้สละหลังได้ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗ (๓) ส่วนตัวแทนและผู้เข้าชื่อชอบที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกตัวการหรือผู้รับประกันภัยทรัพย์ที่เข้าชื่อเข้ามาเป็นจำเลยร่วมได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพราะหากศาลพิพากษาให้ตัวแทนแพ็ดิตตามฟ้องตัวแทนยอมฟ้องตัวการเพื่อใช้สิทธิไล่เบียดได้ เข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๓)(ก) และหากศาลพิพากษาให้ผู้เข้าชื่อแพ็ดิตตามฟ้อง ผู้เข้าชื่อก็มีสิทธิฟ้องเรียกค่าทดแทนจากผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัย เข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๓)(ก) มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การที่จะเรียกบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความเข้ามาในคดีนั้นจะต้องแสดงเหตุผลว่าตนเองอาจฟ้องหรือถูกคู่ความ เช่นว่านั้นฟ้องตนได้เพื่อการใช้สิทธิไล่เบียดหรือเพื่อใช้ค่าทดแทน ถ้าหากศาลพิจารณาให้คู่ความเช่นว่านั้นแพ็ดิตตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3) แต่ตามคำร้องของจำเลยทั้งสองที่ขอให้เรียกบริษัท ผ. เข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับจำเลยทั้งสองนั้นได้ความว่า จำเลยทั้งสองเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่บริษัท ผ. ต่อมาบริษัท ผ. ได้สละหลังโอนให้โจทก์ ดังนั้นหากศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ จำเลยทั้งสองในฐานะผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทจึงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบียดเอาจากบริษัท ผ. ผู้สละหลังได้ กรณีจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะเรียกบริษัท ผ. เข้ามาเป็นคู่ความในคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3) (ฎ.๕๔๑๗/๒๕๔๕)

จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกบริษัท ข. และบริษัท ป. เข้ามาเป็นจำเลยร่วม โดยอ้างว่ามูลหนี้ตามฟ้องที่เกิดจากการติดตั้งเตาปูนและใส่ระบบลากจูงเป็นรถพ่วงเตาปูนที่จำเลยทำกับโจทก์ จำเลยได้กระทำไปในฐานะตัวแทนของบริษัทดังกล่าว จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว คำร้องของจำเลยดังกล่าวยอมเข้าเกณฑ์ตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 (3) (ก) เนื่องจากเป็นอันเข้าใจได้ว่า เป็นการขอให้ศาลหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีโดยอ้างว่า ถ้าหากศาลพิพากษาให้จำเลยแพ็ดิตตามฟ้อง จำเลยในฐานะตัวแทนยอมฟ้องบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นตัวการเพื่อใช้สิทธิไล่เบียดได้ (ฎ. ๔๓๕๕/๒๕๔๘)

รายนต์ที่เข้าชื่อตามสัญญาเข้าชื่อและรายนต์ที่เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัยเป็นรายนต์คันเดียวกัน

และสิทธิเรียกร้องตามสัญญาทั้งสองเกิดจากการสูญหายของรถยนต์คันเดียวกัน เมื่อรถยนต์ที่เช่าซื้อซึ่งจำเลยที่ 1 เอาประกันภัยไว้
แก่จำเลยร่วมสูญหาย จำเลยทั้งสามจึงมีสิทธิขอให้ศาลหมายเรียกจำเลยร่วมเข้ามาเป็นคู่ความในคดี เพื่อให้จำเลยร่วมรับผิดชอบโจทก์ตามสัญญา
ประกันภัยร่วมกันกับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นไปโดยผลของกฎหมายตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3)(ก) โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องฟ้องจำเลยร่วมเป็น
จำเลยในคดีนี้ และไม่จำเป็นต้องเป็นคู่สัญญาหรือมีนิติสัมพันธ์กับจำเลยร่วมแต่อย่างใด (ฎ.๗๕๕๖/๒๕๔๗)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า เจ้าของรวมยื่นคำร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความกับเจ้าของรวมที่เป็นโจทก์
เป็นการขอเข้ามาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๑) หรือมาตรา ๕๗(๒) และจะใช้สิทธิอย่างอื่นที่นอกเหนือจากที่คู่ความมีอยู่ได้
หรือไม่?

ตอบ เจ้าของรวมยื่นคำร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความกับเจ้าของรวมที่เป็นโจทก์ เป็นการขอ
เข้ามาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๒) เพราะคำร้องดังกล่าวอ้างแต่เพียงว่าผู้ร้องอาจได้รับความเสียหาย
จากการกระทำของโจทก์ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินเท่านั้น โดยไม่มีเหตุที่จะต้องได้รับการ
รับรอง ค้ำประกัน หรือบังคับตามสิทธิของผู้ร้องที่มีอยู่ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๑) แต่อย่างใด และเมื่อ
เป็นการร้องสอดเข้ามาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๗ (๒) จึงต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิอย่างอื่นนอกจากสิทธิของ
โจทก์ที่มีอยู่ตามมาตรา 58 วรรคสอง มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์ร่วมทั้งสี่ยื่นคำร้องสอดเข้าเป็นคู่ความ โดยอ้างว่าโจทก์ร่วมทั้งสี่เป็นเจ้าของที่ดินร่วมกับโจทก์ทั้งสอง
โจทก์ทั้งสองฟ้องคดีโดยพลการ โจทก์ร่วมทั้งสี่จึงขอให้สิทธิเข้าเป็นคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 (1) แต่
สิทธิในฐานะเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทโจทก์ร่วมทั้งสี่มีอยู่อย่างใดก็คงมีอยู่อย่างนั้นไม่มีเหตุที่จะต้องได้รับความรับรอง ค้ำประกัน หรือบังคับ
ตามสิทธิของคนที่อยู่ตามมาตรา 57 (1) แต่โจทก์ร่วมทั้งสี่ระบุในคำร้องตอนหนึ่งว่าโจทก์ร่วมทั้งสี่อาจได้รับความเสียหายจากการ
กระทำของโจทก์ทั้งสองโจทก์ร่วมทั้งสี่มีส่วนได้เสียในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินร่วมกับโจทก์ทั้งสอง ตามคำร้องจึงเป็นเรื่องที่โจทก์
ร่วมทั้งสี่ร้องสอดเข้ามาด้วยความสมัครใจเอง เพราะคนมีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีตามมาตรา 57 (2) ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่ง
ไม่อนุญาตให้โจทก์ร่วมทั้งสี่เข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สามตามมาตรา 57 (1) แต่ให้เข้ามาเป็นโจทก์ร่วมตามมาตรา 57 (2) (ฎ.
๒๖๖๒/๒๕๕๐)

จำเลยร่วมร้องสอดเข้ามาเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยที่ 1 ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (2) จำเลยร่วมจึงต้องห้ามมิให้ใช้
สิทธิอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่มีอยู่ของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายที่ตนเข้าเป็นจำเลยร่วมตามมาตรา 58 วรรคสอง ฉะนั้น เมื่อจำเลยที่ 1
ไม่ยื่นคำให้การจนศาลสั่งว่าจำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การแล้ว จำเลยร่วมย่อมไม่มีสิทธิยื่นคำให้การของตนเข้ามา อันเป็นการใช้สิทธิ
นอกเหนือจากที่จำเลยที่ 1 มีอยู่ได้ และเมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับคำให้การของจำเลยร่วมไว้โดยผิดหลงศาลชั้นต้นชอบที่จะ
เพิกถอนคำสั่งรับคำให้การของจำเลยร่วมแล้วสั่งไม่รับคำให้การของจำเลยร่วมให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27 วรรคหนึ่ง
(ฎ.๘๘๖/๒๕๔๘)

5. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่ห้าว่า บุคคล ที่บรรลุนิติภาวะแล้วแต่เป็นคนพิการทุพพลภาพ พุดและเดิน

ไม่ได้ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย จะเป็นโจทก์ฟ้องและดำเนินคดีต่อศาลในทางแพ่งได้หรือไม่? และหากโจทก์ฟ้องคดี โดยมีบิดาโจทก์เป็นผู้ฟ้องและดำเนินคดีในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรม หากปรากฏว่าโจทก์เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ในขณะที่ฟ้อง ศาลชั้นต้นจะดำเนินการพิจารณาอย่างไร?

ตอบ บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วแต่เป็นคนพิการทุพพลภาพ พูดและเดินไม่ได้ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย เป็นโจทก์ฟ้องและดำเนินคดีต่อศาลในทางแพ่งได้ เพราะตราบใดที่ยังไม่มีคำสั่งศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ต้องถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถทำการใดๆได้ด้วยตนเองตามกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการฟ้องและดำเนินคดีต่อศาลด้วย ส่วนกรณีที่โจทก์ฟ้องคดี โดยมีบิดาโจทก์เป็นผู้ฟ้องและดำเนินคดีในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรม หากปรากฏว่าโจทก์เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วในขณะที่ฟ้อง ศาลชั้นต้นต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถตามนัย ป.วิ.พ.มาตรา ๕๖ เสียก่อน เพราะโจทก์ไม่ใช่ผู้เยาว์ที่ต้องตกอยู่ในอำนาจปกครองของบิดามารดาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๕๖ วรรคหนึ่ง โจทก์ย่อมสามารถทำการใดๆได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมตาม ป.พ.พ.มาตรา ๒๑ ซึ่งรวมถึงการฟ้องและการดำเนินคดีต่อศาลด้วย มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

อำนาจฟ้องในคดีนี้เป็นของโจทก์ซึ่งเกิดจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างในทางการที่จ้างหรือตัวแทนของจำเลย แต่เนื่องจากโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัสกายพิการและสมองได้รับการกระทบกระเทือนจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จนถึงวันฟ้อง ว. ภริยาโจทก์จึงฟ้องคดีนี้แทนในนามของโจทก์ซึ่งก็ปรากฏตามคำฟ้องว่า **ก่อนฟ้องคดีนี้** ว. ได้ยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลางขอให้ศาลมีคำสั่งว่าโจทก์เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และตั้ง ว. เป็นผู้พิทักษ์ แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางยังไม่ได้มีคำสั่ง และต่อมาหลังจากโจทก์ฟ้องคดีนี้แล้วศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีคำสั่งว่า อาการของโจทก์ไม่ใช่เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ แต่เข้าลักษณะบุคคลวิกลจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 28 **จึงมีคำสั่งว่าโจทก์เป็นคนไร้ความสามารถและให้อยู่ในความอนุบาลของ ว.** ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า โจทก์เป็นคนวิกลจริตมาตั้งแต่ ว. ยื่นคำร้องขอตั้งกล่าว ดังนั้น ขณะฟ้องคดีนี้โจทก์จึงเป็นบุคคลวิกลจริตซึ่งถือว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถตาม ป.วิ.พ. มาตรา 56 โจทก์จะเสนอข้อหาต่อศาลได้ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวโดยต้องมีผู้อนุบาลเป็นผู้ทำการแทน **แต่ตอนยื่นฟ้องยังไม่มีคำสั่งศาลตั้ง ว. เป็นผู้อนุบาลโจทก์ ว. จึงไม่มีสิทธิทำการแทนเท่ากับโจทก์เสนอข้อหาเอง อันเป็นการบกพร่องในเรื่องความสามารถเท่านั้น มิใช่ไม่มีอำนาจฟ้อง** เมื่อต่อมาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีคำสั่งตั้ง ว. เป็นผู้อนุบาลโจทก์ ว. จึงมีอำนาจที่จะทำการแทนโจทก์ในการเสนอข้อหาของโจทก์ได้ **การบกพร่องในเรื่องความสามารถนี้แก้ไขให้บรรเทาได้ตามมาตรา 56** เมื่อได้แก้ไขโดยร้องขอต่อศาลและศาลมีคำสั่งตั้งให้ ว. เป็นผู้อนุบาลมีอำนาจทำการแทนโจทก์แล้ว เหตุบกพร่องในเรื่องความสามารถก็หมดไป ทำให้การฟ้องคดีแทนโจทก์ที่บกพร่องมาแต่ต้นเป็นอันสมบูรณ์ด้วยการแก้ไขนี้แล้ว (ฎีกาที่ ๕๑๖/๒๕๕๑)

โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยฐานกระทำละเมิดต่อโจทก์โดยมี ท. บิดาโจทก์เป็นผู้ฟ้องและดำเนินคดีแทนในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรม แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า **โจทก์เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วในขณะที่ฟ้อง** โจทก์

จึงไม่ใช่ผู้เยาว์ที่ต้องตกอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดาตาม ป.พ.พ. มาตรา 1566 วรรคหนึ่ง โจทก์ย่อมสามารถทำการใด ๆ ได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมตาม ป.พ.พ. มาตรา 21 แต่ขณะฟ้องโจทก์เป็นคนที่พิการทุพพลภาพพูดและเดินไม่ได้ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย ท. บิดาโจทก์ ชอบที่จะไปดำเนินการร้องขอต่อศาลขอให้โจทก์เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถและตั้งผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณีก่อน ตราบิตที่ยังไม่มีคำสั่งศาลให้โจทก์เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ต้องถือว่าโจทก์เป็นบุคคลที่มีความสามารถทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเองตามกฎหมาย ซึ่งรวมทั้งการฟ้องและดำเนินคดีต่อศาล การที่ ท. บิดาโจทก์ลงลายมือชื่อในใบแต่งตั้งนายความให้ฟ้องคดีแทนโจทก์ โดยยังไม่มีคำสั่งศาลให้ ท. เป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ของโจทก์ จึงเป็นความบกพร่องในเรื่องความสามารถตามนัยแห่ง ป.วิ.พ. มาตรา 56 กรณีจึงต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องเสียก่อน (ฎีกาที่ ๓๑๘๔/๒๕๕๐)

ข้อที่ ๒

วิชา ป.วิ.แพ่ง ภาคทั่วไป (มาตรา ๑ ถึง ๑๖๙/๓)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 27.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ
2. **ป.วิ.พ.มาตรา 59.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคู่ความร่วมมือ
3. **ป.วิ.พ.มาตรา 142.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคำพิพากษาต้องไม่เกินคำขอ เว้นแต่ (1)..... ในคดีฟ้องเรียกอสังหาริมทรัพย์ให้พึงเข้าใจว่าเป็นประเภทเดียวกับฟ้องขอให้จับไล่จำเลยและบริวารด้วย
4. **ป.วิ.พ.มาตรา 144.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ
5. **ป.วิ.พ.มาตรา 145.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคำพิพากษาผูกพันคู่ความ
6. **ป.วิ.พ.มาตรา 148.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามฟ้องซ้ำ

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า ศาลดำเนินการไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๑(๓) และศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผิดหลง จะขอเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวตามมาตรา ๒๗ ได้หรือไม่? จำเลยทั้งสามจะต้องรับผิดชอบในมูลหนี้ที่แตกต่างกัน แต่ข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุรากฐานแห่งหนี้ที่โจทก์ฟ้องเกิดจากการกระทำอันเดียวกัน โจทก์จะฟ้องรวมกันมาในคดีเดียวกันตามมาตรา ๕๙ ได้หรือไม่?

ตอบ ศาลดำเนินการไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๑(๓) และศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผิดหลง ขอให้ศาลเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวตามมาตรา ๒๗ ได้ เพราะถือว่าเป็นการก้าวล่วงข้ามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ไม่ชอบด้วยกฎหมายในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรม และแม้ว่าจำเลยทั้งสามจะต้องรับผิดชอบในมูลหนี้ที่แตกต่างกัน แต่ข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุรากฐานแห่งหนี้ที่โจทก์ฟ้องเกิดจากการกระทำอันเดียวกัน โจทก์จะฟ้องรวมกันมาในคดีเดียวกันตามมาตรา ๕๙ ได้ มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมิได้บัญญัติว่า คำร้องของจำเลยที่ขอผ่อนชำระหนี้ตามคำพิพากษาเป็นคำร้องที่ทำได้ฝ่ายเดียว ก่อนที่จะไต่สวนหรือมีคำสั่ง ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะให้โอกาสโจทก์คัดค้าน โดยมีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องเช่นนั้นแก่โจทก์ล่วงหน้า หากจะคัดค้านประการใดให้ยื่นเข้ามาภายในเวลาที่กำหนด **การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระหนี้ตามคำพิพากษา และงดการบังคับคดีไปเลยทีเดียว เป็นการก้าวล่วงข้ามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๑(๓) อันเป็นบทกฎหมายในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรม ศาลฎีกาให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นเสียตามมาตรา ๒๗ (ฎีกาที่ ๑๖๗๗/๒๕๕๒)**

การที่จำเลยที่ ๔ ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ โดยอ้างว่า จำเลยที่ ๔ มิได้มีภูมิลำเนาที่แท้จริงอยู่ตามฟ้อง ไม่เคยทราบ ว่าถูกฟ้อง ไม่เคยแต่งตั้งทนายความเข้ามาในคดี และไม่เคยทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เท่ากับจำเลยที่ ๔ อ้างว่าการส่งหมายและ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ ดังนั้นหากศาลชั้นต้นทำการไต่สวนแล้ว ปรากฏว่าจำเลยที่ ๔ ยื่นคำร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดและข้อเท็จจริงได้รับความตามคำร้องกระบวนพิจารณาที่ศาลชั้นต้นดำเนินมาจนกระทั่งศาลชั้นต้น พิพากษาคดีตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ย่อมถือเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาไปโดยหลังผิด จำเลยที่ ๔ ขอบที่จะยื่นคำร้องขอให้เพิกถอน ได้ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ศาลชั้นต้นจึงต้องรับคำร้องของจำเลยที่ ๔ ไว้ไต่สวนแล้วมีคำสั่งตามรูปคดีต่อไป (ฎีกาที่ ๕๒๗๗/๒๕๕๑)

คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ให้ชำระหนี้ค่าจ้างให้ดำเนินการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ฟ้องจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ให้ชำระหนี้ตามเช็คที่จำเลยที่ ๑ นำไปชำระหนี้ค่าจ้างดังกล่าวแก่โจทก์ แม้จำเลยทั้งสามจะต้องรับผิดชอบในมูลหนี้ที่แตกต่างกัน แต่ ข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุรากฐานแห่งหนี้ที่โจทก์ฟ้องเกิดจากการกระทำอันเดียวกัน คือ จำเลยที่ ๑ ได้ว่าจ้างโจทก์และค้างชำระหนี้ค่าจ้างอัน เดียวกัน จำเลยทั้งสามจึงมีส่วนได้เสียร่วมกันตามกฎหมาย อันถือได้ว่าจำเลยทั้งสามมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสาม รวมกันลงในคดีเดียวกันได้ ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๙ (ฎีกาที่ ๖๒๖๐/๒๕๕๐)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า คดีฟ้องขับไล่จำเลยไม่ได้ต่อผู้กรรมสิทธิ์ ถ้ามีบุคคลภายนอกร้องสอดอ้างว่าเป็น เจ้าของที่ดินและที่ดินมีราคาไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อศาลจังหวัดมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม ศาลแขวงจะมีอำนาจพิพากษาให้ขับไล่ผู้ร้องสอดและจำเลยได้หรือไม่?

ตอบ คดีฟ้องขับไล่จำเลยไม่ได้ต่อผู้กรรมสิทธิ์ ถ้ามีบุคคลภายนอกร้องสอดอ้างว่าเป็นเจ้าของที่ดิน และที่ดินมีราคาไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อศาลจังหวัดมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงตามพระราชบัญญัติศาล ยุติธรรม ศาลแขวงมีอำนาจพิพากษาขับไล่ได้ เพราะอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๘๒(๑) ที่บัญญัติว่า ให้ฟัง เข้าใจว่าเป็นประเภทเดียวกับฟ้องขอให้ขับไล่ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

แม้โจทก์จะเริ่มคดี โดยยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดลพบุรีขอให้ขับไล่จำเลยทั้งสองออกจากที่ดินพิพาทอย่างคดีมีคำขอให้ปลด ปลดปล่อยทุกอัน ไม่อาจคำนวณเป็นราคาค่าเงินได้หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์ และจำเลยทั้งสองให้การว่าจำเลยทั้งสองอยู่ในที่ดินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิ ของผู้ร้องสอด ซึ่งถือไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองต่อผู้กรรมสิทธิ์จึงเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ก็ตาม แต่เมื่อผู้ร้องสอดยื่นคำร้องสอดโดยอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็น ของผู้ร้องสอด ผู้ร้องสอดมอบหมายให้จำเลยทั้งสองดูแลและทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวตลอดมา ผู้ร้องสอดมีความจำเป็นที่จะต้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในคดีนี้ ยังให้ได้รับการรับรองคุ้มครองหรือบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (1) ซึ่งศาลจังหวัดลพบุรีมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความในคดีนี้ แล้ว คำร้องสอดของผู้ร้องสอดดังกล่าวซึ่งถือเสมือนเป็นคำให้การและฟ้องแย้งโจทก์อยู่ในตัว จึงมีผลเปลี่ยนคดีจากคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกอัน ไม่อาจคำนวณ เป็นราคาค่าเงินได้หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกอันอาจคำนวณเป็นราคาค่าเงินได้หรือคดีที่มีทุนทรัพย์ เมื่อที่ดินพิพาทมีราคา 225,000 บาท ซึ่งไม่เกิน 300,000 บาท คดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงลพบุรีที่จะพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (4) ศาลจังหวัด ลพบุรีจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ขอบที่จะมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงลพบุรีที่มีเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสี่ เมื่อผู้ร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (1) มีสิทธิเสมือนหนึ่งว่าคนได้ฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่ตาม ป.

วิ.พ. มาตรา 58 จึงถือได้ว่าผู้ร้องสอดได้ถูกโจทก์ฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยทั้งสองด้วย ทั้งคดีระหว่างโจทก์และผู้ร้องสอดเป็นคดีฟ้องเรียก อสังหาริมทรัพย์ซึ่ง **ป.วิ.พ.มาตรา 142 (1)** บัญญัติว่า **ให้พึงเข้าใจว่าเป็นประเภทเดียวกับฟ้องขอให้ขับไล่** ดังนั้น หากศาลแขวงลพบุรีพิพากษาว่าโจทก์เป็นผู้มี สิทธิครอบครองที่ดินพิพาท ศาลแขวงลพบุรีย่อมมีอำนาจพิพากษาให้ขับไล่ผู้ร้องสอดและจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นบริวารของผู้ร้องสอดได้ตามบทบัญญัติดังกล่าว (ฎ. ๑๕๖๕/๒๕๕๐)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า ศาลวินิจฉัยว่าไม่มีพยานมาสืบในวันนัดไต่สวนและคดีถึงที่สุด คู่ความ เดียวกันจะนำคดีมาฟ้องใหม่อีกได้หรือไม่ ? ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้มีการบังคับจำนอง ผู้จำนองจะกลับมาฟ้องคดีใหม่อ้างว่า สัญญาจำนองเป็นโมฆะได้หรือไม่? คดีก่อนศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดโดยวินิจฉัยว่า กรณียังไม่ถือว่าโจทก์ถูกโต้แย้งสิทธิจึงไม่มี อำนาจฟ้อง พิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๕ โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่จะเป็นฟ้องซ้ำหรือไม่ ?

ตอบ กรณีศาลวินิจฉัยว่าไม่มีพยานมาสืบในวันนัดไต่สวนและคดีถึงที่สุด คู่ความเดียวกันจะนำคดี มาฟ้องใหม่อีกไม่ได้ เพราะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นอันเป็นเนื้อหาแห่งคดีของผู้ร้องแล้ว คดีใหม่จึงมีประเด็น ที่ศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘ กรณี ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้มีการบังคับจำนอง ผู้จำนองจะกลับมาฟ้องคดีใหม่อ้างว่าสัญญาจำนองเป็นโมฆะไม่ได้ เช่นกัน เพราะเท่ากับคู่ความรายเดียวกัน รื้อร้องฟ้องคดีในเหตุเดียวกัน ที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว อันเป็น ฟ้องซ้ำตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘ แต่หากคดีก่อนศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดโดยวินิจฉัยว่า กรณียังไม่ถือว่าโจทก์ถูก โต้แย้งสิทธิจึงไม่มีอำนาจฟ้อง พิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๕ โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำตาม มาตรา ๑๔๘ เพราะศาลยังมีได้วินิจฉัยเนื้อหาในประเด็นแห่งคดี มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอทรัพย์สินของผู้ร้อง ในคราวก่อนเพราะผู้ร้องไม่มีพยานสืบ เท่ากับว่าผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้ออ้างในประเด็นแห่งคดีที่ผู้ร้องนำมาฟ้องเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีของผู้ร้องนั้นแล้วผู้ร้องจะร้องขอทรัพย์สินในประเด็นที่ ได้วินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันอีกไม่ได้ เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา 148** และกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 148(1) เพราะมาตรา 288 ให้ศาลพิจารณาชี้ขาดคดีคำร้องขอทรัพย์สิน นั้นเหมือนคดีธรรมดา คำร้องของผู้ร้องจึงเป็นคำร้องซ้ำ (ฎ.๑๘๑๓/๒๕๔๒)

การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๘ นั้น ก็คือการฟ้องขอบังคับจำนอง นั้นเอง *เมื่อคดีก่อนศาลชั้นต้นยกคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองของผู้ร้องด้วยเหตุที่ผู้ร้องไม่มีพยานสืบในวันนัดไต่สวนนั้นเท่ากับว่าผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้ออ้างในประเด็นแห่งคดีของผู้ร้อง อันเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นอันเป็นเนื้อหาแห่งคดีของผู้ร้องแล้ว* หากว่าศาลชั้นต้นยังมีได้ พิจารณาพยานหลักฐานหรือวินิจฉัยเนื้อหาในคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองไม่ เมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งถึงที่สุดให้ยกคำร้องของผู้ร้อง *ผู้ร้องจึง จะยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองในคดีนี้ซึ่งมีประเด็นที่ศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันอีกไม่ได้* เป็นการต้องห้ามตาม **ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘** คำร้องของผู้ร้องจึงเป็น **คำร้องซ้ำ** (ฎ.๖๑๓/๒๕๕๑)

คดีก่อนจำเลยที่ ๑ ฟ้องโจทก์คดีนี้เป็นจำเลยที่ ๒ ให้รับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันและผู้จำนองตามสัญญาจำนองฉบับเดียวกับที่โจทก์ฟ้อง คดีนี้ แต่โจทก์ไม่ได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำให้การว่า สัญญา จำนองตกเป็นโมฆะ เพื่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทในคดีก่อน **เมื่อ**

ศาลพิพากษาให้มีการบังคับจำนองและคดีถึงที่สุดแล้ว โจทก์จะกลับมาฟ้องคดีใหม่อ้างว่า สัญญาจำนองตกเป็นโมฆะหาได้ไม่ เพราะเท่ากับเป็นการ รื้อรื้อฟ้องคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งๆที่เป็นคู่ความรายเดียวกัน ซึ่งต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อน ให้ต้องกลับมา วินิจฉัยซ้ำในเหตุเดียวกันนี้กว่า โจทก์ต้องรับผิดชอบตามสัญญาจำนองหรือไม่ ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องซ้ำต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘ (ฎีกาที่ ๒๔๗๓/๒๕๕๒)

เดิมโจทก์และ ว. ฟ้องจำเลยในมูลละเมิดเรียกค่าเสียหายที่โจทก์และ ว. ต้องเสียค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินคดีรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงความเชื่อถือในการประกอบอาชีพจากการที่ถูกจำเลยฟ้อง ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า กรณี ยังไม่ถึงว่าโจทก์และ ว. ถูกโต้แย้งสิทธิจำเลย ในอันที่จะทำให้โจทก์และ ว. ใช้สิทธิทางศาลได้ โจทก์และ ว. จึงไม่มีอำนาจฟ้องพิพากษาฟ้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ เป็นกรณีศาลยกฟ้องเพราะเหตุที่ยังมิได้วินิจฉัยเนื้อหาในประเด็นแห่งคดี ฟ้องโจทก์จึงไม่เป็นฟ้อง ซ้ำและดำเนินกระบวนการพิจารณา ตามมาตรา ๑๔๘ และมาตรา ๑๔๔ (ฎีกาที่ ๘๒๗๕/๒๕๕๑)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาว่าที่พิพาทเป็นของจำเลยแล้ว ดั่งนี้จำเลยจะขอให้โจทก์โอน กรรมสิทธิ์ที่พิพาทดังกล่าวให้จำเลยได้หรือไม่?

ตอบ เมื่อศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าที่พิพาทเป็นของจำเลยย่อมไม่จำเป็นต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์กับอีก เนื่องจากที่พิพาทเป็นของจำเลยอยู่แล้ว ที่จำเลยมีคำขอให้โจทก์โอนกรรมสิทธิ์ให้นั้นจึงเป็นกรณีที่ไม่จำเป็นต้องมีการ บังคับตามคำขอ มิใช่คำฟ้องไม่สมบูรณ์ แต่เป็นกรณีที่ศาลไม่อาจบังคับตามคำขอให้ได้เท่านั้น คู่ความยังคงต้อง ผูกพันตามคำพิพากษาตาม ป.วิ.พ. 145 มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์และจำเลยในคดีนี้กับคู่ความในคดีก่อนเป็นคู่ความเดียวกัน โดยคดีก่อนจำเลยฟ้องโจทก์มีประเด็นที่ต้อง วินิจฉัยคือขอให้พิสูจน์สิทธิในที่ดินพิพาทที่โจทก์นำไปออกโฉนดว่าเป็นของจำเลยหรือไม่ ศาลชั้นต้นได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่าที่ พินพาทเป็นของจำเลย แม้ศาลชั้นต้นจะยกฟ้อง ก็เนื่องมาจากว่าจำเลยมิได้ร้องขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินซึ่งจำเลยกล่าวอ้างว่า โจทก์ออกโฉนดดังกล่าวโดยมิชอบ แต่จำเลยกลับมีคำขอให้บังคับโจทก์โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่จำเลย ซึ่งเมื่อศาลชั้นต้นวินิจฉัย ว่าที่พิพาทเป็นของจำเลยย่อมไม่จำเป็นต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์กับอีก เนื่องจากที่พิพาทเป็นของจำเลยอยู่แล้ว ที่จำเลยมีคำขอให้โจทก์โอนกรรมสิทธิ์ให้นั้นจึง เป็นกรณีที่ไม่จำเป็นต้องมีการบังคับตามคำขอ มิใช่คำฟ้องไม่สมบูรณ์ แต่เป็นกรณีที่ศาลไม่อาจบังคับตามคำขอให้ได้เท่านั้น คู่ความยังคงต้องผูกพันตาม คำพิพากษาตาม ป.วิ.พ. 145 โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ขอให้ห้ามจำเลยและบริวารเข้ายุ่งเกี่ยวกับที่ดินพิพาท และจำเลยฟ้อง แยกขอให้ห้ามโจทก์เข้ายุ่งเกี่ยวกับที่ดินพิพาทกับมีคำขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินพิพาท ซึ่งเป็นการห้ามเกี่ยวเนื่องกับคดีก่อน แม้จำเลยมีคำขอเพิ่มมาในฟ้องแยกขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินพิพาท แต่ก็ยังคงเป็นกรณีที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนว่าที่ดินพิพาท เป็นของโจทก์หรือของจำเลย จึงเป็นประเด็นที่ต้องวินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันกับคดีก่อนที่ศาลชั้นต้นได้มีคำวินิจฉัย และคดีถึงที่สุดแล้ว ฟ้อง โจทก์และฟ้องแยกของจำเลยในคดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้ำต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 148 (ฎีกาที่ ๑๐๒๖๑/๒๕๕๐)

5. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่ห้าว่า คดีนี้โจทก์ได้ฟ้องไว้ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะได้วินิจฉัยชี้ขาด ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับเรื่อง การดำเนินกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๔ หรือไม่?

ตอบ ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำด้วย เพราะเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเดียวกันแล้ว ย่อมต้องห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลอันเกี่ยวกับประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดนั้นอีก โดยไม่คำนึงว่าจะฟ้องก่อนหรือหลัง มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คดีนี้กับคดีก่อน โจทก์และจำเลยเป็นคู่ความรายเดียวกัน ทรัพย์สินที่ให้เข้าทั้งสองคดีเป็นทรัพย์สินเดียวกันมีกำหนด 7 ปี **คดีก่อนจำเลยเคยฟ้องขับไล่โจทก์ว่าสัญญาเช่าที่ทำกันใช้บังคับได้เพียง 3 ปี และโจทก์ผิดสัญญาเช่าเพราะไม่ชำระค่าเช่าสัญญาเช่าจึงเป็นอันเลิกกัน** โจทก์ให้การว่ามีได้ผิดสัญญาเช่าศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าโจทก์ผิดสัญญาเช่า คดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ **การที่โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ว่าสัญญาเช่าทั้งหมดตกเป็นโมฆะ ขอให้จำเลยคืนเงินมัดจำตามสัญญาเช่าโจทก์นั้น ย่อมเป็นการขัดกับคำให้การของโจทก์ในคดีก่อนเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ทั้งคดีนี้ก็เป็นเรื่องที่ศาลวินิจฉัยเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่สืบเนื่องมาจากประเด็นเดียวกับที่ศาลชั้นต้นในคดีก่อนได้วินิจฉัยมาแล้ว ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ** ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 **แม้ว่าโจทก์คดีนี้จะได้ฟ้องไว้ก่อนที่ศาลในคดีก่อนจะได้อ่านวินิจฉัยชี้ขาดก็ตาม** แต่เมื่อศาลในคดีก่อนได้พิจารณาชี้ขาดแล้ว กรณีย่อมตกอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 144 เช่นกัน (ฎ.๑๖๕๘/๒๕๕๖)

ฟ้องโจทก์ในคดีนี้กับคดีหมายเลขแดงที่ 1123/2534 ที่จำเลยทั้งสองคดีนี้ฟ้องให้ขับไล่โจทก์เป็นจำเลยในคดีหลัง **มีประเด็นข้อพิพาทซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์หรือจำเลยทั้งสอง** เมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสองหรือเป็นของจำเลยทั้งสองคดีนี้ **ฟ้องของโจทก์ในคดีนี้จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำต้องห้ามตามป.วิ.พ.มาตรา 144** **แม้ว่าโจทก์จะได้ฟ้องคดีนี้ไว้ก่อนคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 1123/2534 ของศาลชั้นต้นก็ตาม** แต่เมื่อศาลชั้นต้นได้พิพากษาชี้ขาดคดีแล้ว กรณีก็ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับเรื่องการค้าดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำเช่นกัน (ฎ.๑๕/๒๕๓๘)

เดิมศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องเพราะคดีโจทก์ขาดอายุความ แต่เมื่อโจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำให้การจำเลยมิได้แสดงเหตุแห่งการขาดอายุความ จึงไม่มีประเด็นเรื่องอายุความ พิพากษายกคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเด็นอื่นต่อไป ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ประเด็นเรื่องอายุความจึงเป็นอันยุติ ศาลชั้นต้นชอบที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเฉพาะประเด็นที่ยังไม่ได้ดำเนินการเท่านั้น **การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องของจำเลยที่ขอแก้ไขคำให้การเพื่อให้เกิดประเด็นเรื่องอายุความขึ้นอีก แล้วหยิบยกขึ้นวินิจฉัยว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความ และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนนั้น ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 144** (ฎีกาที่ ๘๙๒๐/๒๕๔๗)

คดีเดิมโจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยและเรียกค่าเสียหายอ้างว่าสัญญาเช่าที่ดินระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นโมฆะ เนื่องจากจำเลยใช้อุบายหลอกลวงเป็นเหตุให้โจทก์สำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้ยกฟ้อง คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา **ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยและเรียกค่าเสียหายโดยอ้างว่าบัตรสัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับจำเลยครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี จึงสิ้นสุดผูกพันแล้ว ข้ออ้างหรือประเด็นพิพาทที่ศาลต้องวินิจฉัยในคดีก่อนกับคดีนี้ไม่ใช่ข้ออ้างเดียวกัน ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ** (ฎีกาที่ ๗๖๙๕/๒๕๕๑)

ข้อที่ ๓

วิชา ป.วิ.แพ่ง วิธีพิจารณาสამัญในศาลชั้นต้น (มาตรา ๑๗๐ ถึง ๑๘๘)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. **ป.วิ.มาตรา 173 วรรคสอง(1)....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับฟ้องช้อน
2. **ป.วิ.มาตรา 174(1)....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรตั้งฟ้องภายหลังที่ได้เสนอคำฟ้องแล้ว
3. **ป.วิ.มาตรา 175 วรรคสอง(1).... (2)....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการถอนฟ้องภายหลังจำเลยยื่นคำให้การแล้ว
4. **ป.วิ.มาตรา 176....** ผลของการตั้งฟ้องหรือถอนฟ้อง ย่อมลบล้างคำฟ้องและกระบวนการพิจารณาทั้งหมด คู่ความกลับคืนเข้าสู่ฐานะเดิมอาจยื่นใหม่ได้ภายในอายุความ
5. **ป.วิ.มาตรา 177 วรรคสาม...+มาตรา 179 วรรคท้าย** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับคำฟ้องเดิมและเกี่ยวข้อกันพอที่จะรวมการพิจารณาชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้
6. **ป.วิ.มาตรา 179(1).... (2).... (3)....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแก้ไขคำฟ้องคำให้การ

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า กรณีที่จำเลยฟ้องแย้งมาในคำให้การตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๗๗ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๘ วรรคท้าย นั้น มีปัญหาว่าหากฟ้องเดิมตกไป ฟ้องแย้งจะตกไปด้วยหรือไม่?

คำตอบ แยกตอบได้ ๒ กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่โจทก์ถอนฟ้องหรือตั้งฟ้อง หรือศาลสั่งจำหน่ายคดีเพราะโจทก์ขาดนัดพิจารณา ถือว่ายังมีตัวโจทก์ที่เป็นจำเลยตามฟ้องแย้งอยู่ จึงดำเนินกระบวนการพิจารณาตามฟ้องแย้งต่อไปได้ มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ดังนี้

เมื่อจำเลยฟ้องแย้งเข้ามาในคำให้การ โจทก์ก็คือจำเลยในฟ้องแย้ง คดีตามฟ้องแย้งจึงมีคู่ความครบถ้วนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ การที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องเดิม ก็คงมีผลเฉพาะคดีโจทก์ว่าไม่มีฟ้องเดิมที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ห้ามมีผลให้ฟ้องแย้งของจำเลยตกไปด้วยไม่ (ฎีกาที่ ๖๙๐๘/๒๕๔๓)

จำเลยฟ้องแย้งโจทก์ว่าโจทก์ประพฤติชั่ว ขอให้ถอนอำนาจ ปกครองบุตรของโจทก์ โดยให้จำเลยเป็นผู้มีอำนาจปกครองบุตร แต่ผู้เดียว ให้โจทก์ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร กับให้ชำระ ค่าเลี้ยงชีพแก่จำเลย เมื่อเป็นเรื่องเกี่ยวกับฟ้องเดิม พอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้แล้ว แม้ต่อมาโจทก์จะตั้งฟ้องเดิมเป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์ ก็คงมีผลเฉพาะคดีโจทก์ว่าไม่มีฟ้องเดิมที่ จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ห้ามมีผลให้ฟ้องแย้งของ

จำเลยตกไปด้วยไม่ เพราะยังมีตัวโจทก์ซึ่งเป็นจำเลยของฟ้องแย้ง อยู่พร้อมที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่าโจทก์ขาดนัดยื่นคำให้การแก้ฟ้องแย้ง การที่ศาลชั้นต้นยกคำร้องว่า ฟ้องแย้งยอมตกไปด้วยกรณีจึงไม่ต้องพิจารณาสั่งคำร้องขอให้โจทก์ขาดนัดยื่น คำให้การแก้ฟ้องแย้งอีกต่อไป จึงไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา (ฎีกาที่ ๓๔๖๐/๒๕๔๑)

การที่ศาลชั้นต้นสั่งจำหน่ายคดีเพราะโจทก์ทิ้งฟ้องโดยไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับฟ้องแย้งของจำเลยต่อไปชอบหรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม และมาตรา 179 วรรคท้าย ให้สิทธิจำเลยที่จะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ ถ้าฟ้องแย้งนั้นเกี่ยวกับคำฟ้องเดิมพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ คดีนี้จำเลยฟ้องแย้งอ้างว่าที่พิพาทมิใช่ของโจทก์แต่เป็นของจำเลยขอให้ห้ามโจทก์เกี่ยวข้องและให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่จำเลย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับฟ้องเดิมพอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ ศาลชั้นต้นจึงสั่งรับฟ้องแย้งของจำเลยไว้พิจารณา **แม้ต่อมาโจทก์จะทิ้งฟ้องและศาลชั้นต้นได้สั่งจำหน่ายคดีอันทำให้ไม่มีฟ้องเดิมที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปก็ตาม แต่ก็มีตัวโจทก์ที่ยังคงเป็นจำเลยของฟ้องแย้งอยู่ต่อไป** จึงมีความครบถ้วนทั้งสองฝ่ายที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 3 สั่งจำหน่ายคดีของโจทก์แต่ไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับฟ้องแย้งของจำเลยต่อไป ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย (ฎีกาที่ ๑๙๖๙/๒๕๓๕)

ตามคำให้การและฟ้องแย้งของจำเลย จำเลยมีสิทธิฟ้องโจทก์ได้อยู่แล้ว แม้โจทก์จะไม่ฟ้องจำเลย การที่จำเลยฟ้องแย้งมาในคำให้การก็เพื่อความสะดวกในการดำเนินคดีของจำเลยและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมิใช่เพียงจะเกิดมีสิทธิที่จะฟ้องโจทก์ขึ้นมาภายหลังจากที่โจทก์ฟ้องจำเลย การที่โจทก์ไม่นำค่าขึ้นศาลมาเสียเพิ่มภายในกำหนดตามคำสั่งศาลชั้นต้นและ **ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง** การทิ้งคำฟ้องของโจทก์จะมีผลลบล้างแห่งการยื่นคำฟ้องรวมทั้งกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ อันมีมาต่อภายหลังยื่นคำฟ้อง แต่ก็มีผลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับฟ้องของโจทก์เท่านั้น **ห้ามผลไปถึงฟ้องแย้งของจำเลยไม่** เพราะเป็นคนละส่วนกัน ฟ้องแย้งของจำเลยจึงไม่ตกไปด้วย (ฎีกาที่ ๖๙๖๖/๒๕๓๗)

ในวันนัดสืบพยานโจทก์นัดแรก ทนายจำเลยมาศาล ส่วนโจทก์ ไม่มา **ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณา** แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 201 วรรคแรกประกอบด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 31 ให้ศาลแรงงาน**มีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์เสียจากสารบบความก็ตาม แต่คดีนี้** จำเลยฟ้องแย้งโจทก์ด้วย จำเลยจึงมีฐานะเป็นโจทก์ และโจทก์เดิมตกเป็นจำเลยตามฟ้องแย้ง ต้องถือว่าโจทก์ตามฟ้องแย้งมาศาลแล้วและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 202 ถ้าจำเลยขาดนัดพิจารณา ให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว **แม้การที่ศาลแรงงานกลางมีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์อันทำให้ไม่มีคำฟ้องเดิมที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปก็ตาม แต่ก็มีตัวโจทก์ที่ยังคงเป็นจำเลยของฟ้องแย้งอยู่ต่อไป** จึงมีความครบถ้วนทั้งสองฝ่ายที่ศาลแรงงานจะดำเนินกระบวนการพิจารณาในส่วนของฟ้องแย้งต่อไปได้ (ฎีกาที่ ๓๑๗๒/๒๕๓๖)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ให้อำนาจจำเลยที่จะฟ้องโจทก์มาในคำให้การได้หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิม และอำนาจในการฟ้องแย้งของจำเลยดังกล่าวนำมาใช้ในคดีแรงงานด้วย โดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธี พิจารณาคดีแรงงานฯ มาตรา 31 เมื่อปรากฏว่าจำเลยฟ้อง

แย้งมาในคำให้การและศาลแรงงานกลางมีคำสั่งรับคำให้การและฟ้องแย้งของจำเลยแล้ว โจทก์ยอมตกเป็นจำเลยตามฟ้องแย้ง คดีตามฟ้องแย้งจึงมีคู่ความครบถ้วนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ดังนั้น การที่ศาลแรงงานกลางมีคำสั่ง **จำหน่ายคดีโจทก์** คงมีผลทำให้ไม่มีฟ้องเดิมที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปเท่านั้น **ห้ามผลให้ฟ้องแย้งของจำเลยตกไปด้วยไม่** (ฎีกาที่ ๔๔๙๗/๒๕๔๕)

๒. กรณีที่ไม่มีฟ้องเดิมและตัวโจทก์เดิมที่จะเป็นจำเลยของฟ้องแย้งอยู่ ได้แก่ คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโดยเหตุที่โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องหรือฟ้องโจทก์ต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น เป็นฟ้องซ้อน ฟ้องซ้ำ หรือไม่มีอำนาจฟ้อง กรณีเช่นนี้ฟ้องแย้งของจำเลยยอมตกไปด้วย มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

บิดาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นโจทก์ฟ้องแทนบุตรผู้เยาว์ ขอให้ศาลแสดงว่าทรัพย์พิพาทเป็นของบุตรผู้เยาว์และห้ามจำเลยเกี่ยวข้อ จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์เป็นบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้เยาว์ ไม่มีอำนาจฟ้อง และฟ้องแย้งขอแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างโจทก์จำเลย ดังนี้ เมื่อศาลฟังโจทก์**ไม่มีอำนาจฟ้อง**แทนผู้เยาว์ และเมื่อศาลพิพากษายกฟ้องของโจทก์แล้ว **ฟ้องแย้งของจำเลยยอมตกไป** เพราะฟ้องแย้งนั้นจะต้องมีฟ้องเดิมและตัวโจทก์เดิมที่เป็นจำเลยต่อไปเป็นหลักอยู่ด้วย (ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๓)

โจทก์ฟ้องว่า ล. ทำพินัยกรรมตั้งบุตรเจ็ดคนรวมทั้งโจทก์จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกและยกที่พิพาทให้แก่บุตรทั้งเจ็ดคนละส่วน โจทก์จำเลยและบุตรผู้ได้รับมรดกยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานที่ดินขอรังวัดออกโฉนดที่ดินสำหรับที่พิพาท ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอถอนคำขอรังวัดที่ดินทำให้ไม่อาจรังวัดได้ จึงขอให้ศาลบังคับจำเลยยอมให้เจ้าพนักงานที่ดินรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินดังนี้ คำฟ้องของโจทก์มิใช่เป็นการฟ้องเพื่อขอแบ่งมรดกหรือเป็นการฟ้องในฐานะที่โจทก์เป็นผู้จัดการมรดกที่มีหน้าที่จะต้องแบ่งทรัพย์มรดกแก่ทายาทตามพินัยกรรมแต่เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะส่วนตัว การกระทำของจำเลยดังกล่าวยังไม่พอถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ **โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง** เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ก็ **ไม่มีฟ้องของโจทก์และตัวโจทก์ที่จำเลยจะฟ้องแย้ง** (ฎีกาที่ ๒๔๐๐/๒๕๒๓)

โจทก์เคยยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแรงงานกลาง (ศาลจังหวัดนครสวรรค์) เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2531 เรียกค่าเสียหายที่จำเลยเลิกจ้างโจทก์ ศาลนัดพิจารณาวินิจฉัย 23 มิถุนายน 2531 ไปแล้ว ต่อมาวันที่ 10 มิถุนายน 2531 โจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแรงงานกลางเป็นคดีนี้เรียกค่าเสียหายกับเรียกค่าชดเชย สินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า บำเหน็จ ค่าเล่าเรียนบุตร จำเลยให้การต่อสู้คดีและฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายจากโจทก์ที่ค้างชำระเข้ามาด้วย ครั้นวันที่ 23 มิถุนายน 2531 ซึ่งเป็นวันนัดพิจารณาคดีเดิม โจทก์ไม่ไปศาลตามกำหนด ศาลแรงงานกลาง(ศาลจังหวัดนครสวรรค์) จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดี **เมื่อมูลคดีของคดีเดิมและคดีนี้เนื่องมาจากโจทก์ขั้บรถยนต์บรรทุกสินค้าของจำเลยตกเขา อันเป็นมูลคดีเดียวกัน โจทก์มาฟ้องคดีนี้จึงเป็นการยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันเป็นฟ้องซ้อน** ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173(1) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 31 ตั้งแต่วันยื่นคำฟ้องแล้ว โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าคดีเดิมศาลแรงงานกลาง (ศาลจังหวัดนครสวรรค์) จะได้มีคำสั่งจำหน่ายคดีก่อนที่ศาลแรงงานกลางจะมีคำพิพากษาคดีนี้ศาลแรงงานกลางจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ **และเมื่อศาลแรงงานกลางพิพากษายกฟ้องฟ้องแย้งของจำเลยก็ยอมตกไป เพราะไม่มี**

ฟ้องเดิมและไม่มีตัวโจทก์เดิมที่จะเป็นจำเลยอยู่ต่อไป (ฎีกาที่ ๙๗๒/๒๕๓๒)

ตามข้อสัญญาอนุญาตตุลาการ หากคู่กรณีตกลงกันได้ ย่อมทำให้ข้อพิพาทหมดสิ้นไป แต่ถ้าตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาด ดังนี้ เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้และไม่ตกลงกับโจทก์ ย่อมเป็นกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ซึ่งโจทก์จะต้องเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดก่อนทั้งเมื่อโจทก์ฟ้องคดี จำเลยก็ให้การยืนยันให้ใช้ข้อสัญญาอนุญาตตุลาการอยู่ ส่วนที่จำเลย ฟ้องแย้งก็สืบเนื่องมาจากโจทก์ยื่นฟ้องจำเลย ทำให้เกิดความจำเป็นที่ หากจำเลยจะฟ้องแย้งก็ต้องยื่นเข้ามาในคำให้การ เพื่อรักษาสีทธิของจำเลยเสียก่อนเท่านั้น เพราะขณะยื่นคำให้การและฟ้องแย้งยังไม่แน่ว่า ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยได้สะละเงื่อนไข ตามข้อสัญญาอนุญาตตุลาการ เมื่อโจทก์ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อสัญญา ที่ให้ระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการก่อน ศาลจึงต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดี ซึ่งย่อมมีผลให้ไม่มีคดีตามคำฟ้องของโจทก์ให้ต้อง พิจารณาต่อไป ฟ้องแย้งของจำเลยจึงตกไปด้วย (ฎีกาที่ ๙๕๘/๒๕๔๔)

ฟ้องโจทก์ได้บรรยายโดยแจ้งชัดว่าจำเลยตกลงเช่าตึกแถวพิพาทจากโจทก์มีการทำสัญญาเช่าและต่อสัญญาเช่าหลายครั้งต่อมาเมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลง โจทก์ไม่ประสงค์จะให้จำเลยเช่าต่อไป จึงให้ทนายความมีหนังสือบอกเลิกสัญญาเช่าและให้ส่งคืนตึกแถวที่เช่ากับมีคำขอให้จำเลยออกไปจากตึกแถวที่เช่าและใช้ค่าเสียหายค่าฟ้องโจทก์จึงได้แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาพอที่จะให้จำเลยเข้าใจและสามารถต่อสู้คดีได้ โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่าโจทก์เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือเป็นผู้ทรงสิทธิในตึกแถวที่เช่าและสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่ประการใด เพราะเป็นเพียงรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้ ทั้งผู้ให้เช่าก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่า ประกอบกับจำเลยได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดีในลักษณะเข้าใจข้อหาได้ดีและยอมรับว่าได้ทำสัญญาเช่าตึกแถวตามฟ้องจากโจทก์ คำฟ้องโจทก์จึงไม่เคลือบคลุม โจทก์ฟ้องคดีนี้ในขณะที่คดีแพ่งคดีก่อนอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โดยคดีนี้เป็นเรื่องโจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากตึกแถวพิพาทและเรียกค่าเสียหายเช่นเดียวกับคดีแพ่งคดีก่อน แต่อาศัยสัญญาเช่าตามบันทึกการต่ออายุสัญญาเช่าของปี 2533 มูลฟ้องของโจทก์คดีนี้ แม้จะอาศัยสัญญาเช่าต่างฉบับกับสัญญาเช่าที่โจทก์ฟ้องในคดีก่อน แต่สัญญาเช่าที่โจทก์อาศัยเป็นมูลฟ้องคดีนี้ได้มีอยู่แล้วในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีก่อน หากใช้เกิดขึ้นหลังจากที่โจทก์ฟ้องคดีดังกล่าวไม่โจทก์สามารถอ้างเหตุที่เป็นมูลฟ้องในคดีนี้เป็นมูลฟ้องในคดีก่อนแต่โจทก์ก็ได้กระทำ เมื่อคดีนี้เป็นเรื่องฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายเช่นเดียวกัน คำฟ้องที่โจทก์ยื่นฟ้องขึ้นมาใหม่ในคดีนี้จึงเป็นเรื่องเดียวกับคดีแพ่งคดีก่อนซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ส่วนการถอนคำฟ้องที่มีผลปลงผลแห่งการยื่นคำฟ้องและทำให้คู่ความกลับคืนเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 176 นั้น หมายถึงการถอนคำฟ้องนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดศาลหนึ่ง เมื่อคดีแพ่งคดีก่อนซึ่งโจทก์ขอถอนฟ้องแล้วแต่จำเลยยังอุทธรณ์และฎีกาต่อมา คดีจึงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ดังนี้ ฟ้องโจทก์คดีนี้ เป็นฟ้องซ้อน กับคดีแพ่งคดีก่อน ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 173 วรรคสอง (1) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่มี อำนาจฟ้องจำเลยก็ไม่มีฟ้องของโจทก์และตัวโจทก์ที่จำเลยจะฟ้องแย้งจำเลยไม่มีสิทธิฟ้องแย้ง (ฎีกาที่ ๗๒๖๕/๒๕๔๔)

ศาลแพ่งธนบุรีอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องแล้ว แต่จำเลยที่ 1 ยังอุทธรณ์ต่อมา คดีจึงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ส่วนการถอนคำฟ้องที่มีผลปลงผลแห่งการยื่นคำฟ้องและทำให้คู่ความกลับเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลยดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 176 นั้น หมายถึงการถอนคำฟ้องนั้นได้ถึงที่สุด แล้ว ดังนี้ ฟ้องโจทก์คดีนี้สำหรับจำเลยที่ 1 ที่โจทก์ยื่นฟ้องขณะที่

คดีก่อนอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์จึงเป็น**ฟ้องซ้อน**ต้องห้ามตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 26 ประกอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 173 วรรคสอง (1) **แม้** ต่อมาคดีก่อนจะถึงที่สุด ก็ทำให้ฟ้องคดีนี้ซึ่งเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแต่ต้น กลายเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาใหม่ **เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 ก็ไม่มีฟ้องของโจทก์และตัวโจทก์ที่จำเลยที่ 1 จะฟ้องแย้งจำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธิฟ้องแย้งเช่นกัน** จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอุทธรณ์โจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 และอุทธรณ์จำเลยที่ 1 เพราะไม่ทำให้ผลคดีระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เปลี่ยนแปลงไป (ฎีกาที่ ๓๑๓๒/๒๕๕๙)

กันสาดด้านหน้าและด้านหลังตึกแถวของจำเลยรुकกล้าที่ดินของโจทก์ โดยบริษัท ท. ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เดิมได้ก่อสร้างและแบ่งขายพร้อมที่ดิน จำเลยกับพวกซื้อตึกแถวที่มีกันสาดที่สร้างขึ้นพร้อมอาคารดังกล่าวอยู่แล้ว ต่อมาโจทก์ซื้อที่ดินในสภาพที่มีกันสาดด้านหน้าและด้านหลังตึกแถวของจำเลยรुकกล้าที่ดินของโจทก์จากบริษัท ท. อีก เมื่อจำเลยมิได้เป็นผู้สร้างตึกแถวพร้อมกันสาด หากแต่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมเป็นผู้สร้างในที่ดินของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งไม่มีกฎหมายที่ยกมาปรับคดีได้จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔ มาใช้บังคับโดยอาศัยเทียบเคียงบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งได้แก่มาตรา ๑๓๑๒ วรรคแรก จำเลยจึงมีสิทธิใช้ส่วนแห่งแดนกรรมสิทธิ์ที่ดินของโจทก์ที่อยู่ใต้ตึกแถวกันสาดที่รुकกล้าเข้าไปนั้นได้ โดยถือว่ากันสาดที่รुकกล้านั้นเป็นไปโดยสุจริต แต่จำเลยต้องเสียค่าใช้ที่ดินนั้นแก่โจทก์ โดยโจทก์ต้องจดทะเบียนสิทธิภาระจำยอมให้จำเลย **โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรือกันสาดอันเป็นสิ่งปลูกสร้างออกไปจากที่ดินของโจทก์จนกว่าจำเลยจะไม่ใช้ค่าใช้ที่ดินนั้น** เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินเป็นค่าใช้ที่ดินนั้น คงฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระค่าเสียหายซึ่งไม่ใช่ค่าใช้ที่ดิน ศาลจึงบังคับให้ไม่ได้ **และเมื่อฟังว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ฟ้องแย้งของจำเลยที่ขอให้บังคับโจทก์จดทะเบียนภาระจำยอมย่อมตกไปด้วย** เพราะฟ้องแย้งต้องมีฟ้องเดิมและตัวโจทก์เดิมเป็นจำเลยต่อไป (ฎีกาที่ ๔๗๗๗/๒๕๕๒)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า โจทก์จะขอแก้ไขคำฟ้องเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เป็นโจทก์หรือจำเลยได้หรือไม่?

คำตอบ แยกตอบได้ ๖ กรณี ดังนี้

๑. **กรณีขอแก้ไขคำฟ้องโดยเปลี่ยนตัวจำเลย ทำไม่ได้ เพราะตัวจำเลยจะต้องระบุไว้ให้แน่ชัดตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๖๗(๒) จะมาขอแก้ไขคำฟ้องโดยเปลี่ยนตัวจำเลยภายหลังตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๗๙ ไม่ได้** มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ดังนี้

เดิมโจทก์ฟ้องว่า จำเลยคือนางประไพพรรณหรือชายิตจันจุมอัมพาหรือนางประไพพรรณอับบาส โดยบรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาท บุคคลที่ถูกฟ้องดังกล่าวมีเพียงคนเดียวเป็นหญิง มีชื่อ 2 ชื่อ ชื่อสกุล 2 ชื่อ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขหลังจากที่จำเลยยื่นคำให้การต่อศาลแล้วว่า จำเลยมิได้เป็นผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาทผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายคือเจ้าของบัญชีร่วมกับจำเลยแม้ศาลชั้นต้นจะยังไม่ได้รับคำให้การก็ตามแต่ก็ทำให้ ปรากฏว่าผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทเป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลซึ่งมีชื่อตามที่โจทก์ฟ้อง **การขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์จึงไม่ใช่เป็นเพียงการขอแก้ไขชื่อจำเลย แต่เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องผิดคนแล้วขอแก้ไขคำฟ้อง** ซึ่งถ้าศาลสั่งอนุญาตจะมีผลเป็นการเปลี่ยนตัวบุคคลซึ่งเป็น**จำเลย** จากบุคคลหนึ่งเป็นอีกบุคคลหนึ่ง ศาลจึงต้องสั่งยกคำร้องของโจทก์ (ฎีกาที่ ๑๕๙๖/๒๕๕๒)

การแก้ไขคำฟ้องคดีล้มละลายต้องปฏิบัติตาม ป.วิ.พ. มาตรา 179 ประกอบด้วย พ.ร.บ.จัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 14 โดยจะต้องเป็นการแก้ไขข้อหา หรือข้ออ้างที่มีต่อจำเลยโดยการเพิ่มหรือลดจำนวนทุนทรัพย์หรือ

ราคาทรัพย์สินที่พิพาทในฟ้องเดิม หรือสละข้อหาในฟ้องเดิมเสียบางข้อหรือเพิ่มเติมฟ้องเดิมให้บริบูรณ์ มิใช่เป็นการเพิ่มหรือเปลี่ยนตัวจำเลย ซึ่งเป็นตัวบุคคลที่ต้องระบุไว้แน่ชัดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 67 (2) คำร้องขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์เป็นการแก้ไขโดยเปลี่ยนตัวจำเลยซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะขอแก้ไขได้ตามบทกฎหมายดังกล่าว โจทก์จึงขอแก้ไขคำฟ้องเช่นนั้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๓๗๖/๒๕๕๙)

๒. กรณีที่จำเลยถึงแก่กรรมไปก่อนโจทก์ฟ้อง จะขอแก้ไขให้ทายาทมารับผิดแทนไม่ได้ เพราะจำเลยไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามกฎหมายแล้ว โจทก์จึงไม่อาจฟ้องจำเลยได้อยู่แล้ว จึงมิใช่การแก้ไขคำฟ้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๙ มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ในขณะที่โจทก์ฟ้อง อ. นั้น อ. ได้ถึงแก่กรรม ไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามกฎหมายแล้ว โจทก์จึงไม่อาจฟ้อง อ. เป็นจำเลยที่ 5 ได้ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องให้จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 5 มารับผิดแทนจำเลยที่ 5 ซึ่งโจทก์ไม่สามารถจะฟ้องร้องได้อยู่แล้ว จึงไม่อาจกระทำได้ เพราะมิใช่เป็นการแก้ไขคำฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 โจทก์ขอที่จะไปฟ้องจำเลยที่ 3 ในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมของจำเลยที่ 5 ได้ใหม่ (ฎีกาที่ ๘๑๒๘/๒๕๕๔)

๓. กรณีขอแก้ไขคำฟ้องเพิ่มจำนวนผู้เป็นโจทก์ ทำไม่ได้ เพราะตัวโจทก์จะต้องระบุไว้ให้แน่ชัดตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๖๗(๒) จะมาขอแก้ไขคำฟ้องโดยเพิ่มจำนวนผู้เป็นโจทก์ภายหลังตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๙ ไม่ได้ มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การแก้ไขคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 จะต้องเป็นการแก้ไขข้อหาข้ออ้างที่มีต่อจำเลยอันกล่าวไว้ในคำฟ้องที่เสนอต่อศาลแต่แรก โดยการเพิ่มหรือลดทวนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในฟ้องเดิม หรือสละข้อหาในฟ้องเดิมเสียบางข้อหรือเพิ่มเติมฟ้องเดิมให้บริบูรณ์ คำร้องขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์ที่ขอแก้ไขคำฟ้องจากชื่อโจทก์ว่า "คณะบุคคลบงอร-พงศวิทย์โดยนางบงอรลำยองเสถียร ผู้จัดการคณะบุคคล" เป็น "คณะบุคคล บงอร-พงศวิทย์โดยนางบงอรลำยองเสถียรผู้จัดการคณะบุคคลในฐานะส่วนตัว และในฐานะผู้รับมอบอำนาจของนายพงศวิทย์พนาพิศาล" และขอแก้ไขข้อความในคำฟ้องเดิมเพิ่มเติมว่า "ในการยื่นฟ้องนี้ นางบงอรกระทำในฐานะผู้จัดการคณะบุคคล ในฐานะส่วนตัวและในฐานะผู้รับมอบอำนาจของนายพงศวิทย์ด้วยโดยนายพงศวิทย์มอบอำนาจให้นางบงอรเป็นผู้รับมอบอำนาจดำเนินคดีแทน" เป็นการเพิ่มเติมชื่อโจทก์ที่ต้องระบุไว้แน่ชัดตามมาตรา 67 เข้ามาในภายหลังจึงเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เป็นโจทก์เข้ามาในคำฟ้องเดิม มิใช่เป็นเรื่องขอแก้ไขคำฟ้อง การที่ศาลภาชีอากรมมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งดังกล่าวจึงไม่มีผล (ฎีกาที่ ๒๐๘๒/๒๕๕๓)

คำร้องขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์ เป็นการเพิ่มเติมชื่อโจทก์ที่ต้องระบุไว้แน่ชัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 67 เข้ามาในภายหลัง จึงเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เป็นโจทก์เข้ามาในคำฟ้องเดิม มิใช่เป็นเรื่องขอแก้ไขคำฟ้องตามนัยบทกฎหมายดังกล่าว คำสั่งอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลแต่อย่างใด เมื่อตามคำฟ้องของโจทก์ระบุว่าโจทก์เป็นคณะบุคคลตามกฎหมายใช้ชื่อว่า "คณะบุคคลกำชัย-มณฑา" ซึ่งเป็นเพียงคณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รวมกันเป็นหน่วยภาชีตามประมวลระฎากรเท่านั้น มิใช่นิติบุคคลตามกฎหมาย โจทก์จึงมิใช่บุคคลธรรมดาและ

มิใช่นิติบุคคลอันอาจเป็นคู่ความในคดีได้ (ฎีกาที่ ๒๐๙๕/๒๕๕๓)

๔. กรณีขอแก้ไขคำฟ้องโดยเพิ่มจำเลย ทำไม่ได้ เพราะตัวจำเลยจะต้องระบุไว้ให้แน่ชัดตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๖๗(๒) จะมาขอแก้ไขคำฟ้องโดยเพิ่มตัวจำเลยภายหลังตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๗๙ ไม่ได้ แต่ โจทก์ขอมที่จะขอให้ศาลหมายเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีได้ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๕๗(๓) มีคำพิพากษา วินิจฉัยไว้ ดังนี้

การแก้ไขคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 จะต้องเป็นการแก้ไขข้อหา ข้ออ้างที่มีต่อจำเลยคือ ตัวบุคคลที่ จะต้องระบุไว้แน่ชัดตามมาตรา 55,67 โดยการเพิ่มหรือลดทูลทรัพย์ หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในฟ้องเดิมหรือสละข้อหาในฟ้อง เดิม ประกอบด้วยมาตราบางข้อ หรือเพิ่มเติมฟ้องเดิมให้บริบูรณ์ ดังนั้นการที่โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อช. เข้ามาเป็นจำเลยในภายหลังจึงเท่ากับเป็น การฟ้องบุคคลอื่น เป็นจำเลยเพิ่มเข้ามาในคดีอีกคนหนึ่ง จึงมิใช่เป็นเรื่องขอแก้ไขคำฟ้องตามนัยแห่งบทกฎหมายดังกล่าว (ฎีกาที่ ๑๑๑๗/๒๕๒๗)

การแก้ไขคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 จะต้องเป็นการแก้ไขข้อหาหรือข้ออ้างที่มีต่อจำเลย โดยการเพิ่มหรือ ลดทูลทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในฟ้องเดิม หรือสละข้อหาในฟ้องเดิมเสียบางข้อหรือเพิ่มฟ้องเดิมให้บริบูรณ์ มิใช่เป็นการเพิ่มหรือเปลี่ยนตัวจำเลย ซึ่งเป็นตัวบุคคลที่จะต้องระบุไว้แน่ชัดตามมาตรา 67 หากโจทก์ประสงค์จะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลที่โจทก์ยื่นฟ้องเป็นจำเลยไว้ตามฟ้อง เดิมเข้ามาเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยที่โจทก์ได้ยื่นฟ้องไว้แต่เดิมแล้ว โจทก์ก็ขอมที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลหมายเรียกบุคคลนั้นเข้ามาเป็น จำเลยร่วมกับจำเลยเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 57(3) (ฎีกาที่ ๓๘๔๔/๒๕๓๕)

๕. กรณีขอแก้ไขชื่อจำเลยโดยจำเลยยังเป็นจำเลยคนเดิม ย่อมแก้ไขได้เสมอ เพราะเป็นการ ขอแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับชื่อคู่ความที่โจทก์ฟ้อง มิใช่การเพิ่มหรือเปลี่ยนตัวจำเลย มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การขอแก้ไขคำฟ้องที่ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 เป็นเพียง ตัวอย่างที่คู่ความจะขอแก้ไข เมื่อมีเหตุอันสมควรย่อมกระทำได้แม้ไม่ใช่เป็นเหตุที่ระบุไว้ตามมาตรา 179 ก็ตาม โจทก์ เพิ่มเติมชื่อจำเลยที่ 2 อีกชื่อหนึ่งว่า "นางสาววันทนี" เพื่อให้ชื่อของจำเลยที่ 2 ชัดเจนขึ้นขอแก้ไขนามสกุลของจำเลยที่ 2 จาก "ตัน ทวานิช" มาเป็น "แซ่ฉั่ว" เพื่อความถูกต้อง เพราะนามสกุลตันทวานิชเป็นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสามีที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของจำเลย ที่ 2 ไม่ใช่เป็นการฟ้องคดีต่างบุคคลกัน โจทก์จึงมีสิทธิเพิ่มเติมชื่อจำเลยที่ 2 และแก้ไขชื่อสกุลของจำเลยที่ 2 ให้ชัดเจนและ ถูกต้องได้ (ฎีกาที่ ๓๔๘/๒๕๓๙)

โจทก์ฟ้องบริษัทสยามพัฒนา จำกัด เป็นจำเลยที่ 2 ให้รับผิดชอบโจทก์ในฐานะเป็นนายจ้างของจำเลย ที่ 1 ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่จำเลยที่ 1 ทำละเมิดต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อจำเลยที่ 2 เป็นบริษัทสยามพัฒนา เซอร์วิส (1988) จำกัด เมื่อพ้นกำหนดเวลา 1 ปี แล้ว แต่เป็นเวลาก่อนจำเลยที่ 2 ยื่นคำให้การซึ่งโจทก์มีสิทธิกระทำ ได้ เพราะเป็นการขอแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับชื่อคู่ความที่โจทก์ฟ้อง ในระหว่างส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องแก่คู่ความ ไม่มี กฎหมายห้าม มิใช่เป็นการเปลี่ยนตัวจำเลยที่ 2 จึงต้องถือว่าโจทก์ได้ฟ้องจำเลยที่ 2 ตั้งแต่วันที่โจทก์ยื่นคำฟ้องภายในกำหนด 1 ปี นับ แต่วันทำละเมิดฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๖๓๐๔/๒๕๕๐)

๖. กรณีขอแก้ไขบุคคลในชั้นบังคับคดี ย่อมแก้ไขได้เสมอ เพราะเป็นการเพิ่มเติมใบรายละเอียดให้ชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงเท่านั้น ไม่ได้เพิ่มข้อหาหรือจำนวนคนใหม่ แต่มีใช้การแก้ไขคำฟ้องตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๑๗๙ จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๑๘๐, ๑๘๑ ที่จะต้องยื่นก่อนวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยาน มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าสหกรณ์แท็กซี่ร่วมมิตร จำกัด กับสหกรณ์แท็กซี่ร่วมมิตร จำกัด เป็นนิติบุคคลเดียวกัน การขอแก้ไขเพิ่มเติมชื่อสหกรณ์แท็กซี่ร่วมมิตร จำกัด เข้ามาจึงมิใช่เป็นกรณีฟ้องจำเลยผิดตัวหรือฟ้องคดีต่างบุคคลกันและมีใช้เป็นการเพิ่มเติมข้อหาใหม่หากแต่เป็นการเพิ่มเติมในรายละเอียดให้ชัดเจนถูกต้องตรงตามความเป็นจริง แม้จะอยู่ในชั้นบังคับคดีแต่ก็มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษาหรือเป็นการบังคับคดีนอกเหนือไปจากคำพิพากษาแต่อย่างใด ทั้งกรณีเช่นนี้มิใช่เป็นการแก้ไขคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 179 ฉะนั้น จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 180 และ 181 ที่จะต้องถูกจำกัดระยะเวลาการยื่นคำร้องว่าต้องยื่นก่อนวันชี้สองสถานหรือก่อนวันสืบพยานและไม่จำเป็นต้องส่งสำเนาคำร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งก่อนศาลจึงจะมีคำสั่งได้ (ฎ.๗๒๐๖/๒๕๔๔)

โจทก์ขอแก้ไขชื่อของจำเลยที่ 2 ในชั้นบังคับคดี เมื่อปรากฏชัดเจนว่าชื่อของจำเลยที่ 2 ผิดพลาด และมีใช้เป็นการฟ้องคดีต่างบุคคลกันโจทก์จึงมีสิทธิขอแก้ไขชื่อของจำเลยที่ 2 ให้ถูกต้องได้ แม้จะอยู่ในชั้นบังคับคดี เนื่องจากมิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษาหรือเป็นการบังคับคดีนอกเหนือไปจากคำพิพากษา (ฎ.๓๑๒๑/๒๕๓๑)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า คดีก่อนอยู่ระหว่างกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ โจทก์นำคดีมาฟ้องอีก ฟ้องคดีหลังเป็นฟ้องซ้อนหรือไม่?

คำตอบ แยกตอบได้ ๒ กรณี ดังนี้

๑. กรณีคู่ความมิได้ยื่นอุทธรณ์คดีก่อน ฟ้องของโจทก์คดีหลังไม่เป็นฟ้องซ้อน เพราะเมื่อขณะที่โจทก์ฟ้องคดีหลัง ถึงแม้คดีก่อนจะยังอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ แต่ถือได้ว่าคดีตามฟ้องเดิมของโจทก์ไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอีกต่อไป ฟ้องโจทก์คดีหลังจึงไม่เป็นฟ้องซ้อนอันต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 173 วรรคสอง (1) มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คดีก่อนศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยวินิจฉัยว่าโจทก์มอบอำนาจให้ช. ฟ้องคดีแทนแต่หนังสือมอบอำนาจไม่ได้ปิดอาการแสดมบ่ยอมฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ช. จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนโจทก์โดยยังไม่ได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีข้ออื่น ดังนั้นฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำกับคดีก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 144 เมื่อขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ถึงแม้คดีก่อนจะยังอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ แต่คู่ความก็มีได้ยื่นอุทธรณ์จึงถือไม่ได้ว่าคดีก่อนนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นฟ้องซ้อนอันต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 173 วรรคสอง(1) (ฎีกาที่ ๕๓๖๔/ ๒๕๓๘)

เดิมโจทก์ได้ฟ้องจำเลยต่อศาลแรงงานกลางขอให้บังคับจำเลยจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า เงินเปอร์เซ็นต์จากการขายสินค้า ค่าเสียหายและค่าชดเชย จำเลยยื่นคำให้การและฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายจากโจทก์ ต่อมาวันที่ 19 ตุลาคม 2535 โจทก์ขาดนัดพิจารณา ศาลแรงงานกลางสั่งจำหน่ายคดีทั้งหมดออกเสียจากสารบบความ ในวันเดียวกันนั้นโจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีเข้ามาใหม่ในข้อหาเดียวกับฟ้องเดิม ต่อมาวันที่ 3 พฤศจิกายน 2535 จำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งอ้างว่า การที่ศาลแรงงานกลางสั่งจำหน่ายฟ้องแย้งของจำเลยด้วยเป็นการไม่ชอบ ศาลแรงงานกลางสั่งไม่รับอุทธรณ์ จากนั้นวันที่ 13 พฤศจิกายน 2535 จำเลยได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ศาลแรงงานกลางสั่งรับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวและส่งให้ศาลฎีกาวินิจฉัย ดังนี้ เมื่อศาลแรงงานกลางได้สั่งจำหน่ายคดีตามฟ้องเดิมของโจทก์ด้วยเหตุที่โจทก์ขาดนัดพิจารณา คดีตามฟ้องเดิมของโจทก์จึงไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอีกต่อไปโจทก์ย่อมยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันเป็นคดีนี้ต่อศาลแรงงานกลางในวันเดียวกันหลังจากศาลแรงงานกลางสั่งจำหน่ายคดีไปแล้ว ไม่เป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 173(1) แต่อย่างไรส่วนที่จำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งจำหน่ายคดีของศาลแรงงานกลางในวันต่อมาอันเป็นการอุทธรณ์คำสั่งของศาลแรงงานกลางที่จำหน่ายคดีตามฟ้องแย้งของจำเลยซึ่งเป็นคดีคนละส่วนไม่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิมของโจทก์ การยื่นอุทธรณ์และคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยดังกล่าวจึงไม่ถึงว่าคดีตามฟ้องเดิมของโจทก์ยังอยู่ในระหว่างพิจารณาอันจะเป็นเหตุให้ฟ้องของโจทก์คดีนี้เป็นฟ้องซ้อนเช่นกัน อย่างไรก็ตามในเมื่อต่อมาศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้รับฟ้องแย้งของจำเลยไว้พิจารณาจึงทำให้ฟ้องแย้งของจำเลยในคดีนี้ที่ขอให้โจทก์ชำระค่าเสียหายเช่นเดียวกับที่เคยขอในคดีก่อนเป็นฟ้องซ้อนและปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง ดังนั้น อุทธรณ์ของจำเลยในส่วนของฟ้องแย้งจึงไม่ชอบที่จะรับไว้พิจารณาด้วย (ฎีกาที่ ๓๒๙๑/๒๕๓๗)

คดีก่อนศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความเนื่องจากโจทก์และจำเลยขาดนัดพิจารณา จึงไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องเป็นคดีใหม่ภายในกำหนดอายุความ ดังนั้น แม้โจทก์จะฟ้องคดีนี้ขณะคดีก่อนยังอยู่ในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ แต่เมื่อจำเลยมิได้อุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นในคดีก่อนที่ให้อำนาจคดีจนคำสั่งศาลชั้นต้นถึงที่สุดแล้ว ก็ถือไม่ได้ว่าขณะโจทก์ฟ้องคดีนี้คดีก่อนอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นฟ้องซ้อน และแม้ต่อมาจำเลยจะได้อื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดีและอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้อื่นคำร้องในคดีก่อนก็ตาม แต่เป็นการยื่นคำร้องเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วและยื่นคำร้องช้ากว่า ๘ วันนับแต่วันที่ทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างว่าผิดระเบียบ คำร้องคัดค้านเรื่องผิดระเบียบที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดีจึงไม่ชอบ ไม่มีผลกระทบต่อคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้อำนาจคดีและถึงที่สุดไปแล้ว (ฎีกาที่ ๖๘๘/๒๕๔๙)

๒. กรณีถ้าต่อมาคู่ความได้ยื่นอุทธรณ์คดีก่อน ฟ้องของโจทก์คดีหลังเป็นฟ้องซ้อน เพราะต้องถือว่าขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่นั้น คดีก่อนของโจทก์ดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างพิจารณา ฟ้องของโจทก์คดีใหม่นี้จึงเป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๗๖วรรคสอง (๕) มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ขณะโจทก์ทั้งสองยื่นฟ้องคดีนี้คดีก่อนซึ่งศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพราะโจทก์ทั้งสองขาดนัดพิจารณาอยู่ในระยะเวลาที่จำเลยมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งของศาลชั้นต้นได้และต่อมาจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ ถือว่าขณะที่โจทก์ทั้งสองยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ใหม่คดีก่อนของโจทก์ทั้งสองดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างพิจารณาฟ้องของโจทก์ทั้งสองคดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 173วรรคสอง(1) แม้ต่อมาศาลอุทธรณ์จะได้มีคำพิพากษาว่าคำสั่งจำหน่ายคดีของศาลชั้นต้นชอบแล้ว และคดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้วก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๕๕๕/๒๕๓๘)

โจทก์เคยฟ้องจำเลยให้ชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและค่าทนายความเรื่องเดียวกันกับคดีนี้มาก่อน แต่โจทก์ขาดนัดพิจารณาและศาลสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ คำสั่งจำหน่ายคดีของศาลดังกล่าว คู่ความยังอาจอุทธรณ์คำสั่งได้ และจำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นแล้ว **จึงต้องถือว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 201 ประกอบด้วยมาตรา 147 วรรคสอง แม้โจทก์จะยื่นฟ้องคดีนี้ก่อนจำเลยยื่นอุทธรณ์ ก็ต้องห้ามมิให้โจทก์ยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันต่อศาลเดียวกัน หรือต่อศาลอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173(1) ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้อน (ฎีกาที่ ๘๔๕๐/๒๕๓๘)

เดิมคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๑๒๘๑๗/๒๕๔๓ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งบุหรี่ปากเรตที่ผลิตในประเทศไทย อันเป็นยาสูบที่มีได้ปิดแสตมป์ยาสูบ และมีแสตมป์ยาสูบไว้ในครอบครอง โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นแสตมป์ปลอม และร่วมกันมีเครื่องหมายการค้าปลอม ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฟ้อง ในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมีไว้เพื่อขายซึ่งยาสูบที่มีได้ปิดแสตมป์ยาสูบ มียาสูบที่มีได้ปิดแสตมป์ยาสูบไว้ในครอบครองเกินกว่า ๕๐๐ กรัม มีไว้ในครอบครองซึ่งแสตมป์ยาสูบปลอมหรือเพื่อออกใช้โดยรู้ว่าเป็นแสตมป์ยาสูบปลอม ซึ่งเป็นการกระทำในคราวเดียวกันกับคดีก่อน **เมื่อจำเลยทั้งสองยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นในคดีเดิม คดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๑๒๘๑๗/๒๕๔๓ จึงอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ แม้จำเลยทั้งสองจะยื่นอุทธรณ์หลังจากโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อคดีเดิมยังไม่ยุติฟ้องโจทก์ในคดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๗๓(๑) ประกอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕ (ฎีกาที่ ๘๐๖๘/๒๕๔๗)**

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า กรณีจำเลยทั้งฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๗๔(๒) ศาลจะใช้ดุลพินิจไม่จำหน่ายคดีได้หรือไม่? กรณีโจทก์ถอนฟ้องแล้วแต่จำเลยได้อุทธรณ์ฎีกาคำสั่งอยู่ถือว่ายังมีคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาอันจะทำให้ฟ้องใหม่เป็นฟ้องซ้อนตามมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง(๑) หรือไม่? และจำเลยที่โจทก์ไม่ได้ถอนคำฟ้องซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วม จะยกคำให้การของจำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องแล้วมาเป็นประโยชน์แก่ตนได้หรือไม่?

คำตอบ แม้จำเลยจะทั้งฟ้องอุทธรณ์แล้วตามมาตรา ๑๗๔(๒) ศาลก็ยังมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ สำหรับคดีนี้พฤติการณ์แห่งคดีปรากฏว่าเป็นกรณีที่จำเลยในฐานะผู้อุทธรณ์วางเงินค่าธรรมเนียมในการส่งสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์ล่าช้าจนล่วงเลยเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด แต่ต่อมาเจ้าหน้าที่ก็ได้ดำเนินการส่งสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์ให้โจทก์จนกระทั่งโจทก์ได้รับสำเนาอุทธรณ์และยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว กรณียังไม่สมควรที่จะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี ส่วนการถอนคำฟ้องที่มีผลลบล้างผลแห่งการยื่นคำฟ้องและทำให้คู่ความกลับเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลย ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 176 นั้น หมายถึงการถอนคำฟ้องนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดศาลหนึ่ง ดังนั้นแม้ศาลจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องแล้ว แต่จำเลยได้อุทธรณ์ฎีกาคำสั่งอยู่ กรณีจึงถือว่ายังมีคดีอยู่ระหว่างพิจารณา ฟ้องใหม่เป็นฟ้องซ้อนตามมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง(๑) สำหรับคดีที่โจทก์ถอนคำฟ้องจำเลยบางคนที่ยื่นคำให้การแล้ว ทำให้คำให้การของจำเลยนั้นหมดสิ้นไปตามมาตรา ๑๗๖ ส่วนจำเลยที่โจทก์ไม่ได้ถอนคำฟ้องซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วม ก็ไม่อาจยกคำให้การของจำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องมาเป็น **ประโยชน์แก่ตนได้** มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ดังนี้

เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2545 จำเลยที่ 4 ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตามอุทธรณ์ของจำเลยที่ 4 มีข้อความประทับด้วยตราของศาลชั้นต้นว่า “ข้าพเจ้าจะมาฟังคำสั่งภายใน 7 วันนับแต่วันนี้ หากไม่มาให้ถือว่าทราบคำสั่งแล้ว” โดยมีทนายจำเลยที่ 4 ลงลายมือชื่อไว้ข้อความดังกล่าว ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งรับอุทธรณ์ในวันที่ 17 ธันวาคม 2545 ซึ่งเป็นวันหลังจากที่จำเลยที่ 4 ยื่นอุทธรณ์แล้วก็ตาม แต่การที่ทนายความจำเลยที่ 4 ลงลายมือชื่อรับทราบวันนัดให้มาฟังคำสั่งศาลชั้นต้นเป็นการแสดงเจตนา ยอมรับว่าจะมาฟังคำสั่งภายในวันดังกล่าวถ้าไม่มาให้ถือว่าทราบคำสั่งแล้ว จึงต้องถือว่าจำเลยที่ 4 ทราบคำสั่งศาลชั้นต้นแล้ว อย่างช้าวันที่ 20 ธันวาคม 2545 เมื่อจำเลยที่ 4 เพิกเฉยไม่จัดการนำส่งสำเนาอุทธรณ์ภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ จึงเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 174 (2) ประกอบมาตรา 246 แต่อย่างไรก็ตาม แม้จำเลยที่ 4 จะทิ้งฟ้องอุทธรณ์แล้ว ศาลก็ยังมิอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าจะสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ สำหรับคดีนี้พฤติการณ์แห่งคดีปรากฏว่าเป็นกรณีจำเลยที่ 4 ในฐานะผู้อุทธรณ์วางเงินค่าธรรมเนียมนำมาส่งสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์ล่าช้าจนล่วงเลยเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด แต่ต่อมาเจ้าหน้าที่ก็ได้ดำเนินการส่งสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์ให้โจทก์จนกระทั่งโจทก์ได้รับสำเนาอุทธรณ์และยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว กรณียังไม่สมควรที่จะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี (ฎีกาที่ ๓๙๒๖/๒๕๕๐)

การถอนคำฟ้องที่มีผลลบล้างผลแห่งการยื่นคำฟ้องและทำให้คู่ความกลับเข้าสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นฟ้องเลย ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 176 นั้น หมายถึงการถอนคำฟ้องนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดศาลหนึ่ง ดังนั้น แม้โจทก์จะขอถอนฟ้องคดีก่อน ซึ่งมีคู่ความเดียวกันและมูลความแห่งคดีเดียวกันกับคดีนี้ ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตแล้ว แต่จำเลยที่ 1 ยื่นอุทธรณ์และฎีกา ต่อมา และขอโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 เป็นคดีนี้ คดีดังกล่าวอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 จึงเป็นฟ้องซ้อนกับคดีก่อนฟ้อง โจทก์จึงต้องห้ามตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศฯ มาตรา 26 ประกอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 173 วรรคสอง (1) แม้ต่อมาคดีก่อนจะถึงที่สุดก็หาทำให้ฟ้องคดีนี้ซึ่งเป็นฟ้องคดีนี้ซึ่งเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแต่ต้น กลายเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาใหม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ก็ไม่มีฟ้องของโจทก์และตัวโจทก์ที่จำเลยที่ 1 จะฟ้องแย้ง จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธิ์ฟ้องแย้งโจทก์ (ฎีกาที่ ๓๑๓๒/๒๕๔๙)

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ในฐานะผู้กู้ และจำเลยที่ 4 ชำระหนี้ในฐานะผู้ค้ำประกันให้โจทก์ มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันไม่ได้ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 59(1) ให้ถือว่า บรรดากระบวนการพิจารณาซึ่งได้ทำโดยคู่ความร่วมคนหนึ่งให้ถือว่าได้ทำโดยคู่ความร่วมคนอื่น ๆ ด้วย แต่หลังจากที่จำเลยที่ 1 ยื่นคำให้การยกอายุความตามสัญญากู้เงินขึ้นต่อสู้ โจทก์ได้ขอถอนฟ้องจำเลยที่ 1 ผลย่อมเป็นไปตามมาตรา 176 โดยกระบวนการพิจารณาที่จำเลยที่ 1 ยื่นคำให้การยกไว้ถือว่าเป็นอันลบล้างไปด้วย จึงไม่มีกำหนดอายุความที่จะนำมาพิจารณาได้อีก (ฎีกาที่ ๑๙๓๘/๒๕๕๐)

ข้อที่ ๔

วิชา บ.วิ.แพ่ง วิธีพิจารณาคดีสามัญในศาลชั้นต้น (มาตรา ๑๘๘ ถึง ๒๐๙)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง(การพิจารณาโดยขาดนัด)

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 198.....** วรรคหนึ่ง ถ้าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์มีหน้าที่ยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัด.... วรรคสอง ถ้าโจทก์ไม่ยื่นคำขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ...

2. **ป.วิ.พ.มาตรา 199.....** ก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การ ขออนุญาตยื่นคำให้การใหม่ โดยแจ้งต่อศาลในโอกาสแรกว่าตนประสงค์จะต่อสู้คดี (ศาลเห็นว่าขาดนัด โดยมีได้ตั้งใจหรือมีเหตุอันสมควร)

3. **ป.วิ.พ.มาตรา 199 ตรี.....** หลังจากศาลพิพากษาคดีให้แพ้คดีโดยขาดนัดยื่นคำให้การ จำเลยขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้

4. **ป.วิ.พ.มาตรา 200.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคู่ความ(โจทก์/จำเลย)ขาดนัดพิจารณา

5. **ป.วิ.พ.มาตรา 201.....** ผลกรณีคู่ความ(โจทก์/จำเลย)ทั้งสองฝ่ายขาดนัดพิจารณา

6. **ป.วิ.พ.มาตรา 202.....** ผลกรณีโจทก์ขาดนัดพิจารณา

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ต่อมาศาลสั่งไต่สวนคำขออนุญาตยื่นคำให้การของจำเลย และนัดสืบพยานโจทก์ จะมีผลลบล้างทำให้โจทก์ไม่ต้องยื่นคำขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดีโดยขาดนัดตามมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่? และหากจำเลยขาดนัดเป็นครั้งที่สอง โจทก์จะต้องยื่นคำขอตามมาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่งอีกครั้งหรือไม่?

ตอบ การที่จำเลยซึ่งมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ยื่นคำร้องขอให้ศาลอนุญาตให้ยื่นคำให้การและศาลสั่งไต่สวนคำร้องดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องระหว่างศาลกับจำเลย และมีใช้เหตุที่จะทำให้โจทก์ได้รับยกเว้นหน้าที่ตาม มาตรา 198 วรรคหนึ่ง และการที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำให้การและให้นัดสืบพยานโจทก์ไปก็หาจะมีผลลบล้างให้โจทก์ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๘๘.๑ ไม่ โจทก์ยังมีหน้าที่ยื่นคำขอนั้นเอง ส่วนกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและโจทก์ได้มายื่นขอตาม ม.๑๘๘.๑ ไว้แล้ว ต่อมาจำเลยขออนุญาตยื่นคำให้การและศาลอนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การ คำขอที่โจทก์ยื่นไว้ในครั้งแรกเป็นอันถูกเพิกถอนไป เมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การอีกครั้งที่สอง โจทก์ก็มีหน้าที่มายื่นคำขอตาม ม.๑๘๘.๑ อีกเป็นครั้งที่สอง หากโจทก์ไม่ยื่นคำขอ ศาลก็ชอบที่จะสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความตาม ม.๑๘๘.๒ ดังนั้น การที่โจทก์ไม่ติดตามชวนชวยตรวจสำนวนเพื่อทราบผลการส่งหมายอันเป็นความบกพร่องไม่ใส่ใจในคดี จึงเป็นการปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความจึงชอบแล้วตาม ม.๑๘๘ ๖.๒ มีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การที่จำเลยซึ่งมิได้ยื่นคำให้การภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ยื่นคำร้องขอให้ศาลอนุญาตให้ยื่นคำให้การและศาลสั่งไต่สวนคำร้องดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องระหว่างศาลกับจำเลย และมีใช้เหตุที่จะทำให้โจทก์ได้รับยกเว้นหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ในอันที่จะต้องยื่นคำขอต่อศาลภายใน 15 วันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ทั้งโจทก์จะถือว่าระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลงในวันที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การ

ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๘๒๐/๒๕๓๐)

ร้องขอตีพิมพ์ต้องมีคำขอต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้โจทก์ยื่นคำให้การได้สิ้นสุดลง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าโจทก์ขาดนัด ถ้าผู้ร้องไม่ยื่นคำขอต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นออกเสียจากสารบบความ ผู้ร้องจะอ้างว่ามีเจตนาทั้งคำร้อง เพราะผู้ร้องได้รับหมายนัดสืบพยานผู้ร้อง จึงเข้าใจว่าโจทก์ยื่นคำให้การแล้วนั้นไม่ได้ **เพราะการที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำให้การและให้นัดสืบพยานผู้ร้องไปห้ามผลลบล้างให้ผู้ร้องไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ไม่** (ฎีกาที่ ๓๑๐/๒๕๓๓)

จำเลยมิได้ยื่นคำให้การภายในกำหนด โจทก์เคยยื่นคำร้อง ขอให้ศาลสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและนัดสืบพยานโจทก์ต่อมา จำเลยขออนุญาตยื่นคำให้การอ้างว่าไม่จงใจขาดนัดศาล อนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การใหม่ภายใน 8 วันครบกำหนด จำเลยไม่ยื่นคำให้การอีกดังนั้นโจทก์จะต้องยื่นคำขอ ต่อศาลใหม่เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ภายในกำหนด 15 วันนับแต่ระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้จำเลย ยื่นคำให้การสิ้นสุดลง **ที่ศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การตามคำขอของโจทก์ไว้ก่อนเป็นอันเพิกถอนไป** เมื่อโจทก์ไม่ยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งดังกล่าวศาลชั้นต้น จึงชอบที่จะมีคำสั่งจำหน่ายคดีโจทก์เสียจากสารบบความการ **ที่ศาลนัดสืบพยานโจทก์ไว้ก่อนห้ามผลลบล้างให้โจทก์ไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ไม่** (ฎีกาที่ ๒๔๓๘/๒๕๒๘)

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย ถึงแม้มิได้สั่งให้โจทก์เป็นผู้นำส่ง **แต่เมื่อจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลชั้นต้น จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องติดตามผลการส่งหมายเอง** เมื่อเจ้าหน้าที่ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยได้โดยวิธีปิดหมายตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม 2546 และต่อมาวันที่ 14 พฤศจิกายน 2546 โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาล ซึ่งหากโจทก์ตรวจสอบสำนวนย่อจะทราบผลการส่งหมายและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ก่อนวันที่ 19 พฤศจิกายน 2549 ซึ่งเป็นวันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดี **การที่โจทก์ไม่ได้ติดตามตรวจสอบสำนวนเพื่อทราบผลการส่งหมายอันเป็นความบกพร่องไม่ใช่ใจในคดี จึงเป็นการปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการคดีภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกสารบบความจึงชอบแล้ว** คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 วรรคสอง เป็นคำสั่งที่อาศัยอำนาจตามมาตรา 132 (2) ด้วย แม้มาตรา 132 วรรคหนึ่ง จะบัญญัติให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีโดยการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมตามที่เห็นสมควรแต่บทบัญญัติที่ว่าเป็นเรื่องที่ศาลใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะสั่งกำหนดเงื่อนไขในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมหรือไม่ หากศาลจะมีคำสั่งดังกล่าว คำสั่งนั้นก็ไม่ต้องขัดแย้งกับมาตรา 151 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ซึ่งบัญญัติถึงเงื่อนไขในการคืนค่าธรรมเนียมศาลไว้โดยเฉพาะ **ดังนั้น เมื่อมาตรา 151 ไม่ได้กำหนดให้คืนค่าธรรมเนียมศาลในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความตามมาตรา 198 วรรคสอง จึงสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลให้แก่โจทก์ไม่ได้** (ฎีกาที่ ๑๑๒๔/๒๕๕๐)

2. มีปัญหาต่อวินิจฉัยประการที่สองว่า การถามค้านพยานโจทก์ตามมาตรา ๑๙๙ วรรคสอง หากพยานโจทก์เบิกความยอมรับเอกสารที่จำเลยนำมาถามค้าน จำเลยจะส่งเอกสารดังกล่าวประกอบการพิจารณาได้หรือไม่? จำเลยยื่นคำขออนุญาตยื่นคำให้การใหม่ตาม ๑๙๙.๑ และขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การโดยอ้างเหตุสุดวิสัยตาม ม.๒๓ ยื่นเข้ามาพร้อม ๆ กันได้หรือไม่?

ตอบ การถามค้านพยานโจทก์ หากพยานโจทก์เบิกความยอมรับเอกสารที่จำเลยนำมาถามค้าน จำเลยมีสิทธิส่งเอกสารนั้นต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาได้ เพราะไม่ถือว่าจำเลยนำสืบพยานเอกสารอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การที่จะถามค้านพยานโจทก์ที่อยู่ในระหว่างสืบพยานได้ โดยจำเลยจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ เมื่อจำเลยไม่ใช้สิทธิถามค้านแล้ว ก็จะไม่เหตุที่มีได้ถามค้านดังกล่าวมาเป็นข้ออ้างในภายหลังว่า เป็นการพิจารณาที่ผิดระเบียบเพื่อให้ศาลยกเลิกกระบวนการพิจารณานั้นไม่ได้ กรณีที่จำเลยยื่นคำขออนุญาตยื่นคำให้การใหม่ตาม ๑๙๙.๑ และขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การโดยอ้างเหตุ

สุดวิสัยตาม ม.๒๓ ยื่นเข้ามาพร้อม ๆ กับได้ และเหตุที่ศาลจะอนุญาตให้ยื่นคำให้การนั้น เพียงแต่เข้าเหตุใดเหตุหนึ่ง คือ จำเลยมิได้ขาดขาดนัดยื่นคำให้การโดยจงใจ หรือมีเหตุอื่นที่สมควรอนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การ ศาลก็ อนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การได้ ศาลไม่จำเป็นต้องได้สองเหตุ ม.๑๙๙๖.๑ มีคำพิพากษฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ป.วิ.พ. มาตรา 199 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่จำเลยที่ขาดนัดยื่นคำให้การที่จะถามค้านพยานโจทก์ที่อยู่ ในระหว่างสืบพยานได้ โดยจำเลยจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ ปรากฏว่าในวันนัดสืบพยานโจทก์นัดแรก โจทก์นำพยานเข้าสืบ 1 ปาก ไม่ปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาว่าจำเลยซึ่งมาศาลขอใช้สิทธิถามค้าน กระทั่งในวันสืบพยานโจทก์ปาก สุดท้าย จำเลยมาศาล แต่ไม่ใช้สิทธิถามค้าน เพราะในวันทักคำพยานโจทก์ดังกล่าว มีข้อความว่า “ตอบจำเลยถามค้าน (ไม่ถาม)” ทั้งเมื่อศาลชั้นต้นจดยางานกระบวนการพิจารณาว่า หมดพยานโจทก์และนัดฟังคำพิพากษา จำเลยก็ไม่โต้แย้งกลับลงชื่อรับทราบ ถือว่าจำเลยไม่ใช้สิทธิถามค้านแล้ว จึงเอาเหตุที่มีได้ถามค้านดังกล่าวมาเป็นข้ออ้างในภายหลังว่า เป็นการพิจารณาที่ผิดระเบียบ เพื่อให้ศาลยกเลิกกระบวนการพิจารณานั้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๐๔๐/๒๕๕๒)

การที่ทนายความจำเลยนำสัญญาเข้ามาใช้ในการถามค้านโจทก์ ซึ่งอ้างตนเองเป็นพยาน โจทก์รับว่าสามี ของโจทก์ทำสัญญาเช่า ที่พิพาทจากจำเลยตามสัญญาดังกล่าว จึงชอบที่ศาลจะนำสัญญาเช่า มาประกอบการวินิจฉัย พยานหลักฐานของโจทก์ได้ เพราะเป็นเอกสารประกอบคำถามค้าน หาใช่เป็นกรณีจำเลยเรียกพยานหลักฐานของตนเข้าสืบในคดีที่ จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การไม่ (ฎีกาที่ ๙๖๗๖/๒๕๓๙)

การที่จำเลยยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การเป็นการขออนุญาตยื่นคำให้การเมื่อพ้นกำหนดเวลายื่นคำให้การ แล้ว ซึ่งหากจะถือว่าเป็นการขอขยายระยะเวลา จำเลยจะต้องอ้างทั้งพฤติการณ์พิเศษที่ไม่อาจยื่นคำให้การภายในกำหนดเวลา ตามกฎหมายและอ้างเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจยื่นคำขอขยายระยะเวลานั้นก่อนสิ้นระยะเวลายื่นคำให้การด้วยตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 แต่ตามคำร้องขอของจำเลยอ้างเหตุที่มีได้จงใจขาดนัดยื่นคำให้การเท่านั้น มิได้อ้างพฤติการณ์ พิเศษและเหตุสุดวิสัยจึงไม่อาจถือเท่ากับเป็นการขอให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งขยายระยะเวลายื่นคำให้การแก่จำเลยได้ จำเลยทั้งสองได้รับ หมายเรียกให้ให้การและสำเนาคำฟ้องโดยชอบแล้ว การที่จำเลยที่ 2 ที่หลงลืมเพราะมีธุระส่วนตัวต้องทำจึงไม่อาจยื่น คำให้การได้ทันภายในกำหนดมิใช่เหตุผลอันสมควร ทั้งจำเลยที่ 2 ก็มีทนายความในคดีอาญาที่เกี่ยวกับคดีที่ตนถูกฟ้อง เป็นคดีแพ่งอยู่แล้ว ซึ่งจำเลยที่ 2 อาจติดต่อกับทนายความของตนเพื่อยื่นคำให้การต่อผู้คดีได้ก่อนสิ้นระยะเวลายื่น คำให้การหรืออาจขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การโดยอ้างพฤติการณ์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งได้ แต่จำเลยที่ 2 หาได้เอาใจใส่ ในการดำเนินการดังกล่าวหรือแจ้งให้จำเลยที่ 1 ดำเนินการไม่ พฤติการณ์ดังกล่าวของจำเลยทั้งสองยังถือไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองขาด นัดยื่นคำให้การโดยมีเหตุอันสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การได้ (ฎีกาที่ ๔๓๔๐-๔๓๔๑/๒๕๔๕)

เมื่อศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การจำเลยมีสิทธิที่จะแจ้งต่อศาลถึงเหตุที่มีได้ยื่นคำให้การภายในกำหนดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 ถ้าศาลเห็นว่ากรขาดนัดของจำเลยมิได้เป็นไปโดยจงใจหรือมีเหตุอันสมควรประการ อื่นให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การได้ และในการวินิจฉัยว่าจะอนุญาตหรือไม่เมื่อศาลเห็นว่าเหตุอันสมควรแล้วก็อนุญาตให้ยื่นคำให้การ ได้โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่าจำเลยจงใจขาดนัดหรือไม่ เพราะมาตรานี้กำหนดว่าขาดนัดโดยมิได้จงใจหรือมีเหตุอันสมควรประการอื่นเมื่อเข้า หลักเกณฑ์ประการใดเพียงอย่างเดียวศาลก็มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ยื่นคำให้การได้ กรณีส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยโดยวิธีปิด หมายเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2535 จำเลยต้องยื่นคำให้การในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2535 ระหว่างนั้นจำเลยได้ติดต่อทนายความแต่ยังมิได้ แต่งตั้งให้ดำเนินคดีโดยทนายความสั่งให้จำเลยหาหลักฐานมาก่อนในวันที่ 29 ตุลาคม 2535 จำเลยป่วยได้ผ่าตัดเนื้องอกที่รังไข่ซ้ายที่โรงพยาบาล วันที่ 5 พฤศจิกายน 2535 จึงได้ออกจากโรงพยาบาลและแพทย์ลงความเห็นว่าควรพักฟื้นอีก 30 วัน และคดีนี้โจทก์ฟ้องเรียกทรัพย์สินจากจำเลยเป็นเงิน 89 ล้านบาทเศษ กรณีเช่นนี้เห็นว่าเหตุอันสมควรที่จะอนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การได้ (ฎีกาที่ ๔๖๘/๒๕๓๙)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า ในวันนัดไต่สวนคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองและขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้ร้องไม่มาศาล ศาลชั้นต้นฟังว่าผู้ร้องไม่นำพยานหลักฐานมาสืบ จึงยกคำร้อง โดยไม่นำบทบัญญัติเรื่องการขาดนัดพิจารณาซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความมาใช้บังคับ เป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่? คู่ความขาดนัดพิจารณา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดี โจทก์มีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้หรือไม่?

ตอบ ในวันนัดไต่สวนคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองและขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้ร้องไม่มาศาล ศาลชั้นต้นยกคำร้องชอบด้วยกฎหมายแล้ว เพราะวันสืบพยานที่จะเป็นการขาดนัดพิจารณานั้นต้องเป็นวันสืบพยานในประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี ถ้าเป็นวันสืบพยานในเรื่องที่ไม่ใช่ประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี เช่น การสืบพยานในการขออนุญาตยื่นคำให้การ หรือการสืบพยานในการขอพิจารณาคดีใหม่หรือขอเฉลี่ยทรัพย์ หรือขอถอนส่วน เหล่านี้ไม่ใช่เป็นการสืบพยานในประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี แม้อุทธรณ์ไม่มาศาลก็ไม่ถือว่าขาดนัดพิจารณา สำหรับกรณีคู่ความขาดนัดพิจารณา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดี โจทก์ไม่มีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ เพราะเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๐๑ เสร็จสิ้นไปแล้วโดยไม่มีการพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๐๖ วรรคสาม ที่จะขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ ดังนั้นสิทธิของโจทก์มีอยู่ทางเดียวตามมาตรา ๒๐๓ คือ ฟ้องใหม่ภายในอายุความเท่านั้น มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

กรณีที่จะเป็นการขาดนัดพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๐๐ ต้องเป็นกรณีที่โจทก์หรือจำเลยที่ได้ยื่นคำให้การไว้ ไม่มาศาลในวันสืบพยานและไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ซึ่งวันสืบพยานดังกล่าวต้องเป็นวันสืบพยานในประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี จึงไม่อาจนำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาโดยขาดนัดที่ศาลจะต้องจำหน่ายคดีตามมาตรา ๒๐๒ มาบังคับใช้ได้ เมื่อผู้ร้องไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนคำร้องโดยไม่มีเหตุอันสมควร การที่ศาลชั้นต้นฟังว่าผู้ร้องไม่นำพยานหลักฐานมาสืบและศาลสั่งยกคำร้อง จึงเป็นคำสั่งที่ชอบแล้ว (ฎ.๕๘๗/๒๕๕๑)

คู่ความที่ขาดนัดพิจารณาโดยไม่จงใจ มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ได้เฉพาะใน ๒ กรณี คือ ในระหว่างพิจารณาคดีฝ่ายเดียว ถ้าคู่ความที่ขาดนัดมาศาลภายหลังที่ศาลเริ่มต้นสืบพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไปบ้างแล้ว และศาลเห็นว่า คู่ความฝ่ายนั้นไม่จงใจขาดนัดหรือมีเหตุอันสมควร ศาลจึงจะสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๐๖ วรรคสาม *แต่ถ้าคู่ความที่ขาดนัดพิจารณานั้นคงขาดนัดตลอดไปจนศาลพิจารณาคดีฝ่ายเดียวไปจนเสร็จสิ้นแล้ว และพิพากษาให้คู่ความที่ขาดนัดพิจารณาแพ้คดีในประเด็นพิพาท คู่ความซึ่งแพ้คดีโดยไม่จงใจขาดนัดยังมีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ได้* เว้นแต่จะต้องด้วยข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๐๑ เสร็จสิ้นไปแล้ว *ย่อมไม่มีการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวอันจะทำให้โจทก์มีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ สิทธิของโจทก์มีอยู่ทางเดียวตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๐๓ คือ ฟ้องใหม่ภายในอายุความเท่านั้น* (ฎ.๒๕๐๘/๒๕๕๑)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า วันนัดสืบพยานนัดแรก จำเลยรับว่าเป็นหนี้โจทก์จริงตามฟ้อง ศาลชั้นต้นให้เลื่อนไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความหรือฟังคำพิพากษา ถึงวันนัดจำเลยไม่มาศาล ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาหรือไม่?

ตอบ จำเลยไม่ขาดนัดพิจารณา เพราะวันที่เลื่อนมาไม่ใช่วันนัดสืบพยานโจทก์ เมื่อทนายจำเลยไม่มาศาล แต่ศาลชั้นต้นกำหนดเอาเป็นวันนัดสืบพยานโจทก์ในวันนั้นเอง แล้วสั่งให้จำเลยขาดนัด

พิจารณาโดยจำเลยไม่ทราบล่วงหน้า เป็นการพิจารณาโดยขาดนัดที่ไม่ชอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ในวันนัดสืบพยานโจทก์ ทนายจำเลยแถลงรับว่าเป็นหนี้โจทก์จริงตามฟ้อง คู่ความประสงค์จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความแต่ขอเลื่อนไปเจรจาในรายละเอียดอีกครั้ง การที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้เลื่อนไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความหรือฟังคำพิพากษาก็เพราะเห็นว่าถ้าคู่ความไม่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความก็พิพากษาคดีไปได้โดยไม่ต้องมีการสืบพยาน **วันที่เลื่อนมาจึงไม่ใช่วันนัดสืบพยานโจทก์** เมื่อทนายจำเลยไม่มาศาล แต่ศาลชั้นต้นกำหนดเอาเป็นวันนัดสืบพยานโจทก์ในวันนั่นเอง **แล้วมีคำสั่งให้จำเลยขาดนัดพิจารณาโดยจำเลยไม่ทราบล่วงหน้า เป็นการพิจารณาโดยขาดนัดที่ไม่ชอบ** และเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้น โดยให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นที่ไม่ชอบนั้นได้ (ฎ. ๒๖๒๕/๒๕๔๓)

ข้อที่ ๕

วิชา ป.วิ.แพ่ง ภาคอุทธรณ์และฎีกา (มาตรา ๒๒๓ ถึง ๒๕๒)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ภาคอุทธรณ์และฎีกา)

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 224 วรรคหนึ่ง.....** ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
2. **ป.วิ.พ.มาตรา 248 วรรคหนึ่ง.....** ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในข้อเท็จจริง ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
3. **ป.วิ.พ.มาตรา 224 วรรคสองและ 248 วรรคสอง....** บทยกเว้นหลักเกณฑ์ว่าด้วยการต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกา มีหลักการเดียวกัน คือ คดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล/สิทธิในครอบครัว/คดีฟ้องขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ย่อมอุทธรณ์/ฎีกาได้เสมอ ....**เว้นแต่...** ฟ้องขับไล่ที่มีค่าเช่าไม่เกินเดือนละ 4,000 หรือไม่เกินเดือนละ 10,000 แล้วแต่กรณี
4. **ป.วิ.พ.มาตรา 226.....** หลักเกณฑ์ว่าด้วยการอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณา... (๑)ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณา... (๒)ต้องโต้แย้งคำสั่งไว้ก่อน...
5. **ป.วิ.พ.มาตรา 227.....** คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับหรือให้คืนคำคู่ความตามมาตรา ๑๘... ซึ่งทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่อง มิให้ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา
6. **ป.วิ.พ.มาตรา 228(3).....** คำสั่งศาลที่ไม่รับหรือให้คืนคำคู่ความตามมาตรา ๑๘... ซึ่งมิได้ทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่อง คู่ความย่อมอุทธรณ์ได้ภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันมีคำสั่งเป็นต้นไป...

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า ได้เถียงว่าที่ดินเป็นของโจทก์หรือเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินเป็นคดีมีทุนทรัพย์หรือไม่? หากโจทก์หลายคนฟ้องจำเลยคนเดียวการคำนวณทุนทรัพย์ต้องคิดแยกหรือไม่? และหากทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์มีจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาทพอดี จะต้องห้ามอุทธรณ์ตามป.วิ.พ.มาตรา ๒๒๔ วรรคแรก หรือไม่?

ตอบ ได้เถียงว่าที่ดินเป็นของโจทก์หรือเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน อันเป็นการพิพาทด้วยสิทธิที่ดิน จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้(เป็นคดีมีทุนทรัพย์) การที่โจทก์หลายคนฟ้องจำเลยคนเดียว การพิจารณจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ต้องพิจารณาว่าสิทธิเรียกร้องของโจทก์แต่ละคนแยกจากกันได้หรือเป็นหนี้ที่แบ่งแยกกันชำระได้หรือไม่ ถ้าแบ่งแยกได้การพิจารณจำนวนทุนทรัพย์ก็ต้องถือแยกตามรายโจทก์แต่ละคนที่เรียกร้อง และหากราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ย่อมห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ดังนี้ หากพิพาทกันในชั้นอุทธรณ์เป็นเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาทพอดี ย่อมต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และห้ามคู่ความทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคแรก มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์ทั้งสามแต่ละคนมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทคนละแปลงอยู่ติดต่อกัน จำเลยทั้งสามได้ทำการรังวัดที่ดินพิพาทเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นการโต้แย้งสิทธิครอบครอง ที่ดินพิพาทของโจทก์ทั้งสาม จำเลยทั้งสามให้การว่า ที่ดินพิพาท

เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ทั้งสามไม่มีสิทธิครอบครอง คดีจึงมีประเด็นว่า ที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน อันเป็นการพิพาทด้วยสิทธิในที่ดิน จึงเป็นคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจค่าหมั้นเป็นราคาเงินได้ แม้โจทก์ทั้งสามจะมีค่าขอห้ามจำเลยทั้งสามยุ่งเกี่ยวกับที่ดินพิพาท และให้ยกเลิกหรือระงับหรือเพิกถอนการแจกหรือออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงมาด้วยก็เป็นผลต่อเนื่องมาจากประเด็นหลักเรื่องที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ทั้งสามยอมไม่ได้ไปซึ่งสิทธิในที่ดินพิพาท เมื่อโจทก์ทั้งสามกล่าวอ้างมาในคำฟ้องว่าโจทก์แต่ละคนมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทคนละแปลง กรณีจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ทั้งสามมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าแห่งคดี ตามป.วิ.พ. มาตรา 59 จึงต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกัน ที่ดินพิพาทสามแปลงรวมเนื้อที่ 32 ไร่ 3 งาน 82 ตารางวา ราคา 229,250 บาท ของโจทก์ที่ 1 เนื้อที่ 9 ไร่เศษ ของโจทก์ที่ 2 เนื้อที่ 10 ไร่เศษ และของโจทก์ที่ 3 เนื้อที่ 12 ไร่ เศษ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาของโจทก์แต่ละคนจึงไม่เกิน 200,000 บาท ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในข้อเท็จจริงตามมาตรา 248 วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๔๖๒๒/๒๕๕๑)

โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนและนิติกรรมแบ่งขาย โอนขายที่ดินระหว่างโจทก์ผู้ขายกับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 ผู้ซื้อเป็นการฟ้องเรียกคืนที่ดินให้กลับคืนมาเป็นของโจทก์เป็นคดีมีทุนทรัพย์ แม้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 4 จะขาดนัดยื่นคำให้การ แต่จำเลยที่ 5 ให้การต่อสู้กรรมสิทธิ์ก็ต้องถือว่าเป็นคดีมีทุนทรัพย์ทั้งคดี เมื่อที่ดินมีราคา 50,000 บาท จึงต้องห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 (ฎีกาที่ ๔๘๒๗/๒๕๓๙) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 224 วรรคสอง นั้น เป็นการบัญญัติถึงข้อยกเว้นในการอุทธรณ์หรือห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงเฉพาะที่เกี่ยวกับประเภทหรือลักษณะของคดีที่ฟ้องร้องกันเท่านั้น หาได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีเป็นผู้อุทธรณ์ด้วยแต่อย่างใดไม่ ทั้งบทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้มีข้อความตอนใดที่บัญญัติให้ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่ถูกฟ้องคือจำเลยเป็นผู้อุทธรณ์เท่านั้น จึงต้องใช้บังคับแก่ทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยซึ่งเป็นคู่ความในคดีด้วย เมื่อที่ดินพิพาทมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นฟ้องเพียงเดือนละ 500 บาท จึงต้องห้ามอุทธรณ์ไม่ผูกข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๖๔๗/๒๕๔๐)

โจทก์ทั้งสี่ฟ้องขอให้บังคับจำเลยแบ่งที่ดินทรัพย์สินมรดกแก่โจทก์ทั้งสี่คนละ 1 ส่วนคิดเป็นเงิน 240,000 บาท แม้โจทก์ทั้งสี่ฟ้องรวมกันมา การอุทธรณ์ฎีกาก็ต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกัน เพราะเป็นเรื่องโจทก์แต่ละคนใช้สิทธิเฉพาะของตน ที่ดินที่โจทก์ทั้งสี่แต่ละคนฟ้องขอแบ่งจึงมีราคาไม่เกิน 200,000 บาท เมื่อราคาทรัพย์สินหรือทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีการะหว่างจำเลยและโจทก์ทั้งสี่แต่ละคนไม่เกิน 200,000 บาทจึงต้องห้ามจำเลยฎีกาในข้อเท็จจริงตามป.วิ.พ. มาตรา 248 วรรคหนึ่ง ที่จำเลยฎีกาว่า จำเลยมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทเนื่องจากจำเลยร่วมกับ ห. เข้าครอบครองทำประโยชน์ที่ดินพิพาทมาตั้งแต่แรกและต่อมา ห. ได้ยกที่ดินพิพาทในส่วนของ ห. ให้แก่จำเลยแล้วก็ได้ จำเลยครอบครองที่ดินพิพาทเพื่อตนเองได้สิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทแล้วก็ได้ และแม้ข้อเท็จจริงจะรับฟังว่าจำเลยครอบครองที่ดินพิพาทแทนทายาทอื่นก็ตามแต่จำเลยก็ได้แสดงเจตนาเปลี่ยนแปลงการยึดถือที่ดินพิพาทเป็นการยึดถือเพื่อตนเองแล้วก็ได้ เป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ฎีกาของจำเลยในส่วนนี้จึงเป็นฎีกาในข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว (ฎีกาที่ ๙๑๖/๒๕๕๑)

2. มีปัญหาต่อวินิจฉัยประการที่สองว่า ฟ้องเรียกค่าทดแทนจากชายหรือหญิงผู้ตามป.พ.พ.มาตรา ๑๕๒๓, ฟ้องขอหย่าและขอแบ่งสินสมรส, ฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะทายาทของผู้ตาย ถือว่าเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัวตามป.วิ.พ.มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่

ตอบ ฟ้องเรียกค่าทดแทนจากชายหรือหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๒๓, ฟ้องขอหย่าและขอแบ่งสินสมรส, ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบโดยอ้างว่าจำเลยเป็นทายาทของ จ. ผู้ตาย ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่าจำเลยเป็นทายาทของ จ. หรือไม่ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ดังนั้น แม้ว่าราคาทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ ก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ม.๒๒๔ วรรคสอง มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์ฟ้องเรียกค่าทดแทนจากจำเลย โดยอ้างเหตุว่า จำเลยคบหากับ พ. ในลักษณะชู้สาวและจำเลยแสดงตนโดยเปิดเผยว่าเป็นภริยาของ พ. เป็นการฟ้องเรียกค่าทดแทนจากจำเลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 1523 วรรคสอง ซึ่งเป็น ๓๐ บทบัญญัติในบรรพ 5 เป็นการเฉพาะ มิใช่คดีละเมิดธรรมดา ถือเป็น

คดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.พ. มาตรา 224 วรรคสอง ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 6 (ฎีกาที่ ๔๘๑๘/๒๕๕๑)

การที่โจทก์จำเลยยังไม่ได้หย่ากัน เพียงแต่แยกกันอยู่ จึงถือไม่ได้ว่ามีการแบ่งสินสมรสกันแล้ว ฉะนั้นเมื่อที่นาและยุ้งข้าวเป็นสินสมรสจึงต้องแบ่งให้โจทก์และจำเลยได้ส่วนเท่ากันตาม ป.พ.พ.มาตรา 1533 **โจทก์ฟ้องขอหย่ากับจำเลยและขอแบ่งสินสมรส เป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว** แม้ราคารพียสินที่พิพาทไม่เกินห้าหมื่นบาท และศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นเพียงเล็กน้อยก็ตาม ก็ไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกาที่ ๕๑๘๗/๒๕๓๐)

โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบโดยอ้างว่าจำเลยเป็นทายาทของ จ. ผู้ตาย จำเลยให้การปฏิเสธว่าตนมิได้เป็นทายาท ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่าจำเลยเป็นทายาทของ จ. หรือไม่ และพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์เพราะจำเลยเป็นทายาทของ จ. ประเด็นดังกล่าวจึง**เกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว**และเป็นประเด็นโดยตรงแห่งคดี จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 วรรคสอง (ฎีกาที่ ๖๘๔/๒๕๒๕)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า คดีฟ้องเรียกร้องให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทนความเสียหายต่อกายและชื่อเสียงเพราะผิดสัญญา ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๔๔๐(๑), คดีฟ้องเรียกร้องให้คืนของหมั้นและให้ชำระค่าสินสอดตามมาตรา ๑๔๓๗ วรรคสาม, คดีฟ้องให้จำเลยชำระค่าเลี้ยงดูตามสัญญาที่ทำไว้ต่อกัน คดีเหล่านี้เป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือสิทธิในครอบครัวหรือไม่?

ตอบ คดีฟ้องเรียกร้องให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทนความเสียหายต่อกายและชื่อเสียงเพราะผิดสัญญา ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๔๔๐(๑), คดีฟ้องเรียกร้องให้คืนของหมั้นและให้ชำระค่าสินสอดตามมาตรา ๑๔๓๗ วรรคสาม, คดีฟ้องให้จำเลยชำระค่าเลี้ยงดูตามสัญญาที่ทำไว้ต่อกัน ไม่เป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือสิทธิในครอบครัว เพราะเป็นเรื่องที่ต้องรับผิดชอบต่อกันตามสัญญา ดังนั้น เมื่อราคารพียสินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ม.๒๒๔ วรรคสอง มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์ที่ 1 อ้างว่าการผิดสัญญาหมั้นของจำเลยทั้งสามทำให้โจทก์ที่ 1 ได้รับความเสียหายต่อกายและชื่อเสียงของโจทก์ที่ 1 จึงเรียกร้องให้จำเลยทั้งสามร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าทดแทนความเสียหายเป็นเงิน 50,000 บาท ส่วนโจทก์ที่ 2 อ้างว่าจำเลยทั้งสามไปสู้อโจทก์ที่ 1 โดยตกลงให้สินสอดแก่โจทก์ที่ 2 เป็นเงิน 50,000 บาท แต่จำเลยทั้งสามผิดสัญญาหมั้นและไม่ชำระค่าสินสอด จึงเรียกร้องให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระค่าสินสอดจำนวนดังกล่าว **แม้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ทั้งสองต่างเกิดจากการผิดสัญญาหมั้น แต่โจทก์ที่ 1 เรียกร้องให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทนความเสียหายต่อกายและชื่อเสียงของโจทก์ที่ 1 ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1440 (1) ส่วนโจทก์ที่ 2 เรียกร้องให้ชำระค่าสินสอดแก่โจทก์ที่ 2 ตามมาตรา 1437 วรรคสาม** จึงเป็นกรณีที่โจทก์แต่ละคนต่างใช้สิทธิเฉพาะตัวตาม ป.วิ.พ.มาตรา 55 **ก็ต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกัน** เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์ที่ 1 จำนวน 50,000 บาทและให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์ที่ 2 จำนวน 50,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ จำเลยทั้งสามอุทธรณ์ว่า จำเลยทั้งสามไม่ต้องรับผิดชอบชำระเงินจำนวนดังกล่าวแก่โจทก์ทั้งสอง ทุนทรัพย์พิพาทในชั้นอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสามต่อโจทก์แต่ละคนไม่เกินห้าหมื่นบาท **ทั้งมิใช่คดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือสิทธิในครอบครัว** จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง อุทธรณ์ของจำเลยทั้งสามที่ว่า จำเลยทั้งสามผิดสัญญาหมั้นตั้งแต่วันขึ้น 10 ค่ำเดือน 6 ปี 2543 แต่โจทก์ทั้งสองเพิ่งจะยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 ฟ้นกำหนด 6 เดือน นับแต่วันผิดสัญญาหมั้น ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความแล้วนั้น เป็นการอุทธรณ์ได้แย้งข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นรับฟังมาว่า จำเลยทั้งสามผิดสัญญาหมั้นเมื่อวันที่ขึ้น 10 ค่ำเดือนหก หรือเดือนมิถุนายน 2544 เพื่อนำไปสู่ข้อ

กฎหมายว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความแล้วจึงเป็นอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงต้องห้ามตามป.วิ.พ. มาตรา 224 (ฎ.๗๕๒/๒๕๕๐)

คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันหรือแทนกันคืน **ของหมั้น** สร้อยคอทองคำหนัก 5 บาท ราคา 32,500 บาท ให้แก่โจทก์ทั้งสอง และให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันหรือแทนกันคืนเงิน **สินสอด** จำนวน 130,000 บาท แก่โจทก์ทั้งสอง หากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคาแทนแก่โจทก์ทั้งสอง จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 อุทธรณ์ขอให้ยกฟ้องโจทก์ทั้งสอง ดังนั้น ทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์สำหรับจำเลยที่ 1 จึงมีเพียง 32,500 บาท ไม่เกิน 50,000 บาท **ทั้งมิใช่คดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือสิทธิในครอบครัว** จำเลยที่ 1 จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 224 วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๓๘๒/๒๕๔๙)

โจทก์ขอให้จำเลย **ชำระค่าเลี้ยงดู** เป็นเงิน 13,075 บาทกับให้จำเลยชำระต่อไปเป็นรายเดือนจนตลอดชีวิตของโจทก์เป็นคดีที่จำนวนทุนทรัพย์พิพาทไม่เกิน 20,000 บาท และเป็น **การฟ้องตามสัญญา** ที่โจทก์จำเลยทำไว้ต่อกัน **ไม่ใช่คดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว** จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงนี้ยุติไปแล้วตั้งแต่ศาลชั้นต้นจำเลยจึงไม่มีสิทธิฎีกา (ฎีกาที่ ๒๘๘๒/๒๕๑๕)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า คำสั่งหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว คำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี คำสั่งจำหน่ายคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะ เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๖ หรือไม่?

ตอบ คำสั่งหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี คำสั่งจำหน่ายคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะ คำสั่งเหล่านี้ย่อมทำให้คดีเกี่ยวกับคำร้องเสร็จไป ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๖ ย่อมอุทธรณ์ได้ทันที แต่คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะซึ่งทนายผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะ และศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมนั้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ต้องห้ามอุทธรณ์จนกว่าศาลชั้นต้นจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 226 มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้ส่งสำนวนไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และคำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องของจำเลยที่ขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดที่ศาลชั้นต้นได้ออกให้แก่โจทก์นั้น **ล้วนเป็นคำสั่งที่ศาลชั้นต้นได้สั่งหลังจากศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว** คำสั่งทั้งสองประการดังกล่าวจึง **มิใช่คำสั่งระหว่างพิจารณา** อีกทั้งมิได้มีกฎหมายใดบัญญัติให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งทั้งสองดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๖๓๗๔/๒๕๕๐)

ผู้ร้องและผู้คัดค้านต่างยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ ย. จำเลยผู้มรณะ โดยต่างคัดค้านซึ่งกันและกันว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม เมื่อไต่สวนพยานของผู้ร้องเสร็จแล้ว ระหว่างไต่สวนพยานของผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านถึงแก่ความตาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีในส่วนคำร้องของผู้คัดค้าน เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้คัดค้านและสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะ **การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะของผู้คัดค้านดังกล่าว ย่อมทำให้คดีเกี่ยวกับคำร้องขอเข้าแทนที่ผู้มรณะของผู้คัดค้านเสร็จไป ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา** ย่อมอุทธรณ์ได้ทันที เมื่อทนายผู้คัดค้านยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวกับการจำหน่ายคำร้องขอเข้าแทนที่ผู้มรณะของผู้คัดค้านโดยอ้างว่าเป็นการผิดระเบียบและศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมนั้นก็ถือไม่ได้ว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา **ส่วนคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะซึ่งทนายผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้ผู้ร้องเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยผู้มรณะ และศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมนั้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา** ต้องห้ามอุทธรณ์จนกว่าศาลชั้นต้นจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 226 (ฎีกาที่ ๗๘๘๔/๒๕๔๗)

คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้เพิกถอนคำสั่งจำหน่ายคดี ไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 226(1) จำเลยจึงอุทธรณ์และฎีกาคำสั่งดังกล่าวนี้ได้ ศาลชั้นต้นสั่งจำหน่ายคดีเพราะศาลหลงผิดว่าโจทก์และจำเลยขาดนัดพิจารณา คำสั่งดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 200 และถือได้ว่าเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยเรื่องการพิจารณาโดยขาดนัดศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจสั่งเพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบโดยหลงผิดนั้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 (วรรคแรก วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 162516) (ฎีกาที่ ๑๖๙๒/๒๕๑๖)

5. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่ห้าว่า คำสั่งรับฟ้องแย้งเป็นคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างไรตาม มาตรา ๒๒๗, ๒๒๘ หรือไม่? คำสั่งศาลไม่อนุญาตให้ยื่นคำให้การเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความตามมาตรา ๑๘ ซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๗, ๒๒๘ หรือไม่? คำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายที่ทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่อง หากไม่ได้โต้แย้งไว้จะอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๗ ได้หรือไม่?

ตอบ คำสั่งรับฟ้องแย้งไม่ใช่คำสั่งอย่างหนึ่งอย่างไรตาม ป.วิ.พ. มาตรา 227 และมาตรา 228 จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เมื่อไม่ได้โต้แย้งไว้จึงต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๖(๒) ส่วนคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ ไม่ใช่คำให้การและไม่เป็นคำคู่ความ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตเพราะเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควร จึงมีผลเท่ากับศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การ ซึ่งเมื่อสั่งไม่อนุญาตแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสั่งไม่รับคำให้การอีก คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนของคำสั่งไม่อนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การและเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ มิใช่คำสั่งไม่รับคำให้การของจำเลยทั้งสองอันจะถือเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความตาม ป.วิ.พ. มาตรา 18 กรณีจึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาเช่นกัน ส่วนคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายตาม ป.วิ.พ. มาตรา 24 ซึ่งทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่องมิให้ถือว่าเป็นคำสั่งในระหว่างพิจารณาตาม มาตรา 227 แม้ไม่ได้โต้แย้งไว้ก็อุทธรณ์ได้ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำสั่งรับฟ้องแย้งของศาลแรงงานภาค 9 ไม่ใช่คำสั่งอย่างหนึ่งอย่างไรตาม ป.วิ.พ. มาตรา 227 และมาตรา 228 ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 31 **จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา** โจทก์ไม่ได้โต้แย้งคัดค้านไว้ โจทก์จึงอุทธรณ์คำสั่งศาลแรงงานภาค 9 ไม่ได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 226 ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 31 (ฎีกาที่ ๘๗๘๗/๒๕๕๐)

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งงดสืบพยานโดยมิได้สอบถามข้อเท็จจริงใด ๆ จากคู่ความแล้วพิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยเรื่องอำนาจฟ้องของโจทก์จากข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำฟ้องเท่านั้น จึงเป็นคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายตาม ป.วิ.พ. มาตรา 24 **ซึ่งทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่องมิให้ถือว่าเป็นคำสั่งในระหว่างพิจารณาตามมาตรา 227** ดังนั้น แม้โจทก์จะมีโต้แย้งคำสั่งศาลชั้นต้นไว้ อุทธรณ์ของโจทก์ก็ไม่เป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม โจทก์มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ตามมาตรา 24 วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา 227 (ฎีกาที่ ๓๓๐๐/๒๕๕๙)

จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การโดยยื่นคำร้องเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การได้ **ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาต** เพราะเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควร จึงมีผลเท่ากับศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การ ซึ่งเมื่อสั่งไม่อนุญาตแล้วก็ไม่จำเป็นต้องสั่งไม่รับคำให้การอีก คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนของคำสั่งไม่อนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การและเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขออนุญาตยื่นคำให้การ **มิใช่คำสั่งไม่รับคำให้การ**ของจำเลยทั้งสองอันจะถือเป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความตาม ป.วิ.พ. มาตรา 18 กรณี**จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา** ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 226 (1) ดังนั้น การที่จำเลยทั้งสองยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การ ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีชอบที่ศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสอง แต่เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยทั้ง

สองมา ศาลอุทธรณ์ก็ชอบที่จะพิพากษายกอุทธรณ์นั้นเสียโดยไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์ การที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยทั้งสอง จึงมีชอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว (ฎีกาที่ ๑๓๕๗/๒๕๕๐)

6. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่หว่า คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในข้อเท็จจริงตามป.วิ.พ.มาตรา ๒๒๔, ๒๔๘ หากมีการอุทธรณ์ฎีกาในข้อเท็จจริงที่มีไขปัญหาในประเด็นที่พิพาทตามคำฟ้องและคำให้การ หรือไม่ใช่เนื้อหาแห่งคดี เช่น คู่ความขอขยายระยะเวลาขึ้นอุทธรณ์ฎีกา หรือขอขยายระยะเวลาในการวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๒๔ ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ยกคำร้อง จะอยู่ในบังคับบทต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๒๔, ๒๔๘หรือไม่?

ตอบ การอุทธรณ์ฎีกาในข้อเท็จจริงแม้เป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้น มิใช่ปัญหาในประเด็นที่พิพาทตามคำฟ้องและคำให้การ หรือไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของคดี ที่คู่ความพิพาทกันก็ต้องตกอยู่ในบังคับบทต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกาตาม มาตรา ๒๒๔, ๒๔๘ เช่นเดียวกัน มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คดีนี้ทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาไม่เกินสองแสนบาท ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรคหนึ่ง **แม้ฎีกาของจำเลยจะไม่ใช้ฎีกาในเนื้อหาแห่งคดี เป็นฎีกาคัดค้านเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลล่างทั้งสองที่ไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาในวางเงินค่าธรรมเนียมตามมาตรา 229 ซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงก็ต้องตกอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 248 เช่นเดียวกัน** (ฎ.๓๒๕๗/๒๕๔๕, กร.๒๑๖๓/๒๕๔๕)

ฎีกาของจำเลยแม้เป็นฎีกาคัดค้านในเรื่องของการขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ มิใช่ฎีกาในเนื้อหาแห่งคดี ก็ตกอยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีมีทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์ไม่สูง ไม่น่าเชื่อว่าจำเลยจะหาเงินค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ไม่ได้ และพฤติการณ์การยื่นคำร้องของจำเลยมีลักษณะเป็นการประวิงคดีกรณีไม่มีพฤติการณ์พิเศษ เท่ากับศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและฟังว่า ไม่มีเหตุตามที่จำเลยอ้างมาในคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ อันเป็นการวินิจฉัยในข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า กรณีมีพฤติการณ์พิเศษที่จะขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ให้จำเลยหรือไม่ ที่จำเลยฎีกาโต้แย้งว่า ตามคำร้องของจำเลยเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ จำเลยใช้ความพยายามทุกทางแล้วแต่หาเงินค่าธรรมเนียมได้เพียงบางส่วน และจำเลยไม่มีเจตนาที่จะประวิงคดี เป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลอุทธรณ์ จึงเป็นฎีกาในข้อเท็จจริง ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรคหนึ่ง(ฎ.๕๑๘๕/๒๕๔๘, ๔๕๑๓/๒๕๔๗, ๔๖๑๔/๒๕๔๖)

ข้อ ๖

วิชา ป.วิ.แพ่ง วิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา (มาตรา ๒๕๓ ถึง ๒๖๐)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 254(1).....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับโจทก์ขอคุ้มครองชั่วคราว
2. **ป.วิ.พ.มาตรา 255(1)(ก).....(ข).....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตตามคำขอมาตรา 254(1)
3. **ป.วิ.พ.มาตรา 258 ทวิวรรคสอง.....** ผลของการฝ่าฝืนคำสั่งศาลตามมาตรา ๒๕๔
4. **ป.วิ.พ.มาตรา 260(1)(2).....** ผลของวิธีการชั่วคราวเมื่อศาลพิพากษาแล้ว
5. **ป.วิ.พ.มาตรา 264.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคู่ความ(โจทก์/จำเลย)ขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา
6. **ป.วิ.พ.มาตรา 266.....** เปิดช่องให้โจทก์เท่านั้นยื่นคำขออนุญาตเงินมาพร้อมกับคำขอตามมาตรา 254

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า การขอคุ้มครองประโยชน์ระหว่างพิจารณาตามมาตรา ๒๖๔ จะขอคุ้มครองประโยชน์อย่างอื่นที่ไม่ได้พิพากษาในคดีได้หรือไม่? และบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความขอตามมาตรา ๒๖๔ ได้หรือไม่?

คำตอบ ทำไม่ได้ทั้งสองกรณี เพราะการร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 264 นั้น จะต้องเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความ เพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพากษาในคดีได้รับการคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษา และต้องเป็นคู่ความเท่านั้นจึงจะมีสิทธิยื่นคำขอได้ ดังนั้น บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความจะขอคุ้มครองประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๔ ไม่ได้ กรณีโจทก์จะขอให้จำเลยนำทรัพย์สินหรือเงินมาวางเป็นค้ำขาดประโยชน์ ซึ่งมีใช้ประโยชน์อันเกี่ยวกับข้อพิพาทกันด้วยทรัพย์สินยอมขอคุ้มครองตามมาตรา ๒๖๔ ไม่ได้ และสำหรับประโยชน์ที่จำเลยขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา หากมิใช่ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้อต่อสู้หรือข้อเถียงตามคำให้การของจำเลย ย่อมไม่ใช่การคุ้มครองประโยชน์เพื่อบังคับตามคำพิพากษาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๖๔ เช่นกัน มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 264 นั้น จะต้องเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องขอ เพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพากษาในคดีได้รับการคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษา กรณีที่โจทก์ทั้งสองฟ้องให้จำเลยชำระเงินซึ่งเป็นค้ำขาดประโยชน์มาด้วย มิใช่พิพาทกันด้วยทรัพย์สินหรือสิทธิหรือประโยชน์ที่จะร้องขอเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว **โจทก์ทั้งสองจะขอให้จำเลยนำทรัพย์สินหรือเงินมาวางตามมาตรา ๒๖๔ ไม่ได้ และจะขอให้จำเลยหาประกันหรือหลักประกันมาวางศาลก็ไม่ได้เช่นกัน** เพราะไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้ทำเช่นนั้นได้ (ฎีกาที่ ๑๓๖๐/๒๕๕๐)

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านเข้ามาเป็นคู่ความเพื่อต่อสู้คดีกับผู้ร้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำคัดค้านซึ่งมีผลเป็นการไม่อนุญาตให้ผู้คัดค้านเข้ามาเป็นคู่ความ แม้ผู้คัดค้านได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำคัดค้านดังกล่าว แต่ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มีคำสั่งยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น **ดังนั้นในขณะที่ยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๔ ผู้คัดค้านจึงมิใช่คู่ความ จึงไม่มีสิทธิขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ตามบทบัญญัติดังกล่าว** (ฎีกาที่ ๗๖๖๗/๒๕๕๑)

การร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา ป.วิ.พ. มาตรา 264 จะต้องเป็นการขอคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอเพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพาทกันในคดีนั้นได้รับความคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา คดีนี้ตามคำฟ้องของโจทก์และคำให้การของจำเลยพิพาทกันในประเด็นที่ว่า จำเลยผิดสัญญาเช่าหรือไม่ และโจทก์จำเลยได้ทำสัญญาเช่าใหม่ภายหลังสัญญาเช่าเดิมสิ้นสุดลงหรือไม่ แต่ประโยชน์ที่จำเลยขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณาเป็นเรื่องที่จำเลยอ้างว่าโจทก์กระทำละเมิดขัดขวางมิให้จำเลยใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่า **ไม่ใช่ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้อต่อสู้หรือข้อเถียงตามคำให้การของจำเลย** คำขอคุ้มครองประโยชน์ของจำเลยที่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์รื้อถอนกองดินและกำแพงซีเมนต์ออกจากทางเข้าออกที่ดินพิพาท หรือให้โจทก์ถมทางที่ขุดหลุมไว้ปิดกั้นมิให้จำเลยออกสู่ถนนหลวงจึงเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์นอกขอบเขตตามคำให้การของจำเลยจึงไม่ใช่การขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา **จึงไม่ใช่การคุ้มครองประโยชน์เพื่อบังคับตามคำพิพากษามาตรา ป.วิ.พ. มาตรา 264** (ฎีกาที่ ๒๕๘/๒๕๔๙)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า ศาลชั้นต้นมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน จำเลยยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกา ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาปรากฏว่า ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี ดังนี้ ศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าวได้หรือไม่?

คำตอบ ไม่ได้ เพราะเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีแล้ว คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา ๒๖๐(๒) มิใช่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนได้ตามมาตรา ๒๖๗ ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอมให้จำเลยชำระเงินตามสัญญาประนีประนอมยอมความแก่โจทก์ โดยในคำพิพากษามีได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลได้สั่งไว้ในระหว่างการพิจารณา คำสั่งอายัดเงินชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา 260(2) แต่หากศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชนะคดีโดยมิได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และโจทก์มิได้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าโจทก์ประสงค์จะยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาและมีเหตุสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งให้วิธีการชั่วคราวเช่นว่านั้นมีผลบังคับต่อไป คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวแก่ผู้ดำเนินประกันทั้งสามจึงเป็นอันยกเลิก ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 260 (1) มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันรื้อรั้วสังกะสี รั้วอิฐบล็อก และสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดิน โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำเลยทั้งสองรื้อรั้วสังกะสีและรั้วอิฐบล็อกรวมทั้งสิ่งกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินออกชั่วคราว และห้ามมิให้กระทำการใดๆอันเป็นการกีดขวางทางเข้าออกในที่ดินพิพาทจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาดังกล่าว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๑ ฎีกา ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา **ปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๐(๒) มิใช่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนได้ตามมาตรา ๒๖๗** (ฎีกาที่ ๗๔๒๑/๒๕๕๑)

คำสั่งศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ผู้ค้าประกันทั้งสามนำ น.ส.3 มาเป็นหลักประกันแทนที่ดินของจำเลย หลังจากที่ศาลมีคำสั่งห้ามจำเลยกระทำนิติกรรมชั่วคราวในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 265 และมาตรา 259 ประกอบมาตรา 274 นั้นเป็นคำสั่งที่กำหนดไว้วิธีการชั่วคราวก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาวิธีการหนึ่ง **เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชนะคดี** โดยมีได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และ**โจทก์มิได้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด 7 วัน** นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าโจทก์ประสงค์จะยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาและมีเหตุสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งให้วิธีการชั่วคราวเช่นว่านั้นมีผลบังคับต่อไป คำสั่งของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับ**วิธีการชั่วคราวแก่ผู้ค้าประกันทั้งสามจึงเป็นอันยกเลิก ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 260 (1)** ผู้ค้าประกันทั้งสามจึงมีสิทธิรับหลักประกันคืนไป และศาลต้องมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งอายัดที่ดินให้แก่ผู้ค้าประกันทั้งสามด้วย และเมื่อคดีหนึ่งของผู้ค้าประกันทั้งสามเป็นหนี้ที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาให้มีผลถึงผู้ค้าประกันซึ่งมิได้อุทธรณ์ฎีกาได้ด้วยตาม ป.วิ.พ.มาตรา 245 (1) ประกอบด้วยมาตรา 247 (ฎีกาที่ ๓๕๐๔/๒๕๕๑)

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยสั่งอายัดเงินที่จำเลยมีสิทธิได้รับจาก ส. ผู้ถูกอายัด และผู้ถูกอายัดได้ส่งเงินจำนวนดังกล่าวต่อศาลชั้นต้นตามคำสั่งอายัด ต่อมาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2541 **ศาลชั้นต้นพิพากษายอมให้จำเลยชำระเงินตามสัญญาประนีประนอมยอมความแก่โจทก์** โดยในคำพิพากษามีได้กล่าวถึงวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ศาลได้สั่งไว้ในช่วงการพิจารณา **คำสั่งอายัดเงินชั่วคราวก่อนพิพากษาจึงยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่จำเป็น**เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา 260(2) เมื่อโจทก์ยื่นคำขอให้ออกหมายบังคับคดี ซึ่งศาลชั้นต้นได้ออกหมายบังคับคดีให้ อันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลได้ จึงมีผลเท่ากับเจ้าพนักงานบังคับคดีได้อายัดทรัพย์สินของจำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนโจทก์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 290 วรรคหนึ่ง และได้มีการชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามที่อายัดไว้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีนับตั้งแต่วันที่ศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว **จึงต้องยื่นคำร้องขอเฉลี่ยเงินดังกล่าวก่อนสิ้นระยะเวลา 14 วัน** นับแต่วันที่ศาลออกหมายบังคับคดี อันถือได้ว่าเป็นวันที่มีการชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ตามมาตรา 290 วรรคห้า หากนับแต่วันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหนังสือขอให้ศาลชั้นต้นส่งเงินอันเป็นทรัพย์สินตามที่อายัดไว้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ (ฎีกาที่ ๙๘๔๖/๒๕๕๔)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า กรณีจำเลยขอคุ้มครองประโยชน์ระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๖๔ จะขออนุญาตขอขเขตตามคำให้การของจำเลยได้หรือไม่? และในกรณีที่จำเลยขอคุ้มครองชั่วคราวตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๖๔ นั้น จำเลยจะต้องฟ้องแย้งด้วยหรือไม่?

คำตอบ กรณีจำเลยขอคุ้มครองประโยชน์ระหว่างพิจารณาจะขออนุญาตขอขเขตคำให้การของจำเลยไม่ได้ เพราะการร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา ป.วิ.พ.มาตรา 264 จะต้องเป็นการขอคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอเพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพาทกันในคดีนั้น ได้รับความคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา ดังนั้น จึงขออนุญาตขอขเขตตามคำให้การของจำเลยไม่ได้ และการคุ้มครองประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๔ จำเลยไม่จำเป็นต้องฟ้องแย้ง เพราะตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๖๔ หากได้บัญญัติว่าหากผู้ขอเป็นฝ่ายจำเลยจะต้องฟ้องแย้งแต่อย่างใดไม่ เพียงแต่จำเลยจะขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์นอกขเขตตามคำให้การของจำเลยมิได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา ป.วิ.พ.มาตรา 264 จะต้องเป็นการขอคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอเพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพาทกันในคดีนั้น ได้รับความคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา คดีนี้ ตามคำฟ้องของโจทก์และคำให้การของจำเลยพิพาทกันในประเด็นที่ว่า จำเลยผิดสัญญาเช่าหรือไม่ และโจทก์จำเลยได้ทำสัญญาเช่าใหม่ภายหลังสัญญาเช่าเดิมสิ้นสุดลงหรือไม่ แต่ประโยชน์ที่จำเลยขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณาเป็นเรื่องที่จำเลยอ้างว่าโจทก์กระทำละเมิดขัดขวางมิให้

จำเลยใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่า ไม่ใช่ประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้อต่อสู้หรือข้อเถียงตามคำให้การของจำเลย คำขอคุ้มครองประโยชน์ของจำเลยที่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์หรือถอนกองคดีและกำหนดเงื่อนไขต้นตอออกจากทางเข้าออกที่ดินพิพาท หรือให้โจทก์ถกถามทางที่ขุดหลุมไว้ปีคั่นมิให้จำเลยออกสู่ถนนหลวงจึงเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์นอกขอบเขตตามคำให้การของจำเลยจึงไม่ใช่การขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา จึงไม่ใช่การคุ้มครองประโยชน์ที่บังคับตามคำพิพากษตามป.วิ.พ.มาตรา 264 (ฎ.๒๕๘/๒๕๔๕)

โจทก์ฟ้องให้บังคับจำเลยชำระค่าจ้างก่อสร้างอาคาร จำเลยให้การว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา เมื่อตามสัญญาอนุญาตให้ตั้งก่อสร้างรวมทั้งสัมภาระอุปกรณ์ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยผู้ว่าจ้างตั้งแต่นำเข้ามาในที่ก่อสร้าง จำเลยจึงมีส่วนได้เสียในอาคารพิพาท หากอาคารถูกปล่อยปลดละเลยไม่มีผู้ดูแลรักษา ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ส่วนได้เสียของจำเลย แม้จำเลยมิได้ฟ้องแย้งให้โจทก์ส่งมอบอาคาร จำเลยก็มีสิทธิขอให้ศาลมีคำสั่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของจำเลยในระหว่างพิจารณา เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ดูแลรักษาอาคารในระหว่างพิจารณาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 264 เมื่อโจทก์หยุดการก่อสร้างไปแล้ว และการที่จะให้จำเลยเข้าดูแลรักษาอาคารไม่กระทบถึงสิทธิส่วนได้เสียของโจทก์ ศาลจึงชอบที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยเข้าเป็นผู้ดูแลรักษาอาคารพิพาทในระหว่างพิจารณา แต่ที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยเข้าดำเนินการทำประโยชน์และครอบครองอาคารโดยจำเลยมิได้ฟ้องแย้งและมีคำขอบังคับเช่นนั้น จึงไม่ชอบด้วยมาตรา 264 (ฎ.๒๕๘/๒๕๔๖) การร้องขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 264 นั้น จะต้องเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องขอเพื่อให้ทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่พิพาทกันในคดีได้รับการคุ้มครองไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษา กรณีที่โจทก์ทั้งสองฟ้องให้จำเลยชำระเงินซึ่งเป็นค่าขาดประโยชน์ด้วยมิใช่พิพาทกันด้วยทรัพย์สินหรือสิทธิหรือประโยชน์ที่ร้องขอเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว โจทก์ทั้งสองจะขอให้จำเลยนำทรัพย์สินหรือเงินมาวางตามมาตรานี้ไม่ได้ และจะขอให้จำเลยหาประกันหรือหลักประกันมาวางศาลก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้ทำเช่นนั้นได้ (ฎ.๑๓๖๐/๒๕๕๐)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า จำเลยไม่ตั้งใจยกย้ายทรัพย์สินของตนไปให้พ้นจากอำนาจศาล แต่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ไม่มีสำนักงานสาขาในประเทศไทย ศาลจะสั่งคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 255(1)(ข) ได้หรือไม่? ผู้รับโอนที่ดินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนหลังจากเจ้าพนักงานที่ดินได้รับแจ้งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา จะใช้ยื่นโจทก์หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีได้หรือไม่?

ตอบ จำเลยไม่ตั้งใจยกย้ายทรัพย์สินของตนไปให้พ้นจากอำนาจศาล แต่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ไม่มีสำนักงานสาขาในประเทศไทย ศาลสั่งคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณาได้ เพราะกรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเหตุจำเป็นอื่นที่เป็นการยุติธรรมและสมควรที่จะคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 255(1)(ข) ส่วนกรณีและผู้รับโอนที่ดินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนหลังจากเจ้าพนักงานที่ดินได้รับแจ้งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาแล้ว จะใช้ยื่นโจทก์หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ได้ เพราะผู้ที่ได้รับโอนที่ดินภายหลังจากเจ้าพนักงานที่ดินได้รับแจ้งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาแล้ว ย่อมไม่อาจอ้างเรื่องการโอนโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนได้ เนื่องจากต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๕๕ ทวิ วรรคสอง มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

จำเลยตั้งโจทก์เป็นตัวแทนประสานงานเพื่อผลประโยชน์ของจำเลยในการได้รับจ้างงานในโครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ต่อมาจำเลยได้เข้าเป็นคู่สัญญาต่อบริการร่วมค้าโอทีโอโดยเป็นผลจากการดำเนินการของโจทก์ตามสัญญาตั้งตัวแทน โจทก์มีสิทธิเรียกร้องอันเป็นมูลหนี้ตามสัญญาดังกล่าวที่จะฟ้องร้องจำเลยได้ กรณีของโจทก์จึงมีมูลที่จะฟ้องร้อง ส่วนปัญหาว่า โจทก์ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาตั้งตัวแทน หรือจำเลยได้รับการจ้างเหมาช่วงงานดังกล่าวโดยไม่ได้เป็นผลจากการปฏิบัติตามสัญญาของโจทก์หรือไม่ ยังเป็นที่โต้เถียงกันซึ่งต้องนำสืบพยานหลักฐานกันในชั้นพิจารณาต่อไป แม้จำเลยไม่ตั้งใจยกย้ายทรัพย์สินของตนไปให้พ้นจากอำนาจศาล ตามป.วิ.พ.มาตรา 255 (1) (ก) แต่กรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ไม่มีสำนักงานสาขาในประเทศไทยแม้เคยมีก็ปิดสำนักงานสาขาไปแล้วเพราะใบอนุญาตประกอบกิจการของคนต่างค่าไม่ถูกต้อง และการที่จำเลยไม่มีทรัพย์สินใดในประเทศไทย ทั้งจำเลยไม่มีทรัพย์สินอยู่ในประเทศไทย พอที่โจทก์จะบังคับคดีได้ ย่อมเป็นเหตุจำเป็นอื่นที่เป็นการยุติธรรมและสมควร

ที่จะคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณาคดีมาตรา 255 (1) (ข) จึงนำวิธีคุ้มครองชั่วคราวตามที่โจทก์ขอมาใช้ในการสั่งให้อายัดเงินค้ำประกันที่กิจการร่วมค้าไอที โอบูกกลภายนอกจะชำระให้แก่จำเลยได้ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 26 ประกอบ ป.วิ.พ.มาตรา 254 (1) (ฎ.๑๓๘/๒๕๕๑)

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นบิดาของ ว. ขอให้บังคับจำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่ ว. การที่ผู้คัดค้านรับโอนที่ดินจากจำเลยภายหลังจากเจ้าพนักงานที่ดินได้รับแจ้งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โดยห้ามโอนขาย ยักยอก หรือจำหน่ายที่ดินแล้ว ผู้คัดค้านจึงไม่อาจอ้างเรื่องการโอนโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนมาใช้ยัน ว. ได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๕๘ ทวิ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๓๐๔๓/๒๕๕๒)

วิชา ป.วิ.แพ่ง ภาคบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง (มาตรา ๒๑๑ ถึง ๓๒๓)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. **ป.วิ.พ.มาตรา 271.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาภายใน 10 ปี
2. **ป.วิ.พ.มาตรา 287.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องขอคืนส่วน(ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา288และมาตรา289)
3. **ป.วิ.พ.มาตรา 288.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องขอชดเชยทรัพย์(ก่อนขายทอดตลาด)
4. **ป.วิ.พ.มาตรา 289.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้จำนอง
5. **ป.วิ.พ.มาตรา 290.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอเฉลี่ยทรัพย์
6. **ป.วิ.พ.มาตรา 296.....** หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอให้ศาลเพิกถอนการบังคับคดีที่ฝ่าฝืนกฎหมาย

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกยึด มิได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึดจนเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ขายทอดตลาดไปแล้ว จะยื่นคำร้องขอให้คืนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดชำระให้แก่ตนก่อนได้หรือไม่?

คำตอบ ไม่ได้ เพราะเมื่อเจ้าของมิได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยรถยนต์ก่อนขายทอดตลาด สิทธิที่จะบังคับเหนือทรัพย์สินในฐานะเจ้าของทรัพย์สินตาม ป.พ.พ.มาตรา ๑๓๓๖ ย่อมเป็นอันหมดไป ทั้งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดก็ไม่ใช่เป็นทรัพย์สินที่เข้าแทนที่รถยนต์ของเจ้าของในฐานะปิตินัยอย่างเดียวกันกับรถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันก่อนตั้งที่บัญญัติไว้ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๒๒๖ วรรคสอง เจ้าของจึงไม่มีสิทธิกับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๘ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

เมื่อสัญญาเช่าซื้อระหว่างผู้ร้องกับจำเลยที่ 2 เลิกกัน ผู้ร้องในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่เช่าซื้อย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินของตนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ซึ่งบัญญัติให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิดังกล่าวของผู้ร้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา 287 แต่การที่ผู้ร้องมิได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยรถยนต์ของผู้ร้อง ที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ก่อนเอารถยนต์นั้นออกขายทอดตลาดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 288 วรรคหนึ่ง และผู้ร้องปล่อยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดไปเช่นนี้ สิทธิของผู้ร้องอันอาจที่จะบังคับเหนือทรัพย์สินในฐานะเจ้าของทรัพย์สินของตนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ดังกล่าวย่อมหมดไป ทั้งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดก็ไม่ใช่เป็นทรัพย์สินที่เข้าแทนที่รถยนต์ของผู้ร้องในฐานะปิตินัยอย่างเดียวกันกับรถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันก่อนตั้งที่บัญญัติไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 226 วรรคสอง ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิกับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดดังกล่าวเพื่อชำระให้แก่ผู้ร้องก่อนโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 287 ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรา 288 ได้ (ฎีกาที่ ๒๘๙๑/๒๕๕๒)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า ผู้รับจำนองยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองก่อนเจ้าหนี้รายอื่น

ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๙ จะต้องมีจดหมายบอกกล่าวบังคับจำนองหรือฟ้องบังคับจำนองก่อนหรือไม่?

คำตอบ ไม่ต้องฟ้องบังคับจำนอง เพราะไม่มีข้อจำกัดสิทธิของผู้รับจำนองว่าจะต้องฟ้องร้องบังคับจำนองก่อนหรือจะต้องเป็นเจ้าหนี้จำนองตามคำพิพากษาจึงจะขอรับชำระหนี้ได้ และไม่ต้องมีจดหมายบอกกล่าวบังคับจำนอง เพราะแม้ว่าคำร้องขอตามมาตรา ๒๘๙ ถือได้ว่าเป็นคำฟ้องบังคับจำนองแต่ก็มีใช้การฟ้องบังคับจำนองโดยตรงที่ผู้รับจำนองจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนหากแต่เป็นการอาศัยอำนาจแห่งการจำนองมาขอรับชำระหนี้ในทรัพย์สินที่มีเจ้าหนี้อื่นนำยึดไว้แล้ว มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้ร้องว่า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองก่อนเจ้าหนี้อื่นโดยที่ผู้ร้องมิได้มีจดหมายบอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 1 ก่อนเพื่อให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรนั้น จะเป็นเหตุให้ผู้ร้องไม่มีสิทธิยื่นคำร้อง หรือไม่ พิเคราะห์แล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา 289** บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลใดชอบที่จะบังคับการชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้หรือชอบที่จะได้เงินที่ขายหรือจำเลยทรัพย์สินเหล่านั้นได้โดยอาศัยอำนาจแห่งการจำนองที่อาจบังคับได้ก็ดี หรืออาศัยอำนาจแห่งนิติกรรมที่บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้เอาเงินที่ได้มานั้นชำระหนี้ตนก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีนี้ที่อาจบังคับเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองหลุด ผู้รับจำนองจะมีคำขอตั้งกล่าวข้างต้นให้เอาทรัพย์สินซึ่งจำนองนั้นหลุดก็ได้...” เห็นว่า **ตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีข้อจำกัดสิทธิของผู้รับจำนอง**ว่าจะต้องฟ้องร้องบังคับจำนองก่อนหรือจะต้องเป็นเจ้าหนี้จำนองตามคำพิพากษาจึงจะขอรับชำระหนี้ได้ เมื่อผู้ร้องได้ยื่นแนบมาในคำร้องขอว่า จำเลยที่ 1 ได้ผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาเงินและสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต่อผู้ร้องแล้ว **ผู้ร้องย่อมอาศัยสิทธิแห่งอำนาจจำนองที่อาจ**

บังคับได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลขอรับชำระหนี้จำนองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ได้ ทั้งผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอก่อนที่จะนำทรัพย์สินนั้นออกมาขายทอดตลาดอันเป็นการยื่นถูกต้องภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย ผู้ร้องจึงชอบที่จะได้รับชำระหนี้ตามที่ร้องขอ แม้คำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา 289** ถือได้ว่าเป็นคำฟ้องบังคับจำนองแต่ก็มีใช้การฟ้องบังคับจำนองโดยตรงที่ผู้รับจำนองจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรซึ่งกำหนดให้ในคำบอกกล่าวนั้น เจื่อนไขที่จะต้องบอกกล่าวก่อนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 728 ใช้สำหรับกรณีที่ผู้รับจำนองจะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินซึ่งจำนอง แต่ในกรณีการยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 เป็นกรณีที่ทรัพย์สินที่จำนองได้ถูกยึดไว้แล้วโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึด **ผู้รับจำนองอาศัยอำนาจแห่งการอำนาจมาขอรับชำระหนี้ในทรัพย์สินที่มีเจ้าหนี้อื่นนำยึดไว้แล้วจึงไม่ใช่การฟ้องคดีบังคับจำนองที่จะต้องยึดทรัพย์นั้นอีก** ผู้ร้องจึงสามารถยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้จำนองโดยไม่จำเป็นต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 1 ลูกหนี้ก่อน ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องขอของผู้ร้องนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย” (ฎีกาที่ ๑๙๗๕/๒๕๕๑)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีที่ยึดที่ดินของจำเลย มารดาจำเลยจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการบังคับคดี อ้างว่า ได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนจำเลยไปแล้ว โดยจำเลยยินยอมที่จะโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ถูกยึดคืนให้ ได้หรือไม่?

คำตอบ ไม่ได้ เพราะมิได้บรรยายให้เห็นว่าผู้ร้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์ดังกล่าว และยังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในวิธีบังคับคดี อันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง ตาม ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๐ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนหมายบังคับคดีและภาคเจ้าพนักงานบังคับคดีตาม ๒๙๖ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ผู้ร้องบรรยายในคำร้องว่า ผู้ร้องเป็น ^{๔๒} มารดาของจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกโจทก์นำยึด

มิได้บรรยายให้เห็นว่าผู้ร้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดังกล่าว แม้ผู้ร้องจะอ้างว่าเดิมที่ดินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดมาเป็นของผู้ร้องที่ได้ยกให้แก่จำเลย และผู้ร้องได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนจำเลยไปแล้ว โดยจำเลยยินยอมที่จะโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ถูกยึดคืนให้แก่ผู้ร้องก็เป็นเรื่องที่ผู้ร้องจะไปว่ากล่าวกันต่างหาก **ยังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในวิธีบังคับคดีอันเกี่ยวกับทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง** ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๐ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนหมายบังคับคดีและประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดีตามมาตรา ๒๙๖ (ฎีกาที่ ๔๘๔/๒๕๕๒)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลย ระหว่างพิจารณาโจทก์กับจำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยจำเลยยอมขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกไปจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องเป็นของผู้ร้อง ผู้ร้องใส่ชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ไว้แทนผู้ร้อง กรณีดังกล่าวผู้ร้องจะขอให้ถอนการยึดทรัพย์สินหรือปล่อยทรัพย์สินได้หรือไม่?

ตอบ ไม่ได้ เพราะมิใช่กรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์และต้องมีการนำทรัพย์สินของผู้ร้องออกขายทอดตลาด จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจะใช้สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง **มาตรา ๒๘๘** ได้นั้น **จะต้องเป็นกรณีที่มีการบังคับคดีทรัพย์สินที่อ้างว่าเป็นของลูกหนี้เพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น** แต่

สำหรับคดีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์กับจำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยจำเลยยอมขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกไปจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้อง และศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม **จึงมิใช่กรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ และต้องมีการนำทรัพย์สินของผู้ร้องออกขายทอดตลาด** จึงหาอาจนำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ มาใช้บังคับได้ไม่ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ถอนหรือปล่อยที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้อง หากผู้ร้องถูกโต้แย้งสิทธิอย่างไรก็ขอขยับยื่นฟ้องโจทก์เป็นคดีต่างหาก ส่วนที่ผู้ร้องฎีกาในทำนองว่า ตามคำร้องของผู้ร้องเป็นเรื่องของการขอแสดงอำนาจพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๘๖ จัตวา(๓) นั้น เห็นว่าตามคำร้องของผู้ร้องมีประเด็นเพียงว่า ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ถอนการยึดหรือปล่อยที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องหรือไม่ กรณีจึงไม่มีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าผู้ร้องมีอำนาจพิเศษที่จะอยู่ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องหรือไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษายืนตามคำสั่งศาลชั้นต้นโดยไม่ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นไต่สวนก่อนจึงชอบแล้วฎีกาของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น(ฎ.๘๘๕๓/๒๕๕๐)

5. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่ห้าว่า **14** วันนับแต่วันชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามที่อายุัด ตามความในป.วิ.พ.มาตรา 290 วรรคห้า จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่อายุัดเงินหรือวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินจริง ๆ ?

ตอบ วันที่ได้รับชำระเงินจริงๆ เพราะวันชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามที่อายุัด หมายถึง วันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินหรือทรัพย์สินตามที่อายุัดจริง มิใช่วันที่อายุัด มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

ป.วิ.พ. **มาตรา 290 วรรคหนึ่ง** บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก แต่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเช่นว่านี้มีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเคลียในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” จากบทบัญญัติดังกล่าวยังมีกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยตาม **มาตรา 290 วรรคห้า** ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่อายัดทรัพย์สิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบวันนับแต่วันชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่อายุัดไว้” คดีนี้ โจทก์ชนะคดีและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์จึงมี สิทธิขอให้บังคับคดีโดยยึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของจำเลยซึ่ง

เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระหนี้ได้ เงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีขอายัดไปยังศาลแพ่งนั้น เป็นเงินที่บุคคลภายนอกนำส่งไว้เนื่องจากมีคำสั่งอายัดชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาอันเป็นวิธีการชั่วคราวตามป.วิ.พ. มาตรา 254 (1) ประกอบมาตรา 266 มิใช่ทรัพย์สินที่ถูกอายัดไว้จากการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น สิทธิเรียกร้องในเงินจำนวนดังกล่าวยังเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีนี้อยู่ ในขณะที่เจ้าพนักงานบังคับคดีขออายัด การอายัดทรัพย์สินในคดีนี้จึงเป็นการบังคับคดีตามคำพิพากษาโดยยึดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่มีต่อมหาวิทยาลัยขอ. ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกนั่นเอง ส่วนศาลแพ่งนั้นเป็นเพียงสถานที่ที่เก็บรักษาทรัพย์สินที่ขออายัดไว้เท่านั้น เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินตามที่อายัดไว้เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2541 ซึ่งถือได้ว่า มีการชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่ยึดไว้แล้ว ดังนั้น เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2542 จึงล่วงระยะเวลาสิบวันนับแต่วันชำระหนี้หรือส่งทรัพย์สินตามที่ยึดไว้ ตามป.วิ.พ. มาตรา 290 วรรคห้า ผู้ร้องจึงไม่สามารถร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินจากจำนวนเงินดังกล่าวได้ (ฎ.๔๗๐๓/๒๕๕๐) วันชำระหนี้หรือส่งมอบทรัพย์สินตามที่ยึด ย่อมหมายถึง วันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินหรือทรัพย์สินตามที่ยึดไว้จริง คดีนี้เป็นการชำระหนี้ด้วยเช็ค ซึ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 321 วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าชำระหนี้ด้วยเช็คด้วยโอน หรือด้วยสลักหลังตัวเงินหรือประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้้นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินหรือประทวนสินค้านั้นได้ใช้เงินแล้ว” เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2544 กองบังคับคดีแพ่ง 3 ได้รับเช็คไว้ยังไม่เรียกเก็บเงินตามเช็ค เงินตามเช็คยังไม่ตัดคบบัญชีเงินฝากขององค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทยเป็นของเจ้าพนักงานบังคับคดี จึงยังถือไม่ได้ว่ากองบังคับคดีแพ่ง 3 ได้รับเงินที่อายัดแล้วทั้งเช็คฉบับดังกล่าวมิได้ชำระหนี้ที่อายัดในคดีนี้เพียงคดีเดียวยังมีเงินที่อายัดไว้ในคดีอื่นรวมอยู่ด้วยเมื่อยังไม่มีการรับเงินและส่งเงินส่วนที่อายัดไว้ในคดีนี้เข้ามาในสำนวนคดีนี้ เห็นได้ชัดเจนว่าจะเริ่มนับระยะเวลาการเฉลี่ยหนี้ในวันที่ 19 ตุลาคม 2544 หาได้ไม่ เพราะไม่มีการชำระเงินที่อายัดเข้ามาในสำนวนคดีแต่อย่างใด การเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ส่งมาและแปลงเงินที่อายัดในคดีนี้ส่งเข้ามาในสำนวนวันที่ 22 ตุลาคม 2544 ส่วนนี้ต้องถือว่าวันที่ 22 ตุลาคม 2544 เป็นวันชำระหนี้หรือส่งทรัพย์สินตามที่ยึดตามป.วิ.พ. มาตรา 290 วรรคห้า เมื่อนับถึงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ยังไม่พ้นกำหนด 14 วัน นับแต่วันชำระหนี้หรือส่งทรัพย์สินตามที่ยึด ผู้ร้องย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินได้ (ฎ.๓๔๑๓/๒๕๔๕)

6. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่หกว่า ผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1300 จะขอถอนส่วนทรัพย์สินจากเจ้าหนี้จำนองได้หรือไม่ ?

ตอบ ไม่ได้ เพราะผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อน เป็นเพียงสิทธิอื่น ๆ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๘๗ และเป็นสิทธิที่ยังมิได้จดทะเบียน จึงไม่มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนผู้รับจำนอง การบังคับจำนองย่อมไม่กระทบสิทธิของบุคคลดังกล่าวจึงขอถอนส่วนจากเจ้าหนี้จำนองไม่ได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 287 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 288 และ 289 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงบุริมสิทธิหรือสิทธิอื่นๆ ซึ่งบุคคลภายนอกอาจร้องขอให้บังคับเหนือทรัพย์สินนั้นได้ตามกฎหมาย” ก็คงมีความหมายถึงการที่เจ้าหนี้สามัญจะบังคับคดีให้กระทบกระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้ผู้บุริมสิทธิหรือสิทธิอื่นที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้นไม่ได้เท่านั้น แต่คดีนี้ โจทก์เป็นเจ้าหนี้จำนอง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้มีหลักประกันพิเศษ และตามมาตรา 287 ดังกล่าว บุริมสิทธิที่จะใช้ได้ก่อนสิทธิจำนองจะต้องเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนแล้ว ตาม ป.พ.พ. มาตรา 285 มาตรา 286 และมาตรา 287 เท่านั้น ผู้ร้องเป็นเพียงผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อน ซึ่งเป็นสิทธิอื่นๆ และเป็นสิทธิที่ยังมิได้จดทะเบียน จึงไม่มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนโจทก์ เมื่อ โจทก์บังคับคดีโดยชอบและไม่กระทบถึงสิทธิอื่นๆ จึงไม่มีเหตุที่จะเพิกถอนการบังคับคดี (ฎ.1334/2550) โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 1 กับพวกชำระหนี้และบังคับจำนองศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้โจทก์ หากไม่ชำระให้หน้าที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินจำนองขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้แต่จำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดที่ดินออกขายทอดตลาด โจทก์ยอมอยู่ในฐานะเจ้าหนี้บุริมสิทธิจำนอง มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ขายทอดตลาดที่ดินก่อนเจ้าหนี้ อื่น ผู้ร้องเป็นเจ้าหนี้จำเลยที่ 1 ตามคำพิพากษาคดีอื่นเป็นเพียงผู้อยู่ใน

ฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1300 แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287 ผู้ร้องจะอ้างว่ามีสิทธิเหนือที่ดินที่โจทก์นำคดีมาร้องขอให้ศาลปล่อยทรัพย์
ไม่ได้ (ฎ.5393/2550)

วิธี กฎหมายล้มละลาย (มาตรา ๑ ถึง ๙๐, ม.๙๑ ถึง ๑๔๐)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ล้มละลาย)

1. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 22 วางหลักไว้ว่า..... เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สิน... เว้นแต่... จะได้กระทำตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้... (โยงมาตรา ๒๔, ๒๕, ๒๖)
2. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 27 วางหลักไว้ว่า..... เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ได้ก็แต่โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้... (โยงมาตรา ๕๑)
3. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 91 วางหลักไว้ว่า..... เจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๒ เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด...
4. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 115 วางหลักไว้ว่า..... การโอนทรัพย์สินหรือการกระทำการใดๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำโดยมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่น ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการโอนนั้นได้...
5. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 135 วางหลักไว้ว่า..... ผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอ ศาลมีอำนาจสั่งยกเลิกการล้มละลายได้ ถ้าปรากฏเหตุดังต่อไปนี้... (๒) ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย...
6. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 136 วางหลักไว้ว่า..... คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตาม มาตรา ๑๓๕(๑) หรือ (๒) นั้น ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นหนี้สินแต่อย่างใด
7. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 146 วางหลักไว้ว่า..... บุคคลใดได้รับความเสียหายจากการกระทำหรือคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์... อาจยื่นคำขอต่อศาลภายใน ๑๔ วัน นับแต่ทราบ... ศาลมีอำนาจสั่งยื่นตาม กลับ หรือแก้ไข...

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า บุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว จะนำที่ดินไปจำนองและดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดีได้หรือไม่? และหากถูกฟ้องในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้ตายมาด้วย ยังคงมีสิทธิต่อสู้คดีต่อไปหรือไม่?

ตอบ ตามบทบัญญัติในมาตรา 22 และ 24 แห่ง พ.ร.บ. ล้มละลายฯ ได้กำหนดไว้โดยแจ้งชัดว่า เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ลูกหนี้ห้ามมีอำนาจต่อสู้คดีใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตนไม่ เพราะกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว บุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์จึงไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้ ไม่ว่าในชั้นพิจารณาหรือชั้นบังคับคดี ดังนั้น การที่บุคคลล้มละลายจำนองที่ดินของตนแก่ผู้รับจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้ของผู้อื่นภายหลังที่ศาลได้พิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว เป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๒๔ นิติกรรมจำนองจึงตกเป็นโมฆะ และมีใช้กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเชื่อว่าคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลตาม ม.๒๕ แต่กรณีที่บุคคลที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ถูกฟ้องในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้ตายมาด้วย ก็ยังคงมีสิทธิต่อสู้คดีที่โจทก์ฟ้องเกี่ยวกับทรัพย์สินในกองมรดกของผู้ตายในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้ตายได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

ตามบทบัญญัติในมาตรา 22 และ 24 แห่ง พ.ร.บ. ล้มละลายฯ ได้กำหนดไว้โดยแจ้งชัดว่า เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ลูกหนี้ห้ามมีอำนาจต่อสู้คดีใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตนไม่ เพราะกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว

ดังนั้น จำเลยจึงไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนได้ ไม่ว่าในชั้นพิจารณาหรือชั้นบังคับคดี การที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้ งดการขายทอดตลาด ทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดและดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่สืบเนื่องต่อมาจนถึงการยื่นอุทธรณ์และยื่นฎีกาเป็นการดำเนินการภายหลังจากที่จำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดแล้ว จึงเป็นการดำเนินกระบวนการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ยกกระบวนการพิจารณาทั้งหมด และยกคำร้องของจำเลยได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5) ประกอบด้วยมาตรา 246, 247 (ฎีกาที่ ๑๓๙๘/๒๕๕๑)

ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 24 และ 25 การที่บุคคลล้มละลายจำนองที่ดินของตนแก่ผู้รับจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้ของผู้อื่นภายหลังที่ศาลได้พิพากษาให้บุคคลล้มละลายแล้ว เป็นการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้อันมีผลผูกพันใหม่ที่ดินที่จะต้องถูกบังคับคดีในที่สุดหากไม่ชำระหนี้ และฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะไม่ได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สิน นิติกรรมจำนองจึงตกเป็นโมฆะ มิใช่กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินจะต้องเข้าว่าคดีแพ่งอันเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาล ตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย แม้หากการกระทำของลูกหนี้จะเป็นการละเมิดต่อโจทก์และมีหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ แต่หนี้ดังกล่าวก็เกิดขึ้นภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดแล้ว โจทก์ไม่อาจนำมาขอยื่นรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 27,91 และ 94 โจทก์ขอที่จะฟ้องลูกหนี้เป็นจำเลยโดยตรง โจทก์จะฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินเป็นจำเลยแทนลูกหนี้หาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๔๘๕๑/๒๕๕๕)

นอกจากโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 แล้ว โจทก์ยังฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นจำเลยที่ 3 และที่ 4 ในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้ตายให้รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันที่ผู้ตายทำไว้กับโจทก์เพื่อประกันการชำระหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตและสัญญาทรัสต์รีซีพของบริษัท ท. เป็นการฟ้องกองมรดกของผู้ตายเป็นลูกหนี้ให้รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันที่ผู้ตายทำไว้กับโจทก์ เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเฉพาะของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ลูกหนี้เด็ดขาดเท่านั้น มิได้มีเจ้าหน้าที่รายใดฟ้องผู้ตายให้ล้มละลายและศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของผู้ตายเด็ดขาด ทั้งมิได้มีเจ้าหน้าที่รายใดฟ้องขอให้จัดการทรัพย์สินมรดกของผู้ตายตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 82 แต่อย่างไร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินย่อมไม่มีอำนาจเข้ามาจัดการทรัพย์สินในกองมรดกของผู้ตายหรือเข้ามาต่อสู้อุทธรณ์เกี่ยวกับทรัพย์สินในกองมรดกของผู้ตายแทนจำเลยที่ 3 และที่ 4 ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 22(1) และ (2) จำเลยที่ 1 และที่ 2 ยังคงมีสิทธิต่อสู้อุทธรณ์ที่โจทก์ฟ้องเกี่ยวกับทรัพย์สินในกองมรดกของผู้ตายในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้ตายได้ แม้โจทก์มิได้อุทธรณ์คำสั่งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ ที่ให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ 3 เพื่อให้โจทก์ไปขอรับชำระหนี้ต่อไปมาด้วย แต่คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงถือได้ว่าเป็นการที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ มิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ มาตรา 45 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 243(1) ซึ่งปัญหาเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ (ฎีกาที่ ๔๑๘/๒๕๕๖)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า เจ้าหน้าที่อ้างสิทธิตามสัญญาจะยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา ๙๑ ได้ทันทีหรือไม่? ส่วนเจ้าหน้าที่มิได้ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๙๑ ผู้ค้ำประกันจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบหรือไม่? และหากต่อมาศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะมีสิทธิบังคับคดีแก่จำเลยได้หรือไม่?

ตอบ กรณีเจ้าหน้าที่อ้างสิทธิตามสัญญาเช่า เจ้าหน้าที่ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันทีตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 91 เพราะเจ้าหน้าที่ขอที่จะดำเนินการให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินซึ่งมีอำนาจตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 (1) ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 122 วรรคหนึ่ง ก่อน ส่วนกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๙๑ โดยบทบัญญัติดังกล่าวก็มีได้บัญญัติให้หน้าที่ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ระงับไป เพียงแต่เจ้าหน้าที่หมดสิทธิเรียกร้องอาทนีดังกล่าวจากลูกหนี้เท่านั้น เมื่อหนี้ยังไม่ระงับ ผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย มาตรา ๖๔๘ และหากต่อมาศาลชั้นต้นมีคำสั่ง

ยกเลิกการล้มละลายแล้ว หนี้ของโจทก์ดังกล่าวย่อมกลับสภาพเป็นหนี้ที่สมบูรณ์อันทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

การที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นค่าเสียหายจำนวน 17,500,000 บาท โดยระบุในบัญชีรายละเอียดแห่งหนี้สินฯ ด้านหลังคำขอรับชำระหนี้ว่าให้ผู้ชำระบัญชีหรือผู้มีอำนาจทำการแทนลูกหนี้ทำสัญญาเช่าที่ดินรวม 17 แปลง กับเจ้าหนี้ และจดทะเบียนการเช่าเป็นเวลา 15 ปี หากปฏิบัติไม่ได้ให้ชำระค่าเสียหายตามที่ขอรับชำระหนี้โดยเจ้าหนี้อ้างสิทธิตามสัญญาเช่าฉบับเดิมว่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา นั้น เป็นกรณีที่เจ้าหนี้ชอบที่จะดำเนินกรให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งมีอำนาจตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 (1) ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 122 วรรคหนึ่ง ก่อน หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาดังกล่าวภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่ทราบ เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายได้ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 92 ประกอบมาตรา 122 วรรคสอง เจ้าหนี้ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันทีตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 91 (ฎีกาที่ ๓๗๘๘/๒๕๔๙)

พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 136 บัญญัติว่า “คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา 135 (1) หรือ (2) นั้นไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นหนี้สินแต่อย่างใด” เมื่อกฎหมายดังกล่าวมิได้ยกเว้นไว้ว่าหนี้ใดบ้างหลุดพ้นเพราะคำสั่งยกเลิกการล้มละลายจึงต้องแปลว่าหนี้สินทุกชนิดที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนฟ้องอย่างไรก็เป็นหนี้อยู่เช่นเดิมอย่างนั้น ดังนั้น แม้โจทก์มิได้นำหนี้ตามคำพิพากษาไปยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่จำเลยถูกฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลายตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 91 ก็ตาม แต่เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายแล้ว หนี้ของโจทก์ดังกล่าวย่อมกลับสภาพเป็นหนี้ที่สมบูรณ์อันทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๔๗๐๒/๒๕๕๐)

ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดและพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว แต่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ย่อมเป็นผลให้โจทก์หมดสิทธิที่จะเรียกร้องหนี้รายนี้จากลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๙๑ โดยบทบัญญัติดังกล่าวมิได้บัญญัติให้หนี้ที่ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ระงับไป เพียงแต่เจ้าหนี้หมดสิทธิเรียกร้องเอาหนี้ดังกล่าวจากลูกหนี้เท่านั้น เมื่อหนี้ยังไม่ระงับ ผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๙๘ ดังนั้น ผู้ค้ำประกันจึงยังคงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อยู่ และหนี้จำนองก็ยังไม่ระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗๔๔ ผู้จำนองยังคงต้องรับผิดชอบตามสัญญาจำนองเช่นกัน ดังนั้น จำเลยทั้งสองซึ่งได้ทำสัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองไว้แก่โจทก์ จึงยังคงต้องผูกพันรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองต่อไป โจทก์ย่อมฟ้องจำเลยทั้งสองได้ (ฎีกาที่ ๙๓๓๙/๒๕๕๑)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า เจ้าหนี้จะยื่นคำร้องเองต่อศาลเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนการโอนที่ทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบตามมาตรา ๑๐๕ ได้หรือไม่? การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นเสนอต่อศาลว่า เห็นควรให้ยกคำขอรับชำระหนี้ของผู้ร้องเสีย จะถือได้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๑๐๕ หรือไม่? และถือว่าผู้ร้องได้รับความเสียหายตามมาตรา ๑๐๖ หรือไม่

ตอบ มาตรา 115 เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนการโอนที่ทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยื่นคำร้องเอง แต่ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 146 ได้ ส่วนกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นส่งสำนวนเรื่องหนี้สินที่ผู้ร้องขอชำระหนี้ต่อศาล ถือว่าเป็นการโต้แย้งโดยชอบแล้วตามมาตรา ๑๐๕ เพราะไม่ได้กำหนดระยะเวลาโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ว่าต้องกระทำเมื่อใด ดังนั้นโต้แย้งเมื่อใดก็ได้ แต่ความเห็นนั้นก็ไม่มีผลบังคับ เพราะศาลอาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งกลับความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามมาตรา 146 มีคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

การยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 114,115 นั้น เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อโจทก์หรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอให้ดำเนินการเพิกถอนการโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 114,115 แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สั่งยกคำร้อง โจทก์หรือเจ้าหนี้ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 146 ได้ แต่ไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องต่อศาลโดยตรง เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนการโอนทรัพย์สินรายนี้ (ฎีกาที่ ๔๑๕๕/๒๕๓๖)

กระบวนการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้น ถ้าฟังความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านที่นำเสนอต่อศาลเกี่ยวกับการสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ย่อมไม่มีผลบังคับได้โดยทันที จึงไม่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ดังนั้น การที่ผู้คัดค้านทำความเห็นเสนอต่อศาลเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้ของผู้ร้อง โดยเห็นควรให้ผู้ร้องได้รับชำระหนี้เป็นเงิน 3,013,498.94 บาทจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงยังมีได้ทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย กรณีไม่ต้องด้วยพ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 146 ที่ผู้ร้องจะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแก้ไขความเห็นของผู้คัดค้านดังกล่าวได้ (ฎีกาที่ ๓๗๗/๒๕๕๐)

พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 105 ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวนเรื่องหนี้สินที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้และให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นส่งสำนวนเรื่องหนี้สินที่ขอรับชำระหนี้ต่อศาลโดย ไม่ได้กำหนดระยะเวลาได้แย้ง คำขอรับชำระหนี้ว่าต้องกระทำเมื่อใด การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นเสนอต่อศาลล้มละลายกลางว่าเห็นควรให้ยกคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้เสีย นั้น มีผลเท่ากับว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ การทำความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนนี้จึงชอบแล้ว เจ้าหนี้ทราบว่าการที่ลูกหนี้ยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้สินแล้วฟ้องให้ล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการและศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการปรากฏว่าที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่มีมติยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการ ต่อมาศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แสดงให้เห็นว่ากิจการของลูกหนี้ไม่อาจดำเนินต่อไปได้ การที่เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้ออกเงินไปยอม ไม่ใช่หนี้ ที่เจ้าหนี้ยอมให้กระทำขึ้นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ดำเนินต่อไปได้ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่เจ้าหนี้ไม่นำไปขอรับชำระหนี้ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 94 (2) ตอนท้าย แต่เป็นหนี้ที่เจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นเมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ถึงการที่ลูกหนี้มีหนี้สินแล้วฟ้องล้มละลาย ซึ่งต้องห้ามมิให้ขอรับชำระหนี้ตาม มาตรา 94 (2) ตอนต้น (ฎ.๓๗๒/๒๕๕๐)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า โจทก์มิได้นำหนี้ตามคำพิพากษาไปยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามมาตรา ๙๑ ต่อมาศาลยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕(๑)(๒) โจทก์จะมีสิทธิบังคับคดีแก่จำเลยหรือไม่

ตอบ คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา 135 (1) หรือ (2) มีผลตามมาตรา 136 คือไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นหนี้สินทุกชนิด รวมถึงหนี้ที่เจ้าหนี้ก็ได้ชำระตาม ม.91 ด้วย ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิบังคับคดีแก่จำเลย เนื่องจากมาตรา ๑๓๖ มิได้กล่าวยกเว้นไว้ว่าหนี้ใดบ้างหลุดพ้นเนื่องจากคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ดังนั้นหนี้สินทุกชนิดที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนอย่างไรก็คงเป็นหนี้ที่อยู่เช่นเดิมอย่างนั้น มีคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 136 บัญญัติว่า “คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา 135 (1) หรือ (2) นั้นไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นหนี้สินแต่อย่างใด” เมื่อกฎหมายดังกล่าวมิได้ยกเว้นไว้ว่าหนี้ใดบ้างหลุดพ้นเพราะคำสั่งยกเลิกการล้มละลายจึงต้องแปลว่าหนี้สินทุกชนิดที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนฟ้องอย่างไรก็คงเป็นหนี้ที่อยู่เช่นเดิมอย่างนั้น ดังนั้น แม้โจทก์มิได้นำหนี้ตามคำพิพากษาไปยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่จำเลยถูกฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลายตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 91 ก็ตาม แต่เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายแล้ว หนี้ของโจทก์ดังกล่าวย่อมกลับสภาพเป็นหนี้ที่สมบูรณ์อันทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๔๗๐๒/๒๕๕๐)

การที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของจำเลย ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 135 (2) มีผลตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 136 แต่ก็ไม่ทำให้จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินแต่อย่างใด ทั้งไม่ต้องคำนึงว่าหนี้ดังกล่าวนั้นเจ้าหนี้จะได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้หรือไม่ มีผลให้โจทก์ซึ่งไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ยังคงมีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้ตามสิทธิที่มีอยู่ต่อไปเหมือนดัง

ก่อนที่มีการฟ้องคดีล้มละลาย โจทก์จึงมีสิทธินำมูลหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งที่จำเลยค้างชำระมาฟ้องจำเลยเป็นคดีล้มละลายได้ (ฎีกาที่ ๒๙๐๒/๒๕๕๒)

หน้าที่โจทก์นำมาฟ้องจำเลยให้ล้มละลายในคดีนี้เป็นหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแพ่งคดีหมายเลขแดงที่ 6312/2537 ที่โจทก์อาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลายของศาลแพ่งคดีหมายเลขแดงที่ ล. 171/2541 แต่โจทก์มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีดังกล่าว จนต่อมาเจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้จำนวน 3 ราย ได้ถอนคำขอรับชำระหนี้ในคดีดังกล่าวทุกราย ศาลแพ่งจึงถือเป็นเหตุไม่ควรให้จำเลยถูกพิพากษาให้ล้มละลายและมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของจำเลยแล้ว แม้ผลของคำสั่งดังกล่าวไม่ทำให้จำเลยหลุดพ้นหนี้สินตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 135 (2) ประกอบมาตรา 136 และโจทก์ยังอาจนำหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแพ่งคดีหมายเลขแดงที่ 6312/2537 มาฟ้องจำเลยให้ล้มละลายได้อีกในคดีนี้ก็ตาม แต่พฤติการณ์ที่โจทก์ละเลยมิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของศาลแพ่งหมายเลขแดงที่ ล. 171/2541 โดยไม่ปรากฏเหตุอันสมควร ทั้งที่มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 91 กรณีดังกล่าวจึงถือเป็นเหตุที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายตามมาตรา 14 (ฎีกาที่ ๖๔๔๐/๒๕๔๘)

ข้อที่ ๘

วิชากฎหมายพื้นฐาน (มาตรา ๙๐/๑ ถึง ๙๐/๙๐)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (พื้นฐาน)

1. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/25..... อำนาจหน้าที่ของผู้ทำแผน
2. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/27..... หน้าที่เจ้าหนี้ขอรับชำระได้
3. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/42 ทวิ..... การจัดกลุ่มเจ้าหนี้
4. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/42 ตริ..... สิทธิของเจ้าหนี้ในกลุ่มเดียวกัน
5. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/33..... เจ้าหนี้ใช้สิทธิหักกลบลบหนี้
6. พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา 90/75..... ผลของคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า เมื่อศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแล้วผู้บริหารแผนมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการบังคับคดีได้หรือไม่? และหากต่อมาศาลล้มละลายได้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ลูกหนี้ยังคงได้รับความคุ้มครองจากสภาวะพักชำระหนี้ตามมาตรา ๙๐/๑๒ หรือไม่? ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงหรือไม่? และมีผลทำให้ผู้บริหารของลูกหนี้กลับมามีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไปหรือไม่?

ตอบ เมื่อศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้วมีการตั้งผู้บริหารแผนและศาลเห็นชอบด้วยแล้ว การบังคับคดีก็ต้องบังคับจากผู้บริหารแผน ดังนั้นผู้บริหารแผนจึงมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการบังคับคดีได้ตาม ม.๙๐/๒๕ ประกอบ ม.๙๐/๑๒(๕) และหากต่อมาศาลล้มละลายยกเลิกการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๙๐/๗๖.๒ ทำให้ลูกหนี้พ้นจากสภาวะการได้รับความคุ้มครองตาม ๙๐/๑๒๖.๑ และมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ตามมาตรา ๙๐/๗๕ วรรคหนึ่ง อีกทั้งยังมีผลทำให้ผู้บริหารของลูกหนี้กลับมามีอำนาจตามมาตรา ๙๐/๗๕(๑) ด้วย มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

ผู้ร้องเป็นกรรมการผู้มีอำนาจดำเนินกิจการของลูกหนี้อยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ จึงอยู่ในฐานะผู้บริหารของลูกหนี้ตามบทนิยามใน พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/1 เมื่อศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว อำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของผู้บริหารของลูกหนี้ย่อมสิ้นสุดลง การเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 90/20 วรรคหนึ่ง มาตรา 90/25 และมาตรา 90/59 วรรคหนึ่ง ก่อนศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ การกำหนดคำตอบแทนให้แก่ผู้บริหารของลูกหนี้ ย่อมเป็นไปตามข้อบังคับของบริษัท หรือมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น ตาม พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 90 เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนและข้อบังคับของลูกหนี้มิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจดังกล่าวย่อมตกแก่ผู้บริหารแผน การที่ผู้บริหารแผนออกคำสั่งให้จ่ายคำตอบแทนแก่ผู้บริหารของลูกหนี้ เนื่องจากหมดอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่อยู่ในกรอบอำนาจของผู้บริหารแผนที่จะกระทำได้ ตามมาตรา 90/20 วรรคหนึ่ง มาตรา 90/25 ประกอบกับมาตรา 90/74 และมาตรา 90/75 คำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการมิได้ทำให้สถานะผู้บริหารของลูกหนี้สิ้นสุดไปแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงให้มีการพักการใช้อำนาจในการบริหารจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในระหว่างที่ฟื้นฟูกิจการเป็นการชั่วคราวเท่านั้น การที่ผู้ร้องมีฐานะเป็นประธานเจ้าหน้าที่บริหารของลูกหนี้ ถือว่าผู้ร้องเป็นผู้บริหารสูงสุดในการดำเนินธุรกิจ จัดการกิจการของลูกหนี้และเมื่อผู้ร้องดำเนินกิจการของลูกหนี้ในฐานะดังกล่าวแล้ว จะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้แก่คณะกรรมการของลูกหนี้ทราบ การที่ผู้ร้องดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหารของลูกหนี้ ถือว่าผู้ร้องเป็นผู้มีอำนาจดำเนินกิจการของลูกหนี้อยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ จึงถือเป็นการกระทำในฐานะผู้บริหารของลูกหนี้เช่นกัน (ฎีกาที่ ๕๔๑๔-๕๔๑๕/ ๒๕๕๗)

คดีนี้สืบเนื่องมาจากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ **มีการตั้งผู้ทำแผนและต่อมาศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนโดยมีผู้บริหารแผนแล้ว** ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้ลูกหนี้หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้บริหารแผนส่งมอบที่ดินหลายแปลงพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ผู้ร้อง หรือมิฉะนั้นก็ให้ออกหมายบังคับคดีตามคำพิพากษาขบไล่ลูกหนี้ผู้บริหารแผนออกไปจากที่ดินดังกล่าว และขอใช้เงินจำนวนหนึ่งพร้อมดอกเบี้ยกับค่าเสียหาย ผู้บริหารแผนยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ลูกหนี้ชำระค่าตอบแทนในการใช้ทรัพย์จนถึงวันยื่นคำร้องเป็นเงินจำนวนหนึ่งพร้อมดอกเบี้ย และหลังจากวันยื่นคำร้องจนกว่าลูกหนี้จะส่งมอบที่ดินพิพาทแก่ผู้ร้อง หรือจนกว่าจะสิ้นสุดสัญญาแล้วแต่กรณี และต่อมาศาลล้มละลายกลางออกคำสั่งบังคับให้ผู้บริหารแผนปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว **จะเห็นได้ว่าบังคับกับผู้บริหารแผนเพราะว่าศาลเห็นชอบด้วยแผนแล้ว** ผู้บริหารแผนเข้ามาเป็นผู้ดูแลกิจการของลูกหนี้แล้ว เพราะฉะนั้นเวลาออกคำสั่งบังคับจะบังคับกับผู้บริหารแผน **ผู้บริหารแผนจึงยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการบังคับคดีได้** ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งว่าผู้บริหารแผนอุทธรณ์คำสั่งศาลล้มละลายกลาง ซึ่งศาลฎีกาอาจรับพิจารณาพิพากษา สมควรให้งดการบังคับคดีไว้เพื่อรอฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาศาลฎีกา (ฎีกาที่ ๑๐๙๔๔/๒๕๕๑)

คำสั่งของศาลล้มละลายกลางที่กำหนดให้เพิกถอนการประโชชน์ของผู้ร้อง ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๙๓ มาตรา ๙๐/๑๓ วรรคสอง แต่เมื่อปรากฏว่าศาลล้มละลายกลาง**ได้มีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ตามมาตรา ๙๐/๗๐ วรรคสอง จึงทำให้ลูกหนี้พ้นสภาวะการได้รับความคุ้มครองจากคำสั่งศาลล้มละลายกลางที่รับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้พิจารณาแล้ว ตามมาตรา ๙๐/๑๒ วรรคหนึ่ง** และมีผลให้ผู้บริหารของลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป ตามมาตรา ๙๐/๗๕(๑) การที่ศาลฎีกาจะพิจารณาคำร้องของผู้ร้อง จึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีของผู้ร้อง เพราะผู้ร้องขอที่จะขอให้ยกคดีแพ่งของศาลชั้นต้น ขึ้นว่ากล่าวต่อไป (ฎีกาที่ ๑๐๙๔๒/๒๕๕๑)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า เจ้าหนี้ลำดับเดียวกันแต่อยู่คนละกลุ่มกันจะต้องได้รับชำระหนี้เท่ากันหรือไม่? และเมื่อพ้น ๗ วันแล้วนับแต่รู้ถึงการจัดกลุ่ม เจ้าหนี้จะร้องคัดค้านการจัดกลุ่มได้หรือไม่?

ตอบ แม้เจ้าหนี้อยู่ในลำดับเดียวกันแต่อยู่คนละกลุ่มกันย่อมได้รับชำระหนี้ไม่เท่ากัน เนื่องจากใบแผนฟื้นฟูกิจการจะเสนอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กลุ่มที่ 1 ต่างกับเจ้าหนี้กลุ่มที่ 2 ก็เป็นกรณีที่ผู้ทำแผนสามารถกำหนดได้ เพราะเป็นเจ้าหนี้ต่างกลุ่มกัน ตามมาตรา 90/58(2) ประกอบมาตรา 90/42 ตริ และเมื่อการร้องคัดค้านการจัดกลุ่มของเจ้าหนี้เกินระยะเวลา 7 วัน นับแต่วันที่รู้ถึงการจัดกลุ่ม การจัดกลุ่มเจ้าหนี้ตามแผนจึงถือเป็นอันยุติและถึงที่สุดตามมาตรา 90/42 ทวิ วรรคสอง แล้ว มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การพิจารณาว่าข้อเสนอนในการชำระหนี้ตามแผนเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้หรือไม่ต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 90/42 ตริ โดยพิจารณาเฉพาะบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่ถูกจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน **ตั้งนั้น แม้ในแผนฟื้นฟูกิจการจะเสนอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กลุ่มที่ 1 ต่างกับเจ้าหนี้กลุ่มที่ 2 ก็เป็นกรณีที่ผู้ทำแผนสามารถกำหนดได้เพราะเป็นเจ้าหนี้ต่างกลุ่มกัน** เมื่อแผนฟื้นฟูกิจการได้กำหนดให้สิทธิของเจ้าหนี้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกันแล้ว ต้องถือว่าแผนฟื้นฟูกิจการได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการชำระหนี้เป็นไปตามมาตรา 90/58(2) ประกอบมาตรา 90/42 ตริแล้ว (ฎีกาที่ ๓๓๑๘/๒๕๕๕)

การฟื้นฟูกิจการมีบทบัญญัติเฉพาะเรื่องกลุ่มเจ้าหนี้ไว้ตามมาตรา 90/42 ทวิ(3)ว่าเจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจจัดได้เป็นหลายกลุ่ม และมาตรา 90/42 ตริ กำหนดว่าสิทธิของเจ้าหนี้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน **ตั้งนั้นเห็นอื่น ๆ ตามมาตรา 130(7) มิใช่ว่าเจ้าหนี้ในลำดับเดียวกันจะต้องแบ่งเป็นส่วนเท่า ๆ กัน** เมื่อผู้ทำแผนได้จัดให้เจ้าหนี้ไม่มีประกันซึ่งอยู่ในลำดับตามมาตรา 130(7) ออกเป็น 7 กลุ่ม จัดให้เจ้าหนี้รายที่ 287 อยู่ในกลุ่มเจ้าหนี้ไม่มีประกันกลุ่มที่ 4 ข้อเสนอยของผู้ทำแผนในการชำระหนี้และกำหนดเงื่อนไขในการชำระหนี้ย่อมผิดแผกแตกต่างกันไปตามข้อเท็จจริงและเหตุผลไม่ถึงว่าข้อเสนอนใน การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไม่มีประกันไม่เท่าเทียมกัน แต่สิทธิของ

เจ้าหน้าที่รายที่ 287 ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 4 ขอบที่จะได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน จะนำสิทธิของเจ้าหน้าที่ไม่มีประกันในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาเปรียบเทียบกับไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๕๙๗-๕๕๙๘/๒๕๔๕)

แผนฟื้นฟูกิจการได้จัดให้เจ้าหน้าที่อยู่ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ราชการเนื่องจากสิทธิเรียกร้องหรือผลประโยชน์ที่มีสาระสำคัญเหมือนกันหรือทำงานเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ราชการอื่น เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับสำเนาแผนและกำหนดวัน เวลา สถานที่และหัวข้อประชุมตามมาตรา 90/44 ถือว่าเจ้าหน้าที่ได้รู้ถึงการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่ตามแผนแล้วถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรา 90/42 ทวิ วรรคหนึ่ง ก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้อ่านการแจ้งการจัดกลุ่ม เพื่อขอให้ศาลสั่งให้จัดกลุ่มเจ้าหน้าที่เสียใหม่ แม้จะไม่ปรากฏชัดว่าเจ้าหน้าที่ได้รับแผนฟื้นฟูกิจการในวันใด แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าร่วมประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาแผนในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2544 จึงถือได้ว่าเจ้าหน้าที่ได้ทราบถึงการจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่ตามแผนแล้วในวันดังกล่าวหรือก่อนหน้านั้น เมื่อเจ้าหน้าที่เพิกเฉยในคำคัดค้านขอให้ศาลมีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยแผน ซึ่งมีคำคัดค้านในสถานการณ์จัดกลุ่มเจ้าหน้าที่มาด้วย โดยยื่นคำคัดค้านในวันที่ 13 มีนาคม 2544 การร้องคัดค้านการจัดกลุ่มของเจ้าหน้าที่จึงเป็น การยื่นในเกินระยะเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ได้อ่านการแจ้งการจัดกลุ่ม การจัดกลุ่มเจ้าหน้าที่ตามแผนจึงถือเป็นอันยุติและถึงที่สุดตามมาตรา 90/42 ทวิ วรรคสอง แล้ว (ฎีกาที่ ๔๙๒๒/๒๕๔๕)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า หนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนจนถึงก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน หากว่าหนี้ส่วนนี้มิได้กำหนดไว้ในแผนเป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่จะนำมาฟ้องคดีได้หรือไม่? ผู้อวัลตัวเงินในคดีฟื้นฟูกิจการหลุดพ้นจากความรับผิดชอบหรือไม่? และหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการเจ้าหน้าที่จะนำมาหักกลบลบหนี้ได้หรือไม่?

ตอบ หนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนจนถึงก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน หากว่าหนี้ส่วนนี้มิได้กำหนดไว้ในแผนเป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่ก็สามารถฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งได้โดยอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 90/12(4)(5) และมาตรา 90/13 สำหรับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการเป็นเพียงวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไม่ใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ เมื่อหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินยังไม่ระงับ จำเลยผู้ด้าประกันด้วยอวัลจึงต้องร่วมรับผิดชอบกับบริษัท ป. ผู้ออกตัวด้วย และหนี้ที่เจ้าหน้าที่จะนำมาหักกลบลบหนี้ได้นั้น เจ้าหน้าที่ต้องเป็นหนี้ลูกหนี้ก่อนศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ เจ้าหน้าที่จึงนำหนี้ดังกล่าวมาหักกลบลบหนี้กับหนี้ที่เจ้าหน้าที่มีสิทธิเรียกร้องแก่ลูกหนี้ได้มาตรา ๙๐/๓๓ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

การที่เจ้าหน้าที่จะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีฟื้นฟูกิจการอาจแบ่งตามมูลหนี้ที่เกิดขึ้นได้เป็น 3 ช่วง ช่วงแรก มูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและหนี้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการจนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนอันเจ้าหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/26 และมาตรา 90/27 ช่วงที่สอง หนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนจนถึงก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน หากว่าหนี้ส่วนนี้มิได้กำหนดไว้ในแผนเป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่ก็สามารถฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งได้โดยอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 90/12(4)(5) และมาตรา 90/13 ช่วงที่สาม หนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน เมื่อแผนฟื้นฟูกิจการมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่ย่อมมีสิทธิฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/62 (ฎีกาที่ ๗๐๓๑/๒๕๔๖)

การออกตัวสัญญาใช้เงิน และผู้ออกคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 16 ต่อปี เป็นการตกลงตาม ป.พ.พ. มาตรา 911, 968 (1) ประกอบด้วยมาตรา 985 ซึ่งกฎหมายมิได้วางข้อจำกัดอันใดไว้จึงแล้วแต่คู่กรณีจะตกลงกัน จึงมิใช่การให้กู้ยืมเงินตามความหมายของ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฯ การที่ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ในตัวสัญญาใช้เงินอัตรา ร้อยละ 16 ต่อปี ก็มีใช้กรณีเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราอันจะเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว ทั้งไม่ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 ตัวสัญญาใช้เงินและดอกเบี้ยตามตัวสัญญาใช้เงินตามฟ้องจึงไม่เป็นโมฆะ เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งในคดีหมายเลขแดงที่ พ.8/2542 เห็นชอบด้วยแผนฟื้นฟูกิจการของ บริษัท ป. ลูกหนี้แล้ว โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้

ในการฟื้นฟูกิจการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ล้มละลายฯ ซึ่งโจทก์ก็เบิกความยืนยันว่ายังไม่ได้รับชำระหนี้จากบริษัท ป. ข้อนี้จำเลยก็ไม่นำสืบโต้แย้งว่าโจทก์ได้รับชำระหนี้แล้ว หนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินตามฟ้องจึงยังไม่ระงับ **การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไม่ใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ เมื่อหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินยังไม่ระงับ จำเลยผู้ค้าประกันด้วยอวัลจึงต้องร่วมรับผิดชอบกับบริษัท ป. ผู้ออกตัวด้วย** (ฎีกาที่ ๑๗๘๓/๒๕๕๑)

การที่กฎหมายให้สิทธิเจ้าหนี้ขอหักกลบหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ตามมาตรา 90/33 นั้น เป็นระบบการจัดการทรัพย์สินในอันที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ที่จะนำหนี้ที่ตนมีภาระต้องชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้อยู่แล้วในเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการไปหักกับหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ **มาตรา 90/33 ที่บัญญัติว่า "เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการเป็นหนี้ลูกหนี้ในเวลาที่คำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ" ย่อมหมายถึงในเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ต่างเป็นหนี้ซึ่งกันและกันมิได้หมายถึงช่วงระยะเวลาที่ลูกหนี้อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ฉะนั้น หนี้ที่เจ้าหนี้จะนำมาหักกลบหนี้ได้นั้น เจ้าหนี้ต้องเป็นหนี้ลูกหนี้ก่อนศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ เจ้าหนี้จึงนำหนี้ดังกล่าวมาหักกลบหนี้กับหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องแก่ลูกหนี้ได้** ถ้าเจ้าหนี้เป็นหนี้ลูกหนี้หลังศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ และได้สิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ภายหลังศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการเช่นกัน เจ้าหนี้และลูกหนี้อาจสามารถนำหนี้ที่มีต่อกันมาหักกลบหนี้กันได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 341 โดยหากเจ้าหนี้เป็นฝ่ายที่ขอหักกลบหนี้แล้วก็ย่อมทำได้โดยการแสดงเจตนาต่อผู้ทำแผนหรือผู้บริหารแผนแล้วแต่กรณี (ฎีกาที่ ๔๑๔๗/๒๕๔๘)

4. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สี่ว่า ผู้ทำแผนมีอำนาจแต่งตั้งทนายความเพื่อฟ้องคดีหรือไม่? และเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ในสำนวนคำขอรับชำระหนี้แล้ว จะถือว่าเจ้าหนี้มีสถานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและขอบังคับคดีเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งหรือไม่?

ตอบ การฟ้องคดีเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อให้การฟื้นฟูกิจการสำเร็จลุล่วง ผู้ทำแผนจึงมีอำนาจแต่งตั้งทนายความเพื่อฟ้องคดีได้ตามมาตรา ๙๐/๒๕ ส่วนกรณีศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้ว การที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จริงจากการฟื้นฟูกิจการเป็นจำนวนเท่าใดจะต้องนำจำนวนหนี้ดังกล่าวนี้มาปรับกับแผนฟื้นฟูกิจการก่อนโดยการจัดกลุ่มเจ้าหนี้ต่าง ๆ ตามมาตรา ๙๐/๔๒ ทวิ ก่อน เจ้าหนี้จะถือว่าตนมีสถานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและขอบังคับคดีเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งหาได้ไม่ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 ที่แก้ไข **มาตรา 90/25** บัญญัติว่า **เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนแล้ว ให้อำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และบรรดาสิทธิตามกฎหมายของผู้ถือหุ้นของลูกหนี้ ยกเว้นสิทธิที่จะได้รับเงินปันผลตกแก่ผู้ทำแผน** และมาตรา 90/24 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า **ถ้าศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผน ให้ศาลแจ้งคำสั่งนั้นแก่ผู้ทำแผน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารของลูกหนี้ และผู้บริหารชั่วคราวโดยไม่ชักช้า อำนาจหน้าที่ของผู้ทำแผนให้เริ่มตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว และให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารของลูกหนี้ หรือผู้บริหารชั่วคราวสิ้นสุดลง** หมายความว่า **เมื่อศาลตั้งผู้ทำแผนแล้ว ให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารของลูกหนี้ และผู้บริหารชั่วคราวเป็นอันสิ้นสุดลง โดยให้ผู้ทำแผนมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผน การฟ้องคดีเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้สำเร็จลุล่วง ผู้ทำแผนจึงมีอำนาจแต่งตั้งทนายความเพื่อฟ้องคดีได้** (ฎีกาที่ ๕๑๗๘-๕๑๗๙/๒๕๔๘)

ในการฟื้นฟูกิจการนั้นจะมีการดำเนินการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้กลุ่มต่าง ๆ โดยรวม เมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ผู้ทำแผนจะนำหนี้ดังกล่าวไปจัดอยู่ในกลุ่ม เจ้าหนี้ต่าง ๆ ตาม**มาตรา 90/42 ทวิ** และกำหนดการชำระหนี้

ให้แก่เจ้าหนี้กลุ่มต่าง ๆ ไว้ในแผนฟื้นฟูกิจการ การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในแผน เช่นนี้แม้ว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ในจำนวนค่าขอรับชำระหนี้แล้ว การที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จริงจากการฟื้นฟูกิจการเป็นจำนวนเท่าใด จะต้องนำจำนวนหนี้ดังกล่าวนั้นมาปรับกับแผนฟื้นฟูกิจการก่อน เจ้าหนี้จะถือว่าตนมีสถานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและขอบังคับคดีเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งหาได้ไม่ ผู้ร้องและลูกหนี้เป็นบริษัทในเครือเดียวกัน ผู้ร้องเรียกร้องค่าธรรมเนียมอันเกิดจากสัญญายืมใบหุ้นที่ผู้ร้องนำไปหุ้นของตนไปทำสัญญาจำนำกับธนาคาร ก. เพื่อประกันสินเชื่อที่ลูกหนี้มีต่อธนาคารดังกล่าว ในการที่จะวินิจฉัยว่า หนี้นี้มีลักษณะเป็นหนี้การค้าหรือหนี้อื่น ๆ ตามแผนฟื้นฟูกิจการ จะต้องพิจารณาจากเนื้อความในแผนและความมุ่งหมายของแผนฟื้นฟูกิจการนั้น เมื่อหนี้การค้าจะต้องเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นตามปกติการค้าของการประกอบธุรกิจและจะมีการชำระหนี้ส่วนนี้คืนตามข้อกำหนดในสัญญาหรือข้อตกลงเดิมที่มีอยู่ ที่ผู้ร้องให้บริษัทในเครือเดียวกันยืมใบหุ้นไปจำนำเพื่อประกันหนี้หนี้ที่มีลักษณะเป็นการเอื้อเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ทางด้านการเงิน ถือว่าเป็นหนี้อื่น ๆ มิใช่เจ้าหนี้การค้า (ฎ.๑๐๘๕๗/๒๕๔๖)

ข้อที่ ๑๑

ข้อที่ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (มาตรา ๑ ถึง ๓๓)

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง(พระธรรมนูญศาลยุติธรรม)

1. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 8 วรรคสุดท้าย... มาตรา ๙ วรรคท้าย... มาตรา ๑๓ วรรคท้าย... วางหลักเหมือนกันคือผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้
2. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสาม... กำหนดให้ศาลแพ่งหรือศาลอาญาใช้ดุลพินิจยอมรับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงไว้พิจารณาหรือโอนไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจก็ได้
3. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสี่... กำหนดให้ศาลจังหวัดต้องโอนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ
4. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17... กำหนดให้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาคดีและทำการไต่สวนหรือคำสั่งใดๆ โดยผู้พิพากษาคณะเดียวเป็นองค์คณะ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 และ 25
5. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 24... ให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจดังต่อไปนี้... (๒) ออกคำสั่งใดๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี
6. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 25... ในศาลชั้นต้นผู้พิพากษาคณะเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจแก้ไขแก้คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้... (4) พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทไม่เกิน(300,000)... (5) พิจารณาพิพากษาคดีอาญาโทษกฎหมายกำหนดไม่เกิน(จำคุก3ปี หรือปรับ 60,000)/แต่จะลงโทษจำคุกเกินจำคุก6เดือน หรือปรับ 10,000) ไม่ได้

แนวคำตอบ

1. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า คำว่า “ศาลจังหวัด” ตามความในมาตรา ๑๖ วรรคสี่ หมายความว่ารวมถึงศาลแพ่งธนบุรีด้วยหรือไม่? ขณะฟ้องเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ แต่จำเลยต่อสู้เรื่องกรรมสิทธิ์กลายเป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ศาลจังหวัดจะใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีต่อไปโดยไม่โอนไปยังศาลแขวงได้หรือไม่?

ตอบ คำว่าศาลจังหวัดตามมาตรา ๑๖ วรรคสี่ หมายความว่ารวมถึงศาลแพ่งธนบุรีด้วย เพราะแม้ว่าจะใช้ถ้อยคำว่าศาลจังหวัดก็ตาม แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติความในมาตรา ๑๖ วรรคสี่ ไว้ เนื่องจากไม่ประสงค์ให้ศาลชั้นต้นที่มีศาลแขวงตั้งอยู่ในเขตศาลนั้นรับพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ดังนั้น เมื่อคดีอยู่ในอำนาจของศาลแขวงตาม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (4) ศาลแพ่งธนบุรีหรือศาลจังหวัดก็ย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนี้ได้ตามมาตรา 18 ทั้งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้อำนาจศาลแพ่งธนบุรีหรือศาลจังหวัดที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปได้ด้วย ดังนั้นศาลจังหวัดจะใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีต่อไปไม่ได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องครั้งที่สองโดยรับข้อเท็จจริงบางส่วนตามคำให้การของจำเลยทั้งสิ้น เป็นการขอลดทุนทรัพย์ฟ้องเดิมภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และคดีนี้ศาลชั้นต้นยังไม่ได้สืบพยานโจทก์และพยานจำเลยจึงยังอยู่ภายในกำหนดเวลาที่จำเลยทั้งสิ้นจะแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยทั้งสิ้นเพื่อหักล้างข้ออ้างของโจทก์ได้ การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของโจทก์ดังกล่าวจึงไม่ทำให้จำเลยทั้งสิ้นเสียเปรียบและหลงข้อต่อสู้แต่ประการใด ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลจังหวัด และคดีนั้นเกิดขึ้นในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ให้ศาลจังหวัดนั้นมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ” นั้น แม้จะใช้ถ้อยคำว่าศาลจังหวัดก็ตาม แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติความในวรรคสี่ไว้เนื่องจากไม่ประสงค์ให้ศาลชั้นต้นที่มีศาลแขวงตั้งอยู่ในเขตศาลนั้นรับพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง เมื่อศาลแพ่งธนบุรีเป็นศาลชั้นต้นที่มีศาลแขวงธนบุรีและศาลแขวงตลิ่งชันตั้งอยู่ในเขตจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่ง บทบัญญัติดังกล่าวด้วย คดีนี้โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำ

ฟ้องโดยลดจำนวนทุนทรัพย์ลงเป็นเหตุให้คดีของโจทก์เป็นคดีที่เกิดในเขตของศาลแขวงและอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลแขวง ศาลแขวง
ธนบุรีจึงต้องมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงธนบุรีซึ่งเป็นศาลแขวงที่มีเขตอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว (ฎ.๒๐๔๐/๒๕๕๐)

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองถอนคำคัดค้านการนำชี้แนวเขตที่ดินของโจทก์ **อันเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อัน
ไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้** จำเลยทั้งสองให้การว่า จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนราชการที่จำเลยที่ 1 สังกัดอยู่เป็นเจ้าของที่ดินพิพาทเป็นเรื่อง
ที่ได้เถียงแย้งความเป็นเจ้าของในที่ดินพิพาทซึ่งเป็นประเด็นหลัก **ส่วนคำขอให้จำเลยทั้งสองถอนคำคัดค้านการนำชี้แนวเขตที่ดินของโจทก์
เป็นผลอันสืบเนื่อง** จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 150 วรรคแรก
เมื่อที่ดินพิพาทราคา 100,000 บาทเศษ จึงเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงพระนครศรีอยุธยาตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา
17 ประกอบมาตรา 25 (4) ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องโอนคดีไปให้ศาลแขวงพระนครศรีอยุธยาพิจารณาพิพากษาต่อไป (ฎ.๔๗๘๐/๒๕๕๐)

ศาลจังหวัดราชบุรีได้รับฟ้องโจทก์ไว้และมีการพิจารณาแล้วแต่เมื่อปรากฏภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของ
ศาลแขวงราชบุรีตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25(4) ไม่ใช่คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดราชบุรีเสียแล้ว
**ศาลจังหวัดราชบุรีก็ย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนี้ได้ตามมาตรา 18 ทั้งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้อำนาจศาลจังหวัดราชบุรีที่
จะใช้ดุลพินิจรับไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปได้ด้วย** ดังนั้นการที่ศาลจังหวัดราชบุรีมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงราชบุรีซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ
พิจารณาพิพากษาคดีได้จึงเป็นการชอบด้วยมาตรา 16 วรรคท้ายแล้ว (ฎีกาที่ ๒๐๘/๒๕๕๖)

2. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สองว่า โทษจำคุกไม่เกินหกเดือนที่ผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจลงแก่จำเลย
ตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕(๕) หมายถึงโทษที่วางก่อนลดหรือโทษสุทธิ? และผู้พิพากษาศาลจังหวัดหนึ่งเป็นองค์
คณะเพียงนายเดียวได้หรือไม่? หากศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี และปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการ
ลงโทษไว้ 2 ปี และให้คุ้มครองความประพฤติจำเลยไว้ มีผู้พิพากษาลงนามในคำพิพากษาคณะเดียว ชอบหรือไม่?

ตอบ โทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕(๕) นั้น หมายถึง โทษ
จำคุกสุทธิที่จะลงแก่จำเลย โดยไม่คำนึงว่าก่อนลดโทษจะกำหนดโทษจำคุกไว้สูงกว่า ๖ เดือน หรือไม่ และมีอยู่ใน
อำนาจของผู้พิพากษานายเดียวแล้ว แม้จะเป็นศาลจังหวัดก็จำเป็นองค์คณะเพียงคนเดียวได้ เพราะพระธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ ด้วย ส่วนกรณีศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี และปรับ
5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี และให้คุ้มครองความประพฤติจำเลยไว้ มีผู้พิพากษาลงนามในคำพิพากษา
คนเดียว ย่อมไม่ชอบด้วยมาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (5) เพราะผู้พิพากษาคณะเดียวจะพิพากษาลงโทษจำคุก
เกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสอง
อย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ที่ผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจลงแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5) นั้น
หมายถึง **โทษจำคุกสุทธิ**ที่จะลงแก่จำเลย โดยไม่ต้องคำนึงว่าก่อนลดโทษจะกำหนดโทษจำคุกไว้สูงกว่า 6 เดือน หรือไม่ คดีนี้ศาล
ชั้นต้นซึ่งเป็นศาลแขวงโดยผู้พิพากษาคนเดียวพิพากษาลงโทษจำเลยฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับ
อันตรายสาหัส จำคุก 8 เดือน เมื่อลดโทษให้หนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา 78 แล้วคงจำคุก 5 เดือน 10 วัน เป็นการลงโทษจำคุก
จำเลยไม่เกิน 6 เดือน จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5) (ฎ.๑๖๖๖/๒๕๕๐)

ขอหาความผิดที่โจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยฐานเล่นการพนันสลากกินรวบ โดยจำเลยเป็นเจ้าของมีรับกินรับ
ใช้ตาม พ.ร.บ.การพนันฯ มาตรา 12 (1) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาท ขึ้นไปจนถึง
5,000 บาท เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวในศาล ชั้นต้นเป็นองค์คณะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัติ

ศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5) แม้ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลจังหวัดจะต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนจึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 26 แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็อยู่ภายใต้บังคับ มาตรา 25 ด้วย ดังนั้น คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาโดยลงชื่อผู้พิพากษาคณะเดียว ลงโทษจำคุกจำเลย 2 เดือน ซึ่งไม่เกิน 6 เดือน จึงเป็นคำพิพากษาที่ชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5) ประกอบมาตรา 26 (ฎ.๑๐๖๖๗/๒๕๕๐)

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี และปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี และให้คุมความประพฤติจำเลยไว้ แต่มีผู้พิพากษาลงนามในคำพิพากษาคณะเดียว จึงเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (5) ทั้งนี้เพราะผู้พิพากษาคณะเดียวจะพิพากษาลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้ คำพิพากษาศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบ (ฎีกาที่ ๕๙๔๓/๒๕๔๘)

3. มีปัญหาต้องวินิจฉัยประการที่สามว่า โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ จำเลยฟ้องแย้งคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาท ศาลแพ่งกรุงเทพใต้จะสั่งรับฟ้องแย้งได้หรือไม่? ผู้พิพากษาคณะเดียวในศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องที่ขอคืนของกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่?

ตอบ คดีอยู่ในอำนาจของศาลแพ่งที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕(๔) ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๙ จึงสั่งรับฟ้องแย้งไว้ไม่ได้ อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้อำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปได้ ส่วนกรณีศาลชั้นต้นโดยผู้พิพากษาคณะเดียวมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ร้องที่ขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบ โดยฟังข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๒๕(๒) และมาตรา ๒๖ เนื่องจากการพิจารณาคดีดังกล่าวมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคณะเดียวที่จะออกคำสั่งได้ตามมาตรา ๒๕ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

แม้โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ แต่ฟ้องแย้งของจำเลยก็เป็นคำฟ้องนั่นเอง เมื่อจำนวนทุนทรัพย์ที่จำเลยฟ้องแย้งเป็นเงิน ๑๖๓,๔๔๕.๕๕ บาท ซึ่งไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท คดีจึงอยู่ในอำนาจศาลแพ่งที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๕(๔) ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๙ ทั้งไม่มีบทบัญญัติ กฎหมายใดให้อำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปได้ (ฎ.๕๕๓๐/๒๕๕๐)

ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลจังหวัดมีคำสั่งริบการยึดของกลาง เมื่อผู้ร้องยื่นคำขอคืนของกลางโดยอ้างว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์และผู้ร้องมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย ศาลชั้นต้นโดยผู้พิพากษาคณะเดียวมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ร้องที่ขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบ โดยฟังข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕(๒) และมาตรา ๒๖ เนื่องจากการพิจารณาคดีดังกล่าวมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคณะเดียวที่จะออกคำสั่งได้ตามมาตรา 25 (ฎีกาที่ ๘๔๗๒/๒๕๔๘)

ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลจังหวัดต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนจึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๖ การที่ผู้ร้องไม่มาศาลในวันนัดได้สวนคำร้อง ศาลชั้นต้นโดยผู้พิพากษาคณะเดียวมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ร้องที่ขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบ โดยฟังข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๕(๒) และมาตรา ๒๖ เนื่องจากการพิจารณาคดีดังกล่าวมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคณะเดียวที่จะออกคำสั่งได้ตามมาตรา ๒๕ จึงเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ จึงไม่มีอำนาจ

พิจารณาพิพากษาคดีโดยยกคำสั่งสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๖ ประกอบมาตรา ๑๘๑ ต้องให้ศาลชั้นต้นดำเนินการให้ถูกต้องเสียก่อน (ฎีกาที่ ๘๙๑๔/๒๕๕๑)

4. มีปัญหาต่อวินิจฉัยประการที่สี่ว่า ศาลจังหวัดสปีพยานโจทก์และจำเลยจนเสร็จและนัดฟังคำพิพากษาแล้วมาทราบว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงจะต้องโอนคดีตามมาตรา ๑๖ วรรคท้ายหรือไม่?

ตอบ ต้องโอน เพราะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจศาลจังหวัดที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป กล่าวคือ เมื่อปรากฏภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนครปฐมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 วรรคหนึ่ง (4) ไม่ใช่คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนครปฐม ศาลจังหวัดนครปฐมย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ตามมาตรา 18 ทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจศาลจังหวัดนครปฐมที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป การที่ศาลจังหวัดนครปฐมมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงนครปฐมชอบด้วยมาตรา 16 วรรคท้ายแล้ว ผู้พิพากษาศาลแขวงนครปฐมจึงมีอำนาจทำคำพิพากษาคดีนี้ได้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำฟ้องของโจทก์กล่าวอ้างว่า จำเลยนำเจ้าพนักงานที่ดินรังวัดรุกล้ำเข้าไปในที่ดินพิพาทซึ่งโจทก์มีสิทธิครอบครองโดยไม่มีสิทธิจำเลยให้การโต้แย้งสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทว่าเป็นของจำเลยจึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาค่าเงินได้หรือเป็นคดีมีทุนทรัพย์ เมื่อราคาที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทุนทรัพย์ของคดีไม่เกินสามแสนบาท จึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงนครปฐมที่จะพิจารณาพิพากษา แม้ศาลจังหวัดนครปฐมสืบพยานโจทก์และจำเลยจนเสร็จและนัดฟังคำพิพากษาแล้ว แต่ตราบดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาศาลจังหวัดนครปฐมชอบที่จะมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงนครปฐมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคท้าย ศาลจังหวัดนครปฐมได้รับฟ้องไว้พิจารณาและดำเนินการสืบพยาน โจทก์จำเลยจนเสร็จและอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษาแล้ว แต่เมื่อปรากฏภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนครปฐมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 วรรคหนึ่ง (4) ไม่ใช่คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนครปฐม ศาลจังหวัดนครปฐมย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ตามมาตรา 18 ทั้งไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจศาลจังหวัดนครปฐมที่จะใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาพิพากษาต่อไป การที่ศาลจังหวัดนครปฐมมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงนครปฐมชอบด้วยมาตรา 16 วรรคท้ายแล้ว ผู้พิพากษาศาลแขวงนครปฐมจึงมีอำนาจทำคำพิพากษาคดีนี้ได้ (ฎ.๑๕๖๖/๒๕๕๐)

โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดลพบุรีขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาท จำเลยให้การว่า จำเลยอยู่ในที่ดินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของผู้ร้องสอด ซึ่งถือไม่ได้ว่าจำเลยต่อผู้กรรมสิทธิจึงเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ แต่เมื่อผู้ร้องสอดยื่นคำร้องสอดโดยอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นของผู้ร้องสอด มอบหมายให้จำเลยดูแลทำประโยชน์ตลอดมาผู้ร้องสอดมีความจำเป็นที่จะต้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในคดี ตามป.วิ.พ. มาตรา 57 (1) ขอให้พิพากษาห้ามโจทก์เข้าเกี่ยวข้องหรือกระทำการใดๆ หรืออ้างสิทธิในที่ดินพิพาท ศาลจังหวัดลพบุรีมีคำสั่งอนุญาต คำร้องสอดของผู้ร้องสอดถือเสมือนเป็นคำให้การและฟ้องแย้งโจทก์อยู่ในตัว จึงมีผลเปลี่ยนคดีจากคดีไม่มีทุนทรัพย์เป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ เมื่อที่ดินพิพาทมีราคา 225,000 บาท ซึ่งไม่เกิน 300,000 บาท จึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวงลพบุรีที่จะพิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (4) ศาลจังหวัดลพบุรีจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา ชอบที่จะมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวงลพบุรีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคท้าย (ฎ.๑๕๖๕/๒๕๕๐)